

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΠΑΤΡΑΣ**

ΘΕΜΑ: « Οι περιορισμοί στην ελεύθερη διεξαγωγή του Διεθνούς Εμπορίου και το φαινόμενο των Εμπορικών και Οικονομικών Ενώσεων»

ΕΠΩΝΥΜΟ: Μπουμπουρή

ΟΝΟΜΑ: Ουρανία

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΑ: Ιωάννης

ΣΧΟΛΗ: Διοίκησης και Οικονομίας

ΤΜΗΜΑ: Διοίκησης Επιχειρήσεων

Α.Μ: 4641

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ:

Κα Παναγιωτοπούλου Θεώνη

ΠΑΤΡΑ 2004

**« ΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ
ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ.»**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	Σελ.9
---------------	-------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ - ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	Σελ.12
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	Σελ.12
1.2.1 ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΣΜΟΥ.....	Σελ.14
1.2.1.1 ΜΕΡΚΑΝΤΙΛΙΣΜΟΣ (ΕΜΠΟΡΟΚΡΑΤΙΑ).....	Σελ.14
1.2.2 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	Σελ.15
1.2.2.1 ΚΛΑΣΙΚΟΙ.....	Σελ.15
1.2.2.2 ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΟΙ.....	Σελ.17
1.2.3 ΟΙ ΝΕΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	Σελ.18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	Σελ.20
2.2 ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ.....	Σελ.21
2.3 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΑΣΜΩΝ.....	Σελ.21
2.4 Η ΑΡΧΗ ANTI-DUMPING (ΔΑΣΜΟΙ ANTI-DUMPING, ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΤΙΚΟΙ ΔΑΣΜΟΙ).	Σελ.23
2.5 ΑΛΛΑ ΜΕΤΡΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.(ΜΗ ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΑ).....	Σελ.24
2.5.1 ΠΟΣΟΤΙΚΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ.....	Σελ.24
2.5.2 ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ.....	Σελ.25

2.5.3	Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΥΠΕΡΤΙΜΗΣΗ.....	Σελ.26
2.5.4	ΟΙ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ.....	Σελ.27
2.5.5	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ.....	Σελ.28
2.5.6	ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ.....	Σελ.28
2.5.7	ΟΙ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ.....	Σελ.29
2.6	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	Σελ.29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΣΜΟΣ - ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

3.1	ΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΣΜΟΥ.....	Σελ.30
3.2	ΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΣΜΟΥ.....	Σελ.32
3.3	ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	Σελ.34
3.4	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	Σελ.37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ

4.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ:.....	Σελ.38
4.2	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ (ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΩΝ).....	Σελ.38
4.2.1	ΈΝΩΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	Σελ.38
4.2.2	ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΈΝΩΣΗ	Σελ.39
4.2.3	ΚΟΙΝΗ ΑΓΟΡΑ.....	Σελ.39
4.2.4	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΈΝΩΣΗ.....	Σελ.40
4.2.5	ΠΛΗΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΈΝΩΣΗ.....	Σελ.40
4.2.5.1	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΈΝΩΣΗ (ΟΝΕ).....	Σελ.40
4.3	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	Σελ.42

4.3.1	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Ο.Ο.Σ.Α).....	Σελ.42
4.4	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ.....	Σελ.44
4.4.1	Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ – IBRD (ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ).....	Σελ.44
4.4.2	ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ.....	Σελ.45
4.5	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ.....	Σελ.47
4.5.1	ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΔΑΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ- Γ.Σ.Δ.Ε. (GATT).....	Σελ.47
4.5.2	ΟΙ ΚΥΡΙΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ GATT (ΓΣΔΕ):.....	Σελ.47
4.5.2.1	Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΜΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ.....	Σελ.47
4.5.2.2	Η ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΩΝ ΔΑΣΜΩΝ.....	Σελ.48
4.5.2.3	Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΣΟΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ.....	Σελ.48
4.5.2.4	Η ΑΡΧΗ ΑΝΤΙ-DUMPING ΚΑΙ ΟΙ ΕΞΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ.....	Σελ.49
4.5.2.5	Η GATT ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΚΑΙ ΣΑΝ ΟΡΓΑΝΟ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ.....	Σελ.49
4.5.2.6	Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΜΗ ΑΜΟΙΒΑΙΟΤΗΤΑΣ.....	Σελ.49
4.6	Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ).....	Σελ.51
4.6.1	ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ :.....	Σελ.52
4.7	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	Σελ.53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

5.1	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	Σελ.54
5.2	ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ.....	Σελ.57
5.2.1	ΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ.....	Σελ.57
5.2.2	ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ.....	Σελ.60
5.3	ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΚΑΠ).....	Σελ.62
5.3.1	ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΑΠ (ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ):.....	Σελ.63
5.3.2	ΟΙ ΑΡΧΙΚΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΑΠ.....	Σελ.64
5.3.2.1	ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΠ:.....	Σελ.64
5.3.3	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ (ΠΑΛΑΙΑΣ) ΚΑΠ.....	Σελ.66
5.3.4	Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠ.....	Σελ.68

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6.1	ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ - ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ.....	Σελ.70
-----	---	--------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

7.1	ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	Σελ.74
-----	---	--------

	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	Σελ.76
--	-------------------	--------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....Σελ.78

ΠΗΓΕΣ.....Σελ.103

*Ευχαριστώ την καθηγήτριά μου κα Παναγιωτοπούλου
Θεώνη για τη συνεργασία, καθώς και την πολύτιμη βοήθεια
και συμπαράστασή της κατά τη διάρκεια εκπόνησης της
πτυχιακής μου εργασίας.*

« Αεί τι βούλου χρήσιμον προσμανθάνειν»
Σοφοκλής

(Να θέλεις πάντοτε να προσθέτεις κάτι χρήσιμο στις γνώσεις σου)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το θέμα της παρούσας πτυχιακής εργασίας έχει τίτλο « Οι περιορισμοί στην ελεύθερη διεξαγωγή του Διεθνούς Εμπορίου και το φαινόμενο των εμπορικών και οικονομικών ενώσεων.»

Η επιβολή περιορισμών κατά τη διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου είναι μία τακτική η οποία εφαρμόζεται από όλες τις χώρες. Ανάλογα με το βαθμό οικονομικής ανάπτυξης της εκάστοτε χώρας, το αναπτυξιακό πρόγραμμα που ακολουθεί αλλά και τη συμμετοχή της σε εμπορικές και οικονομικές ενώσεις ή οργανισμούς, διαμορφώνεται η προστατευτική πολιτική της.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία στο πρώτο κεφάλαιο, παρουσιάζει την ιστορική αναδρομή και εξέλιξη του Διεθνούς Εμπορίου, μέσα από την οποία παραθέτονται παράλληλα και στοιχεία για τη δημιουργία και εξέλιξη της πρώτης μορφής προστατευτισμού.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παραθέτονται και αναλύονται τα είδη των περιορισμών του Διεθνούς Εμπορίου.

Στη συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο καταγράφονται τα επιχειρήματα υπέρ και κατά του προστατευτισμού καθώς επίσης οι ωφέλειες και οι επικρίσεις που προκύπτουν με την εφαρμογή της πολιτικής του ελεύθερου εμπορίου.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται διάφορες μορφές εμπορικών και οικονομικών ενώσεων και διεθνών οργανισμών, μέσα στα πλαίσια και τη δράση των οποίων καταργήθηκαν ή μειώθηκαν ορισμένα είδη περιορισμών και πραγματοποιήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για τη φιλελευθεροποίηση του Διεθνούς Εμπορίου, την αρμονική συνεργασία και συνύπαρξη των κρατών στην παγκόσμια οικονομία.

Στο πέμπτο κεφάλαιο καταγράφεται η πορεία εξέλιξης και ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσα από την οποία παρατηρείται η διαμόρφωση των περιορισμών και των διεθνών εμπορικών συναλλαγών των μελών της, στα πλαίσια της ενιαίας αγοράς. Επίσης εξετάζεται μια από τις σημαντικότερες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) και καταγράφεται η παλαιά προστατευτική στάση αυτής απέναντι στα αγροτικά προϊόντα της Κοινότητας,

έναντι των αγροτικών προϊόντων των τρίτων χωρών και η σημερινή της τοποθέτηση μετά την αναθεώρησή της.

Το έκτο κεφάλαιο αναφέρεται στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές των αναπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων χωρών και στις αποφάσεις και στρατηγικές που ακολουθούν σχετικά με την επιλογή προστατευτικής ή φιλελεύθερης πολιτικής στο εξωτερικό τους εμπόριο.

Στο έβδομο κεφάλαιο καταγράφεται ο ρόλος των ομάδων πίεσης στο διεθνές εμπόριο καθώς επίσης και οι σχέσεις αυτών με τις εκάστοτε κυβερνήσεις των κρατών.

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να ενημερώσει τους αναγνώστες, αλλά κυρίως να τους κάνει να αντιληφθούν τη σημασία του ζητήματος αυτού για τις επιχειρήσεις, την οικονομία μιας χώρας, αλλά και για τους απλούς πολίτες (καταναλωτές) αυτής.

*“ Αφιερώνεται
στον πατέρα μου Ιωάννη”*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ¹

Ορισμός: Με τον όρο Διεθνές ή Παγκόσμιο Εμπόριο εννοούμε το σύνολο του εξωτερικού εμπορίου (εισαγωγές-εξαγωγές) όλων των χωρών του κόσμου.

Το Διεθνές Εμπόριο διακρίνεται σε εισαγωγικό εμπόριο, σε εξαγωγικό εμπόριο και σε διαμετακομιστικό εμπόριο.

Το εισαγωγικό εμπόριο αφορά αγορές αγαθών ή υπηρεσιών από το εξωτερικό (εισαγωγή), με αγορά ξένου νομίσματος για την αποπληρωμή των υποχρεώσεων αυτών.

Το εξαγωγικό εμπόριο αφορά εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών καθώς και πώληση ξένου νομίσματος που προέρχεται από τις πωλήσεις αυτές στο εξωτερικό.

Το διαμετακομιστικό εμπόριο αφορά τη μετακίνηση εμπορευμάτων από το έδαφος τρίτης χώρας μέχρι αυτό να φτάσει στον προορισμό του. Ενίοτε τα προϊόντα που μένουν σε αποθήκες τρίτης χώρας πωλούνται τοπικά ανάλογα με τις υπάρχουσες διαδικασίες στη χώρα αυτή. Διαφορετικά αφού πληρωθούν τα αποθήκευτρα (έξοδα) στη χώρα παραμονής προωθούνται στον τελικό τους προορισμό.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ.

Το Διεθνές Εμπόριο έχει μια ιστορία χιλιάδων ετών. Στην παλαιότερη μορφή του το εμπόριο πρωτοεμφανίστηκε όταν άρχισε η ανάπτυξη της γεωργίας και οι άνθρωποι άρχισαν να οργανώνονται σε κοινωνικές ομάδες. Στην αρχή αφορούσε είδη πρώτης ανάγκης όπως τρόφιμα και υφάσματα, αργότερα όμως και σταδιακά επεκτάθηκε και σε

¹ Τα στοιχεία του 1^{ου} κεφαλαίου προέρχονται από το βιβλίο του Γεωργίου Χρ. Δασκάλου, Διεθνές Εμπόριο, εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα, 1995 και το βιβλίο Διεθνής Οικονομική του Ε. Πουρναράκη, Αθήνα 1996.

άλλα προϊόντα προσφέροντας διευκολύνσεις στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων της εποχής εκείνης.

Έμπειροι έμποροι αναδείχθηκαν οι Έλληνες, οι Φοίνικες και οι Αιγύπτιοι οι οποίοι διακινούσαν τα αγαθά και ανέπτυξαν εμπορική κίνηση σε όλο το γνωστό εμπορικό κόσμο της εποχής εκείνης, από την Ελλάδα και τη Μεσογειακή λεκάνη μέχρι την Κίνα, τις Ινδίες και τη Μέση Ανατολή.

Στη συνέχεια η Βυζαντινή αυτοκρατορία ήταν εκείνη που ανέπτυξε το εμπόριο με τη Ρωσία και τη Βορειοδυτική Ευρώπη. Επίσης την εποχή εκείνη χάρη στην «ΡΑΧ ROMANA», δηλαδή την ειρήνη στους κόλπους της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, τα εμπορεύματα και τα αγαθά διακινούνταν με μεγαλύτερη ευκολία και ασφάλεια. Ωστόσο την περίοδο των Αραβικών πολέμων και των πολέμων με τους Οθωμανούς η αναπτυξιακή πορεία διαταράχθηκε.

Νέα ώθηση στο εμπόριο έδωσαν οι σταυροφορίες τον 11^ο και 12^ο αιώνα μ.χ., οι οποίες βοήθησαν στην αναζωογόνηση του εμπορίου. Κατά το 13^ο και 14^ο αιώνα μ.χ. η Γένοβα και η Βενετία μετατράπηκαν σε κέντρα εμπορίου ανάμεσα στις χώρες του Βυζαντίου και της οθωμανικής αυτοκρατορίας και στις χώρες της Ανατολής και της Ινδίας με τις ακτές της Ιβηρικής χερσονήσου και την Αγγλία.

Από τον 14^ο αιώνα και μετά παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές στο Διεθνές Εμπόριο οι οποίες θα επηρεάσουν τη μετέπειτα πορεία του. Οι τεχνολογικές και γεωγραφικές ανακαλύψεις, οι εξεγέρσεις, οι ταραχές και μια επανάσταση θα αλλάξουν τα δεδομένα για το Διεθνές Εμπόριο.

Έτσι χώρες όπως η Αγγλία, η Γαλλία, η Ισπανία, και η Πορτογαλία ξεκινούν τις εξερευνήσεις με σκοπό την ανακάλυψη νέων χωρών και καινούριων πλουτοπαραγωγικών πηγών. Με την ανακάλυψη των νέων τόπων (Αμερική, Ινδίες) επεκτείνονται οι συναλλαγές και η λεκάνη της Μεσογείου χάνει την προτεραιότητα που είχε επί τόνους αιώνες στην διεξαγωγή του εμπορίου. Νέα προϊόντα μεταφέρονται από τις καινούριες χώρες όπως η πατάτα, η ντομάτα, το καλαμπόκι, το τσάι, ο καπνός, η ζάχαρη και άλλα προϊόντα άγνωστα έως τότε στις υπόλοιπες χώρες.

Η επέκταση του Διεθνούς Εμπορίου σταδιακά συνεχίστηκε και εξελίχθηκε καθώς όλο και περισσότερα προϊόντα μεταφέρονταν χερσαία, θαλάσσια και αργότερα αεροπορικά από όλες τις γωνίες της γης σε όλο τον κόσμο.

Μετά το 1950 το Διεθνές Εμπόριο και οι διεθνείς επενδύσεις καταλαμβάνουν σημαντικότερη θέση στην Παγκόσμια Οικονομία. Από την δεκαετία του 60 και έπειτα με την εμφάνιση κυρίως των πολυεθνικών επιχειρήσεων και την αύξηση του όγκου των διεθνών εμπορικών ανταλλαγών δημιουργούνται νέες συνθήκες για το Διεθνές Εμπόριο,

η ανάπτυξη και η προώθησή του εξελίσσεται με ταχύτετους ρυθμούς και οι παραδοσιακές θεωρίες εμπορίου αντικαθίστανται βάση των νέων δεδομένων.

Παράλληλα με το Διεθνές Εμπόριο σχηματίζονται και αναπτύσσονται διάφοροι διεθνείς οργανισμοί και εμπορικές και οικονομικές ενώσεις που ιδρύθηκαν για να προωθήσουν τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών. Για το λόγο αυτό ένας από τους βασικότερους σκοπούς τους ήταν η μείωση των περιορισμών και γενικότερα του προστατευτισμού στο Διεθνές Εμπόριο ώστε να συμβάλλουν με τον τρόπο αυτό στην πορεία ανάπτυξης και απελευθέρωσης του, καθώς επίσης στην βελτίωση των σχέσεων και της συνεργασίας μεταξύ των διάφορων κρατών.

Σήμερα η εξέλιξη και η ανάπτυξη του Διεθνούς Εμπορίου, οφειλόμενη σε μεγάλο βαθμό στο έργο των παγκόσμιων οργανισμών και ενώσεων σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της τεχνολογίας, προσφέρει στους καταναλωτές ποσότητα και ποιότητα υπηρεσιών.

1.2.1 Τα πρώτα βήματα του προστατευτισμού

1.2.1.1 Μερκαντιλισμός (Εμποροκρατία)

Ο προστατευτισμός έχει τις ρίζες του στο μερκαντιλισμό ή εμποροκρατία. Εμφανίστηκε περίπου στα μέσα του 15^{ου} αιώνα και αναπτύχθηκε κυρίως το 16^ο με 17^ο αιώνα.

Σύμφωνα με τη θεωρία του μερκαντιλισμού² τα πολύτιμα μέταλλα όπως είναι ο χρυσός και το ασήμι, αποτελούν τη βάση του πλούτου και το κάθε κράτος προκειμένου να ευημερεί οφείλει να συσσωρεύει όσο το δυνατόν περισσότερα από αυτά τα μέταλλα.

Από τα μέσα του 15^{ου} αιώνα έως και τα μέσα του 18^{ου} αιώνα μ.Χ. που επικράτησε αυτή η θεωρία, τα κράτη που ήθελαν να πλουτίσουν έσπευσαν να εκμεταλλευτούν τα νέα ορυχεία χρυσού και αργυρού που ανακαλύφθηκαν στις νέες χώρες και να αυξήσουν τον όγκο εξαγωγών τους, προκειμένου μια χώρα να έχει θετικό ισοζύγιο εξωτερικού εμπορίου (όγκο εξαγωγών μεγαλύτερο από τον όγκο εισαγωγών).

² Σημ. Διεθνές Εμπόριο, Γεωργίου Χρ. Δασκάλου σελ 41-50.

Κάθε χώρα επέλεγε τη δική της μέθοδο σε σχέση με τη μορφή του μερκαντισμού που θα ακολουθούσε, προκειμένου να πετύχει την τελική συσσώρευση πλούτου, για να ευημερεί. Άλλες χώρες επέλεξαν να αυξήσουν τις εξαγωγές και να μειώσουν τις εισαγωγές και για το σκοπό αυτό επέβαλαν μεγάλους δασμούς στα εισαγόμενα προϊόντα, έτσι ώστε να μειώσουν τη ζήτησή τους. Ταυτόχρονα θέλοντας να τονίσουν τις εξαγωγές, επέστρεφαν μέρος των φόρων στους εξαγωγείς με τη μορφή επιδοτήσεων ή επιστροφής δασμών, ή φόρων από τις πρώτες ύλες ή άλλα ενδιάμεσα αγαθά που χρησιμοποιούνταν για την παραγωγή εξαγόμενων αγαθών.

Άλλες χώρες έδωσαν μεγάλη σημασία στη συσσώρευση πολύτιμων μετάλλων, χρυσού και αργυρού, καθώς και στον αυστηρό έλεγχο στην κυκλοφορία του χρήματος, προκειμένου να αυξήσουν την ευημερία, ενώ κάποιες άλλες χώρες επέλεξαν να ακολουθήσουν το συνδυασμό των δύο προηγούμενων μεθόδων.

Οι επικριτές του μερκαντισμού στηρίχτηκαν στο ότι η μέθοδος αυτή ενισχύει τις κοινωνικές ανισότητες και κυρίως στο γεγονός ότι ο μερκαντισμός οδήγησε στη δημιουργία πολέμων και συγκρούσεων μεταξύ των κρατών. Έτσι το σύστημα αυτό με το οποίο κάθε κράτος έπρεπε να συγκεντρώνει όσο το δυνατό περισσότερο πλούτο ακόμη και εις βάρος των άλλων χωρών, για να ισχυροποιεί την θέση του οικονομικά, δε μπορούσε πλέον να συνεχιστεί.

1.2.2 Παραδοσιακές Θεωρίες του Διεθνούς Εμπορίου

1.2.2.1 Κλασικοί

Βασικό στοιχείο για την ανάπτυξη και διεξαγωγή του Διεθνούς Εμπορίου αποτελούσε για τους κλασικούς οικονομολόγους η εξειδίκευση στην παραγωγή και η φιλελευθεροποίηση του εμπορίου. Οι κλασικοί πίστευαν ότι η οικονομία πρέπει να στηρίζεται στο μηχανισμό της αγοράς, δηλαδή στην προσφορά της αγοράς και της ζήτησης και στην ατομική πρωτοβουλία και ιδιοκτησία, ενώ παράλληλα πίστευαν ότι το κράτος δεν πρέπει να επεμβαίνει παρά μόνο όταν πρόκειται για την ασφάλεια των πολιτών.

Οι κλασικοί οικονομολόγοι Adam Smith και David Ricardo θεωρούνται οι θεμελιωτές της φιλελεύθερης οικονομικής σχολής. Οι δύο αυτοί κλασικοί οι οποίοι θεωρείται ότι έθεσαν τις βάσεις του φιλελευθερισμού στο διεθνές εμπόριο και

πραγματοποίησαν τα πρώτα βήματα για την ελαχιστοποίηση των κρατικών παρεμβάσεων και την αύξηση της ατομικής πρωτοβουλίας, ήταν επίσης από τους πρώτους που κατέκριναν τη θεωρία του μερκαντισμού. Ειδικότερα ο Adam Smith τόνισε ότι είναι λάθος να ελέγχεται το εμπόριο και πως παρότι η απόκτηση χρυσού είναι σημαντική για την οικονομική ανάπτυξη ενός κράτους η διαμόρφωση ενός ευνοϊκού ισοζυγίου λόγω του πλούτου από τα πολύτιμα μέταλλα, ουσιαστικά δεν είχε νόημα.

Οι δύο αυτοί κλασικοί προσέφεραν πολλά στη διαμόρφωση της οικονομικής σκέψης, δεδομένου ότι οι μετέπειτα οικονομολόγοι θεωρητικοί βασίστηκαν σε αυτή την κλασική οικονομική θεωρία. Έτσι έγινε το ξεκίνημα για μια οργανωμένη παρουσίαση της οικονομικής σκέψης και θεωρίας η οποία μέχρι τότε δεν υπήρχε.

Adam Smith

Ο Adam Smith το 18^ο αιώνα ανέπτυξε την θεωρία του απόλυτου πλεονεκτήματος. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή μια χώρα έχει κέρδος από τη διεξαγωγή του εμπορίου με άλλες χώρες όταν εξειδικεύεται στην παραγωγή αυτού του προϊόντος για το οποίο μπορεί να επιτύχει το χαμηλότερο απόλυτο κόστος. Στόχος του Adam Smith ήταν να αποδείξει ότι ο διεθνής καταμερισμός εργασίας με βάση τη θεωρία του απόλυτου πλεονεκτήματος αποφέρει κέρδος σε όλες τις χώρες.

David Ricardo

Ο David Ricardo προχωρώντας και συμπληρώνοντας τη θεωρία του Adam Smith περί απόλυτου πλεονεκτήματος ανέπτυξε τη θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος ή συγκριτικού κόστους. Σε αντίθεση με τον Adam Smith ο οποίος συνέκρινε τις απόλυτες τιμές των αγαθών, ο Ricardo συγκρίνει τις σχετικές τιμές των αγαθών και υποστηρίζει ότι πρέπει να υπάρχει ένα ισχυρότερο επιχείρημα για τα οφέλη του Διεθνούς Εμπορίου από αυτό του χαμηλότερου απόλυτου κόστους στην παραγωγή των αγαθών.

Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε ο Ricardo είναι ότι συμφέρει και τις δύο χώρες να έχουν εμπορικές συναλλαγές μεταξύ τους ακόμη και αν η μια χώρα από αυτές είναι πιο παραγωγική από την άλλη σε όλους τους κλάδους παραγωγής (αγαθό I και II),

σε αντίθεση με τη θεωρία του Smith σύμφωνα με την οποία, στην περίπτωση αυτή δε θα έπρεπε να υπάρξει εμπόριο μεταξύ των δύο αυτών χωρών.

1.2.2.2 Νεοκλασικοί

Η θεωρία των Heckscher και Ohlin

Οι δύο οικονομολόγοι Heckscher και Ohlin προχώρησαν τη θεωρία του David Ricardo και η θεωρία που ανέπτυξαν βασιζόταν στην αρχή ότι το εμπόριο προκύπτει από το γεγονός ότι διαφορετικές χώρες, έχουν διαφορετικές ποσότητες παραγωγικών συντελεστών. Συνεπώς η ύπαρξη διαφορών στα συγκριτικά κόστη οφείλεται στη διαφορά της σχετικής επάρκειας ή ανεπάρκειας των παραγωγικών συντελεστών στις χώρες αυτές.

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή κάποιες χώρες είναι πλούσιες σε κεφάλαιο και πρέπει να εξάγουν προϊόντα εντάσεως κεφαλαίου και άλλες χώρες είναι πλούσιες σε εργασία και πρέπει να εξάγουν προϊόντα εντάσεως εργασίας.

Έτσι οι Heckscher και Ohlin υποστήριζαν ότι «κάθε χώρα τείνει να εξάγει το προϊόν εκείνο το οποίο ενσωματώνει τη σχετικά μεγαλύτερη ποσότητα του παραγωγικού συντελεστή που διαθέτει η χώρα σε σχετική αφθονία³».

Leontief

Από τη διατύπωση του θεωρήματος των Heckscher - Ohlin και μετά, έχουν γίνει πολλές κριτικές και ερευνητικές εργασίες για την πρακτική εφαρμογή του από πολλούς οικονομολόγους-ερευνητές οι οποίοι χρησιμοποίησαν οικονομικά στατιστικά στοιχεία για το σκοπό αυτό.

Η πιο αντιπροσωπευτική από αυτές πραγματοποιήθηκε το 1953 από τον Leontief ο οποίος προσπαθώντας να επαληθεύσει στατιστικά τη θεωρία των Heckscher – Ohlin δημιούργησε το παράδοξο του Leontief, το οποίο όμως τελικά αποδεικνύει τη θεωρία

³ Σημ. Διεθνές Εμπόριο, Γεωργίου Χρ. Δασκάλου, σελ 60

των Heckscher – Ohlin και αποδίδεται στη διεθνή διαφοροποίηση της παραγωγικότητας της εργασίας. Τα στοιχεία που εξηγούν αυτή τη διαφοροποίηση και διαφέρουν σημαντικά από χώρα σε χώρα περιλαμβάνουν την τεχνολογική ανάπτυξη που ενσωματώνεται στην παραγωγικότητα της εργασίας, τις νέες μεθόδους μανάτζμεντ καθώς και τις νέες επιστημονικές γνώσεις οι οποίες επίσης ενσωματώνονται σε αυτή.

1.2.3 Οι νέες συνθήκες Διεθνούς Εμπορίου

Η μεγάλη αύξηση του όγκου του Διεθνούς Εμπορίου και οι σημαντικές αλλαγές στις οικονομικές σχέσεις ανάμεσα στις χώρες κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 60 και μετέπειτα κατέστησαν σαφές ότι ξεκινά μια νέα περίοδος για το διεθνές εμπόριο. Οι παραδοσιακές θεωρίες ήταν πλέον ανεπαρκείς για τα νέα δεδομένα που άρχισαν να εμφανίζονται την περίοδο εκείνη και κρίθηκε αναγκαίο να ξεπεραστούν οι παραδοσιακές θεωρίες διότι πλέον δεν εξυπηρετούσαν τις νέες συνθήκες που είχαν αρχίσει να διαμορφώνονται στο Διεθνές Εμπόριο.

Βασικά χαρακτηριστικά της νέας αυτής περιόδου για το Διεθνές Εμπόριο ήταν η εμφάνιση των πολυεθνικών επιχειρήσεων, το ενδοεπιχειρησιακό εμπόριο και η αύξηση του όγκου των διεθνών εμπορικών συναλλαγών.

Η εμφάνιση των πολυεθνικών επιχειρήσεων αποτελεί κυρίαρχο οικονομικό χαρακτηριστικό της διεθνούς αγοράς στη νέα περίοδο που διανύει το Διεθνές Εμπόριο. Βασικό γνώρισμα των πολυεθνικών αυτών επιχειρήσεων είναι η επέκταση των δραστηριοτήτων τους και σε άλλες χώρες, κυρίως σε αναπτυσσόμενες (Λ.Α.Χ.). Η επέκταση αυτή γίνεται μέσω των θυγατρικών εταιρειών τους μέσα από την οργάνωση, τη χρηματοδότηση και τον έλεγχο των παραγωγικών διαδικασιών. Έτσι πραγματοποιούνται επενδύσεις σε ξένες χώρες στις οποίες οι πολυεθνικές των αναπτυγμένων κρατών μεταφέρουν την τεχνολογία τους, τις ικανότητες διοίκησης και μάρκετινγκ έχοντας κύριο σκοπό την εκμετάλλευση αυτών των χωρών. Οι ξένες αυτές επενδύσεις στην αρχή πραγματοποιούνταν μέσω της μεταφοράς μέρους της παραγωγικής διαδικασίας στις χώρες αυτές και στη συνέχεια και πραγματικού κεφαλαίου.

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις πραγματοποιώντας προσεκτικές έρευνες, επιλέγουν τους τόπους εγκατάστασης των θυγατρικών τους. Τα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής είναι η πηγή προέλευσης των πρώτων υλών, το πόσο φτηνό είναι το εργατικό δυναμικό,

οι φορολογικές απαλλαγές και ο βαθμός στον οποίο προστατεύει μια χώρα τις εγχώριες επιχειρήσεις της.

Την περίοδο εκείνη όμως ταυτόχρονα με την αύξηση των συναλλαγών μεταξύ των διαφορών χωρών και το νέο ξεκίνημα του Διεθνούς Εμπορίου άρχισαν να εμφανίζονται φαινόμενα προστατευτισμού. Οι χώρες θέτοντας άμεσους ή έμμεσους περιορισμούς στις εισαγωγές των προϊόντων προσπάθησαν να προστατέψουν την τοπική παραγωγή τους και να αποφύγουν την εξαγωγή συναλλάγματος το οποίο ήταν πολύτιμο για τις συναλλαγές της κάθε χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

2.1 Εισαγωγή:

Προστατευτισμός: είναι η λήψη δραστικών μέτρων τα οποία ακολουθούν οι χώρες με σκοπό να περιορίσουν ή να αποκλείσουν τις εισαγωγές ξένων προϊόντων, ώστε να μην μπορούν αυτά να ανταγωνίζονται στο εσωτερικό μιας χώρας τα εγχώρια ομοειδή προϊόντα.

Το φαινόμενο των περιορισμών και γενικότερα του προστατευτισμού στο Διεθνές Εμπόριο εμφανίστηκε από τις παλαιότερες εποχές. Όλες οι χώρες έβρισκαν τρόπους έτσι ώστε να παρεμβαίνουν στην ελεύθερη ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών με διάφορα “τεχνάσματα”, γεγονός που ακόμη και σήμερα δεν έχει εξαλειφθεί.

Στην αρχική του μορφή ο προστατευτισμός (μερκαντιλισμός) κυρίως τον 16^ο και 17^ο αιώνα, είχε ως στόχο του την προστασία της εγχώριας παραγωγής και για το λόγο αυτό εφάρμοζε τα μέτρα εκείνα με τα οποία περιόριζε τις εισαγωγές και προωθούσε τις εξαγωγές. Τα κύρια μέσα για την προστατευτική πολιτική της εποχής εκείνης αποτελούσαν, ο δασμός στις εισαγωγές και η επιδότηση στις εξαγωγές. Μετά την κατάργηση της θεωρίας του μερκαντιλισμού ακολούθησε μια περίοδος φιλελευθέρων θεωριών για το διεθνές εμπόριο οι οποίες σταδιακά άρχισαν να αναπτύσσονται.

Από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα εμφανίζεται ο νεοπροστατευτισμός ο οποίος γνωρίζει σημαντική ανάπτυξη στα μέσα του αιώνα (κυρίως μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο) καθότι οι διάφορες χώρες, αρχίζουν να αντιλαμβάνονται το ρόλο που αυτός διαδραματίζει στη βιομηχανική ανάπτυξη μιας χώρας. Έτσι εφαρμόζονται νέα περιοριστικά μέτρα τα οποία ανάλογα με τα γεγονότα και τις εξελίξεις (οικονομικές κρίσεις, συμβάσεις, συνθήκες, σχηματισμός ενώσεων και οργανισμών) που διαδραματίζονται στη μετέπειτα πορεία του Διεθνούς Εμπορίου διαφοροποιούνται και εξελίσσονται.

Στη σημερινή εποχή όπου ο προστατευτισμός εξακολουθεί να έχει σαν έναν από τους βασικότερους σκοπούς του την προστασία της εγχώριας παραγωγής, τα μέσα που χρησιμοποιεί για την επίτευξη αυτού είναι τα εξής :

2.2 ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Ο δασμός αποτελεί την παλαιότερη μέθοδο περιορισμού του Διεθνούς Εμπορίου, όχι όμως και την πιο αποτελεσματική. **Ο δασμός είναι ένας έμμεσος φόρος που επιβάλλεται σε εμπορεύματα που εισάγονται από το εξωτερικό ή που εξάγονται στο εξωτερικό**⁴. Κυρίως όμως επιβάλλεται στα εισαγόμενα εμπορεύματα με σκοπό την αύξηση των κρατικών εσόδων και την προστασία της εγχώριας παραγωγής. Σε ειδικές περιπτώσεις επιβάλλονται δασμοί στις εξαγωγές, όταν τα εμπορεύματα που θα εξάγουμε (για κάποιους λόγους όπως οικονομικούς ή εθνικής άμυνας) είναι στρατηγικής σημασίας για τη χώρα. Ο δασμός αυτός ορίζεται σαν έμμεσος φόρος γιατί καταβάλλεται από ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο εισάγει ή εξάγει κάποια προϊόντα χωρίς όμως να επιβαρύνεται αυτό τελικά με το πόσο που κατεβλήθη αλλά τα τρίτα πρόσωπα που θα καταναλώσουν ή θα χρησιμοποιήσουν αυτά τα εισαγόμενα ή εξαγόμενα εμπορεύματα.

2.3 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΑΣΜΩΝ

Οι δασμοί ανάλογα με τον σκοπό που εξυπηρετούν και τον τρόπο που υπολογίζονται διακρίνονται ως εξής :

Ανάλογα με τον σκοπό για τον οποίο επιβάλλονται διακρίνονται σε **ταμειευτικούς και προστατευτικούς**.

⁴ Σημ. Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις, Γιάννης Κ. Χολέβας, Αθήνα 1997, Εκδόσεις " INTERBOOKS ".

1. **Ταμειευτικοί** ονομάζονται οι δασμοί οι οποίοι επιβάλλονται για να εξασφαλίσουν και να αυξήσουν τα κρατικά έσοδα που χρειάζονται για τη λειτουργία και την επίτευξη των στόχων του κράτους. Οι δασμοί αυτοί επιβάλλονται κυρίως σε είδη πολυτελείας και σε είδη διατροφής (εισαγόμενα).
2. **Προστατευτικοί** ονομάζονται οι δασμοί που επιβάλλονται για να προστατέψουν τα εγχώρια προϊόντα, δυσκολεύοντας τον ανταγωνισμό των εισαγόμενων ομοειδών προϊόντων στρέφοντας τις προτιμήσεις των καταναλωτών στα εγχώρια προϊόντα.

Ανάλογα με τον τρόπο υπολογισμού τους οι δασμοί διακρίνονται σε **δασμούς κατ'αξία** , σε **δασμούς εξειδικευμένους** ή **ειδικούς** και σε **σύνθετους δασμούς** ή **μικτούς**.

Οι δασμοί κατ'αξίαν (ad valorem) υπολογίζονται σαν ποσοστό στην αξία των εισαγόμενων εμπορευμάτων.

Βασικά πλεονεκτήματα αυτής της κατηγορίας δασμών είναι ότι επιβαρύνουν ομοιόμορφα τα εισαγόμενα εμπορεύματα ανεξάρτητα από την ποιότητα τους, εφόσον η βάση υπολογισμού αυτών είναι η αξία τους η οποία προσδιορίζει και την ποιότητα τους. Επίσης εξασφαλίζουν ένα σταθερό επίπεδο επιβάρυνσης των εισαγωγών το οποίο δεν επηρεάζεται από τις εξελίξεις και τις μεταβολές των τιμών τους.

Κύριο μειονέκτημα αυτού του είδους δασμού αποτελεί το γεγονός ότι ο ακριβής προσδιορισμός της αξίας των εισαγόμενων εμπορευμάτων κάποιες φορές δεν είναι εύκολη υπόθεση, με αποτέλεσμα σε αυτές τις περιπτώσεις να προσδιορίζεται αυθαίρετα.

Οι εξειδικευμένοι ή ειδικοί δασμοί (specific duty) υπολογίζονται ανάλογα με το είδος του εμπορεύματος λαμβάνοντας σαν βάση προσδιορισμού το βάρος του, το μήκος του, τον όγκο του ή άλλη μονάδα μέτρησης.

Οι δασμοί αυτοί είναι αρκετά απλοί στον υπολογισμό τους αλλά δεν προσφέρουν καμία κάλυψη στις πληθωριστικές πέσεις και δεν επιβαρύνουν στον ίδιο βαθμό τα εισαγόμενα εμπορεύματα τα οποία είναι διαφοροποιημένα ποιοτικά.

Σύνθετοι ή μικτοί δασμοί ονομάζονται αυτοί που σαν βάση υπολογισμού τους χρησιμοποιείται τόσο η αξία όσο και η μονάδα μέτρησης των εισαγόμενων εμπορευμάτων.

2.4 Η ΑΡΧΗ ANTI-DUMPING (ΔΑΣΜΟΙ ANTI-DUMPING, ANΤΙΣΤΑΘΜΙΣΤΙΚΟΙ ΔΑΣΜΟΙ).

Η αρχή anti-dumping εφαρμόζεται για την αντιμετώπιση της πρακτικής dumping που ακολουθούν ορισμένες χώρες.

Dumping είναι η πρακτική με την οποία εισάγονται ορισμένα προϊόντα στην αγορά μιας χώρας σε τιμές χαμηλότερες από τις κανονικές.

Το dumping ανάλογα με το σκοπό για τον οποίο εφαρμόζεται, διακρίνεται σε επιθετικό, σε σποραδικό και σε διαρκές.

Επιθετικό dumping: Στην περίπτωση όπου ένα κράτος εφαρμόζει την πρακτική του dumping με κύριο σκοπό την κατάκτηση της διεθνούς αγοράς και την υπεροχή των δικών του εμπορευμάτων απέναντι στα προϊόντα των διάφορων ανταγωνιστών του, εκτοπίζοντας αυτούς από την αγορά, πράγμα το οποίο προϋποθέτει μεγάλο μέγεθος και δύναμη των επιχειρήσεων και έχει σαν αποτέλεσμα να δημιουργείται μεγάλος ανταγωνισμός (μη υγιής) όπου παρατηρείται πολύ χαμηλή πτώση των τιμών (αντικανονικές τιμές).

Σποραδικό dumping: Όταν το dumping εφαρμόζεται διότι παρατηρείται υπερπαραγωγή σε κάποιο κλάδο παραγωγής και αναμένεται από τις επιχειρήσεις του κλάδου μεγάλη ζημιά, λόγω της αναμενόμενης πτώσης των τιμών.

Διαρκές dumping: Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες μέσω του dumping πολλές χώρες προσπαθούν να ασκήσουν αναπτυξιακή πολιτική, χορηγώντας επιδοτήσεις στις εξαγωγικές επιχειρήσεις.

Οι χώρες οι οποίες πλήττονται από την πολιτική dumping, σύμφωνα με άρθρο της GATT μπορούν να καταφύγουν στην πολιτική anti-dumping για να προστατεύσουν τα συμφέροντα τους.

Σύμφωνα με την πολιτική anti-dumping, στην περίπτωση όπου εισάγονται προϊόντα σε αντικανονικά χαμηλή τιμή με σκοπό να πλήξουν τα εγχώρια προϊόντα και τον ελεύθερο ανταγωνισμό, τότε επιβάλλονται από τη χώρα που εισήγαγε αυτά τα προϊόντα εξισωτικοί δασμοί (δασμοί anti-dumping) για να προστατευθεί. Στην περίπτωση που διαπιστώνετε ότι έχουν χορηγηθεί επιχορηγήσεις κατά την παραγωγή ή την εξαγωγή από τη χώρα προέλευσης αυτών των προϊόντων, με αποτέλεσμα να νοθεύεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός τότε βάση της πολιτικής του anti-dumping επιβάλλονται αντισταθμιστικοί δασμοί στα εισαγόμενα προϊόντα.

2.5 ΑΛΛΑ ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΜΗ ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΑ)

2.5.1 Ποσοτικοί περιορισμοί (ποσοστώσεις)

Οι ποσοτικοί περιορισμοί οι οποίοι ονομάζονται και ποσοστώσεις αποτελούν ένα ακόμη παλαιό μέτρο περιορισμού του Διεθνούς Εμπορίου. Με την εφαρμογή αυτού του περιοριστικού μέτρου δεν επιτρέπεται η απεριόριστη εισαγωγή ενός εμπορεύματος αλλά καθορίζεται η ανώτατη ποσότητα ή αξία που μπορεί να εισαχθεί και η οποία αποτελεί το όριο εισαγωγής. Οι ποσοτικοί περιορισμοί είναι ένα αρκετά αποτελεσματικό μέσο προστασίας της εγχώριας παραγωγής. Σε σύγκριση με τους δασμούς έχουν το πλεονέκτημα ότι προσαρμόζονται πολύ πιο εύκολα και γρήγορα στις συνεχείς μεταβαλλόμενες συνθήκες του Διεθνούς Εμπορίου.

Στη σημερινή εποχή οι ποσοστώσεις αποτελούν βασικό στοιχείο της εμπορικής πολιτικής μόνο στις αναπτυσσόμενες χώρες. Στις ανεπτυγμένες χώρες εφαρμόζονται μόνο σε γεωργικά προϊόντα. Το γεγονός αυτό οφείλεται κυρίως στις ρυθμίσεις των διάφορων οικονομικών και εμπορικών οργανισμών καθώς και στις εμπορικές συμφωνίες που κάνουν οι αναπτυγμένες χώρες μεταξύ τους. Η ΓΣΔΕ (GATT) ήταν αυτή που αποφάσισε τη μείωση και κατάργηση αυτών των περιορισμών και αυτό συνέβη διότι η επιβολή τους είχε σαν άμεσο αποτέλεσμα την αυτόματη μείωση του όγκου των εισαγωγών και του Διεθνούς Εμπορίου σε αντίθεση με τους δασμούς οι οποίοι άφηναν κάποια περιθώρια ανταγωνισμού. Ωστόσο σε άρθρο της ορίζει εξαιρέσεις, όπως στις περιπτώσεις που απειλούνται:

- Η διατήρηση της ισορροπίας στο εξωτερικό ισοζύγιο λογαριασμών
- Ο τομέας των αγροτικών προϊόντων
- Η ανάπτυξη ορισμένων κλάδων παραγωγής στις αναπτυσσόμενες χώρες

Εντούτοις με κάποιους παράνομους χειρισμούς οι αποφάσεις αυτές καταπατούνται με αποτέλεσμα το περιοριστικό αυτό μέτρο να επεκτείνεται και σε άλλους τομείς, όπως για παράδειγμα στα βιομηχανικά προϊόντα.

2.5.2 *Επιδότησεις (Ενισχύσεις)*

Τα διάφορα κράτη για να στηρίξουν την εγχώρια παραγωγή τους που ανταγωνίζεται με τις εισαγωγές από το εξωτερικό, παραχωρούν σε αυτήν επιδοτήσεις. Το μέτρο αυτό εφαρμόζεται είτε κατά την παραγωγή όπου καλύπτεται μέρος του κόστους αυτής, είτε κατά την εξαγωγή των προϊόντων.

Λόγω της μεγάλης σπουδαιότητας που έχουν οι εξαγωγές για κάθε χώρα, δίνεται μεγάλη σημασία στην παροχή επιδοτήσεων στις εξαγωγικές επιχειρήσεις. Με την επιδότηση των εξαγωγών τα κράτη τα οποία στοχεύουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων εμπορευμάτων στη διεθνή αγορά, χορηγούν διάφορες μορφές επιδοτήσεων, όπως φορολογικές απαλλαγές, χαμηλότοκα δάνεια, διάφορες χρηματικές και διοικητικές διευκολύνσεις, ενώ ταυτόχρονα διοργανώνουν εκθέσεις με κρατικά έξοδα στο εξωτερικό και άλλες μορφές ενισχύσεων όπως αυτές που χορηγούνται στα πλαίσια της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης.

Ωστόσο στις περιπτώσεις που χορηγούνται επιδοτήσεις στις εξαγωγικές επιχειρήσεις οι οποίες νοθεύουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό και γενικότερα το ελεύθερο Διεθνές Εμπόριο, εφόσον τα ομοειδή ξένα προϊόντα δεν μπορούν πλέον να είναι ανταγωνιστικά, έχουμε πρακτική dumping (διαρκές) και οι χώρες οι οποίες πλήττονται μπορούν να αντιδράσουν με την πολιτική anti-dumping. Χαρακτηριστικό το παράδειγμα της Αυστραλίας που ερευνά προσεκτικά εάν έχουν χορηγηθεί επιδοτήσεις στα προϊόντα που πρόκειται να εισάγει και αναλόγως επιβάλλει δασμούς anti-dumping⁵.

⁵ Στοιχεία από την ηλεκτρονική διεύθυνση www.comercial union.gr (βλέπε παράρτημα).

Η ΓΣΔΕ (GATT) με τον γύρο της Ουρουγουάης δεν απαγορεύει στις κυβερνήσεις των κρατών να χορηγούν επιδοτήσεις, ωστόσο προσδιορίζει τις επιτρεπόμενες και της μη επιτρεπόμενες επιδοτήσεις και ορίζει πιο ελαστικούς κανόνες για τις αναπτυσσόμενες χώρες σε σχέση με τις αναπτυγμένες βιομηχανικά χώρες. Επίσης εξετάζει κατά πόσο οι επιδοτήσεις αυτές επηρεάζουν ή όχι τις εμπορικές συναλλαγές. Στην περίπτωση που βλάπτουν το ελεύθερο Διεθνές Εμπόριο σε άρθρο της περιορίζει τις επιχορηγήσεις και ενισχύσεις των εξαγωγών και κυρίως στην περίπτωση των βιομηχανικών προϊόντων.

2.5.3 Η Νομισματική Υποτίμηση και η Νομισματική Υπερτίμηση

Η νομισματική υποτίμηση και η νομισματική υπερτίμηση αποτελούν νομισματικά μέτρα επηρεασμού του Διεθνούς Εμπορίου.

Νομισματική υποτίμηση έχουμε όταν καθορίζεται η συναλλαγματική τιμή του νομίσματος μιας χώρας, σε χαμηλότερο επίπεδο από εκείνο στο οποίο βρίσκεται σε ορισμένη χρονική στιγμή.

Με την εφαρμογή της νομισματικής υποτίμησης αυξάνονται οι τιμές των εμπορευμάτων του εξωτερικού και συνεπώς πραγματοποιείται μείωση των εισαγωγών, ενώ ταυτόχρονα οδηγεί σε αύξηση των εξαγωγών εφόσον επιτυγχάνει μείωση των τιμών των εγχώριων εμπορευμάτων στο εξωτερικό.

Η νομισματική υποτίμηση διακρίνεται στις εξής κατηγορίες :

- Σε **εκούσια** όταν αποφασίζεται η εφαρμογή της από τις νομισματικές αρχές τις χώρας.
- Σε **αναγκαστική** όταν εφαρμόζεται υποχρεωτικά λόγω προβλημάτων στο Ισοζύγιο Εξωτερικών Λογαριασμών ή στα συναλλαγματικά αποθέματα.
- Σε **αιφνιδιαστική** και σε **σταδιακή**.

Το μειονέκτημα αυτής της τακτικής είναι ότι με την αύξηση της τιμής των εισαγόμενων εμπορευμάτων δημιουργούνται πληθωριστικές πιέσεις και επίσης μειώνεται η αξιοπιστία του νομίσματος αυτής της χώρας με αποτέλεσμα οι επενδυτές να στρέφονται προς ξένα σταθερά και ισχυρά νομίσματα.

Νομισματική υπερτίμηση έχουμε όταν καθορίζεται η συναλλαγματική τιμή του νομίσματος μιας χώρας σε υψηλότερο επίπεδο από εκείνο στο οποίο βρίσκεται σε ορισμένη χρονική στιγμή. Νομισματική υπερτίμηση έχουμε μόνο **εκούσια**.

Με τη νομισματική υπερτίμηση διευκολύνονται οι εισαγωγές και αντιμετωπίζουν πρόβλημα οι εξαγωγές. Το μέτρο αυτό εφαρμόζεται μόνο από χώρες με πλεόνασμα στο εμπορικό τους ισοζύγιο (δηλαδή όταν υπερέχει η αξία των εισαγωγών σε σχέση με τις εξαγωγές).

Το μειονέκτημα του μέτρου αυτού είναι ότι σε κάποιες περιπτώσεις ένα νόμισμα φαίνεται να είναι υπερτιμημένο χωρίς να έχει γίνει υπερτίμησή του από τις νομισματικές αρχές της χώρας, αλλά λόγω λανθασμένων χειρισμών, με αποτέλεσμα να δημιουργεί πρόβλημα στη χώρα αυτή.

2.5.4 Οι προκαταβολές για τις εισαγωγές

Με την επιβολή αυτού του μέτρου ο εισαγωγέας υποχρεώνεται να καταβάλει ένα συγκεκριμένο μέρος της αξίας των εισαγόμενων εμπορευμάτων πριν ακόμη παραλάβει αυτά τα εμπορεύματα. Συνήθως η κατάθεση πραγματοποιείται στην κεντρική τράπεζα για κάποιο διάστημα και χωρίς τόκο.

Η διαδικασία αυτή πέρα από το γεγονός ότι είναι αρκετά χρονοβόρα δε συμφέρει καθόλου τον εισαγωγέα και για άλλους λόγους, όπως για το ότι δεν εξασφαλίζεται πως θα παραλάβει κανονικά τα εμπορεύματα αφού πληρώσει την προκαταβολή, εκτός και αν ζητήσει εγγυητική επιστολή προκαταβολής από τον εξαγωγέα του εμπορεύματος με την οποία, αν τα εμπορεύματα δεν παραδοθούν τις συγκεκριμένες ημερομηνίες, η προκαταβολή θα επιστραφεί στον εισαγωγέα. Αυτό όμως πολλές φορές δεν είναι εφικτό, διότι ο εξαγωγέας των εμπορευμάτων δεν αποδέχεται πάντα μια τέτοια συμφωνία και καθώς επίσης και η GATT-ΠΟΕ δεν το απαγορεύει, μειώνονται σημαντικά τα κίνητρα

για τις εισαγωγές. Το μέτρο αυτό εφαρμόζεται από αρκετές χώρες στην προσπάθεια τους να μειώσουν τις εισαγωγές^{5.1}.

2.5.5 Διοικητικά- Διαδικαστικά Εμπόδια

Τα διοικητικά και διαδικαστικά εμπόδια, όπως η γραφειοκρατία, οι χρονοβόρες τελωνειακές διαδικασίες (κυρίως περίπτωση τρίτων χωρών) αποτελούν ένα από τα πιο διαδεδομένα μέτρα επηρεασμού του Διεθνούς Εμπορίου στη σημερινή εποχή. Εφαρμόζονται σχεδόν από όλα τα κράτη, ωστόσο τελευταία πραγματοποιούνται σημαντικές προσπάθειες για την μείωση και εξάλειψη αυτών, καθώς η επιβολή-τους δημιουργεί μεγάλες καθυστερήσεις στις εμπορικές συναλλαγές και αποτρέπει την επέκταση των εξαγωγικών επιχειρήσεων, μειώνοντας τον όγκο του Διεθνούς Εμπορίου.

2.5.6 Τεχνικά εμπόδια

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι τεχνικές ρυθμίσεις που αφορούν τις προδιαγραφές των προϊόντων όπως για παράδειγμα οι αυστηροί ποιοτικοί και υγειονομικοί έλεγχοι. Οι περιορισμοί αυτοί είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικοί, διότι οι χώρες που τις επιβάλλουν (αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες) θέτουν σαν επιχείρημα πως εφαρμόζουν αυστηρούς υγειονομικούς και ποιοτικούς ελέγχους διότι θέλουν να προστατεύσουν την υγεία των καταναλωτών τους και να τους προσφέρουν μια καλύτερη ποιότητα ζωής. Γίνεται λοιπόν εύκολα αντιληπτό, πόσο δύσκολο είναι να μειωθούν αυτά τα περιοριστικά μέτρα στο Διεθνές Εμπόριο, παρότι συνεχώς καταβάλλονται προσπάθειες για το σκοπό αυτό.

^{5.1} Βλέπε στο παράρτημα αντίστοιχο έγγραφο (Διενέργεια Προεμβάσματος «Προκαταβολής» για Μέρος της Αξίας Προτιμολογίου Εισαγωγής /Ενδοκοινοτικής Απόκτησης Αγαθών).

2.5.7 Οι απαγορεύσεις εισαγωγών

Το μέτρο των απαγορεύσεων εισαγωγών εφαρμόζεται είτε για προϊόντα τα οποία προέρχονται από συγκεκριμένες χώρες, είτε για κάποιες κατηγορίες και είδη εμπορευμάτων και σπάνια για το σύνολο των εμπορευμάτων (περιπτώσεις embargo).

2.6 Συμπεράσματα:

Από τους προαναφερθέντες περιορισμούς οι οποίοι εφαρμόζονται κατά τη διεξαγωγή του Διεθνούς Εμπορίου, ως πιο αποτελεσματικοί για τα σημερινά δεδομένα μπορούν να χαρακτηριστούν οι διοικητικοί και τα τεχνικά εμπόδια. Η μείωση ή η εξάλειψη αυτών των περιοριστικών μέτρων και ειδικότερα των τεχνικών εμποδίων θεωρείται από δύσκολη έως αδύνατη. Αυτό συμβαίνει διότι στην περίπτωση που πραγματοποιούνται κάποιες προσπάθειες μείωσης αυτών, οι κυβερνήσεις των κρατών εφαρμόζουν νέα περιοριστικά μέτρα στη θέση των προηγούμενων και μάλιστα πιο εξειδικευμένα, έτσι ώστε να είναι πιο δύσκολη η μείωση ή κατάργησή τους.

Αντιθέτως οι δασμοί, οι ποσοτικοί περιορισμοί, και γενικότερα όλα τα παλαιότερα περιοριστικά μέτρα του Διεθνούς Εμπορίου, έχουν μειωθεί σημαντικά (κυρίως στις αναπτυγμένες χώρες) και σε κάποιες περιπτώσεις έχουν ουσιαστικά εξαλειφθεί (όπως στα πλαίσια της ενιαίας αγοράς) γεγονός το οποίο οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο σχηματισμό και τη δράση των διεθνών οικονομικών και εμπορικών ενώσεων και οργανισμών.

Δυστυχώς όμως η συνεχής εμφάνιση νέων εξειδικευμένων περιοριστικών μέτρων, (όπως υπερβολικά αυστηρές υγειονομικές διατάξεις), μειώνουν τα περιθώρια δράσης των εμπορικών και οικονομικών ενώσεων και των διεθνών οργανισμών. Αποτέλεσμα αυτού ο περιορισμός του ελεύθερου ανταγωνισμού και κατ' επέκταση του ελεύθερου Διεθνούς Εμπορίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 ΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΣΜΟΥ :

Κατά καιρούς έχουν ακουστεί διάφορα επιχειρήματα υπέρ του προστατευτισμού στο Διεθνές Εμπόριο. Παρακάτω παραθέτονται κάποια από τα σημαντικότερα :

- *Προστασία της 'νηπιακής' βιομηχανίας.* Οι υποστηρικτές του επιχειρήματος αυτού θεωρούν ότι όταν η βιομηχανία μιας χώρας βρίσκεται στο ξεκίνημά της, είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν προστατευτικά μέτρα για την ανάπτυξή της, δεδομένου ότι η αναπτυγμένη βιομηχανία μιας χώρας παίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομική της ανάπτυξη.
- *Προστασία της εγχώριας παραγωγής.* Με την επιβολή δασμών και άλλων προστατευτικών μέτρων στα εισαγόμενα προϊόντα, το ενδιαφέρον των καταναλωτών στρέφεται στα εγχώρια προϊόντα και στηρίζεται η εγχώρια παραγωγή.
- *Προστασία σε οικονομικά ασθενείς κλάδους.*
- *Καταπολέμηση της ανεργίας και βελτίωση της ανισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών.* Ο προστατευτισμός σε μια χώρα αποσκοπεί κυρίως στη μείωση των εισαγωγών, όχι όμως και στη μείωση των εξαγωγών. Σε αντίθεση με τους περιορισμούς που εφαρμόζονται στις εισαγωγές, στην περίπτωση των εξαγωγών έχουμε τη λήψη μέτρων στήριξης υπέρ της αύξησης αυτών. Αυτό συμβαίνει διότι η αύξηση των εξαγωγών έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγής, της απασχόλησης και του εισοδήματος, ενώ η αύξηση των εισαγωγών σε μια χώρα έχει εντελώς τα αντίθετα αποτελέσματα δηλαδή μείωση της παραγωγής, της απασχόλησης και του εισοδήματος. Οι υποστηρικτές του επιχειρήματος αυτού αναφέρουν ότι ορθώς εφαρμόζονται περιοριστικά μέτρα στις εισαγωγές δεδομένου ότι ταυτόχρονα με τη μείωση των εισαγωγών μειώνεται και η ανεργία. Επίσης υποστηρίζουν ότι πέρα από τη μείωση της ανεργίας επιτυγχάνεται και βελτίωση της ανισορροπίας

του ισοζυγίου πληρωμών εφόσον με τη μείωση των εισαγωγών μειώνεται η εκροή συναλλάγματος και διατηρούνται τα συναλλαγματικά αποθέματα της χώρας.

- Συμβάλλει στην αναδιανομή του εισοδήματος. Σύμφωνα με αυτό το επιχείρημα, οι διάφοροι περιορισμοί που εφαρμόζονται για τα εισαγόμενα προϊόντα αυξάνουν το εισόδημα εκείνων που κατέχουν τους συντελεστές παραγωγής και παράγουν τα εγχώρια προϊόντα που προστατεύονται (σε βάρος όμως εκείνων που τα προϊόντα τους δεν προστατεύονται), με συνέπεια την αναδιανομή του εισοδήματος.
- Προστατεύει το βιοτικό επίπεδο και το εισόδημα του εργατικού δυναμικού της χώρας από τον ανταγωνισμό άλλων χωρών οι οποίες διαθέτουν πολύ φθηνότερο εργατικό δυναμικό.
- Βοηθάει στην αύξηση των όρων εμπορίου (μέση αξία εξαγωγών / μέση αξία εισαγωγών). Όταν οι όροι εμπορίου μιας χώρας είναι δυνατό να αυξηθούν στην περίπτωση που η αξία των εξαγόμενων εμπορευμάτων αυξάνεται γρηγορότερα από την αξία των εισαγόμενων εμπορευμάτων μέσα σε μια καθορισμένη περίοδο, ομοίως είναι δυνατό να αυξηθούν (οι όροι εμπορίου) αν η αξία των εισαγόμενων εμπορευμάτων μειώνεται γρηγορότερα από την αξία των εξαγόμενων εμπορευμάτων σε μια συγκεκριμένη περίοδο. Συνεπώς με την επιβολή διαφόρων περιορισμών στα εισαγόμενα εμπορεύματα επιτυγχάνεται η μείωση αυτών (εισαγωγών) η οποία μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση των όρων εμπορίου, σύμφωνα με όσα υποστηρίζουν οι υπέρμαχοι του προστατευτισμού.
- Συμβάλλει στην αύξηση των εσόδων του κράτους. Το επιχείρημα αυτό αναφέρεται κυρίως στην περίπτωση των δασμών, όπου η επιβολή τους επιφέρει αύξηση στα φορολογικά έσοδα του κράτους.
- Επιταχύνει τις διαδικασίες οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας, η οποία βρίσκεται στο ξεκίνημά της. Αναφέρεται κυρίως στην περίπτωση των αναπτυσσόμενων χωρών οι οποίες πραγματοποιούν τα πρώτα στάδια ανάπτυξής τους.

- Ο προστατευτισμός συμβάλλει στην εθνική άμυνα και την εθνική ασφάλεια. Πρόκειται για ένα μή οικονομικό επιχείρημα, το οποίο υποστηρίζει ότι μια χώρα είναι αναγκαίο να αναπτύξει την Εθνική της Βιομηχανία σε σημείο που να μπορεί να επιτύχει τον αυτεφθοδιασμό της (κυρίως σε τρόφιμα και αμυντικό υλικό), έτσι ώστε να μην εξαρτάται από εισαγωγές του εξωτερικού για την επιβίωσή της σε έκτακτες περιπτώσεις. Σύμφωνα με τους υποστηρικτές του επιχειρήματος αυτού για την επίτευξη μιας τέτοιας ανάπτυξης πρέπει να δίνεται περισσότερη σημασία στην επιδότηση της Εθνικής Παραγωγής.
- Ο προστατευτισμός εφαρμόζεται και σαν αντίποινα σε άλλες χώρες οι οποίες εφαρμόζουν αυστηρή προστατευτική πολιτική κατά των εισαγωγών.

3.2 ΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΣΜΟΥ :

Στα παραπάνω επιχειρήματα υπέρ του προστατευτισμού αντιτάσσονται οι επικριτές αυτού και υπέρμαχοι της φιλελευθεροποίησης του Διεθνούς Εμπορίου παραθέτοντας τις δικές τους απόψεις.

Τα βασικότερα επιχειρήματα κατά του προστατευτισμού είναι τα εξής :

- Ο προστατευτισμός εμποδίζει τον ελεύθερο ανταγωνισμό και υποχρεώνει τους καταναλωτές να στρέφονται στα εγχώρια προϊόντα για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Αυτή η έλλειψη ανταγωνισμού έχει σαν αποτέλεσμα τα εγχώρια προϊόντα να μην είναι ανταγωνιστικά εφόσον εξασφαλίζεται η θέση τους στην αγορά όταν επιβάλλονται περιορισμοί στα εισαγόμενα προϊόντα. Από το αποτέλεσμα αυτό ζημιώνονται οι καταναλωτές οι οποίοι στερούνται το δικαίωμα επιλογής πιο ποιοτικών και οικονομικών προϊόντων που θα τους προσέφερε ο ελεύθερος ανταγωνισμός, ο οποίος δημιουργεί ανταγωνιστικά προϊόντα. Έτσι περιορίζεται το επίπεδο ευημερίας των καταναλωτών.

- Ο προστατευτισμός ευνοεί τα μονοπώλια και τα ολιγοπώλια τα οποία αποτελούν απειλή για την εθνική αγορά μιας χώρας και μόνο ένα μικρό τμήμα ευνοείται (κάποιοι παραγωγοί, 'ομάδες πίεσης', βιομήχανοι) εις βάρος όμως των υπολοίπων (καταναλωτές, παραγωγοί που δεν προστατεύονται).
- Προκαλεί ζημιά στην εθνική παραγωγή αφού κρατώντας την έξω από τον διεθνή ανταγωνισμό την οδηγεί σε έλλειψη ενημέρωσης για τον εκσυγχρονισμό, τις νέες τεχνολογίες και μεθόδους που χρησιμοποιούνται και εφαρμόζονται σε άλλες χώρες και οι οποίες αποσκοπούν στη δημιουργία ανταγωνιστικών προϊόντων.
- Η επιβολή περιοριστικών μέτρων στις εισαγωγές ως αντίποινα (αντίμετρα) σε άλλες χώρες οι οποίες εφαρμόζουν προστατευτική πολιτική έχει σαν αποτέλεσμα να επιβαρύνονται οι εθνικές οικονομίες των χωρών που ακολουθούν διαδοχικά αυτή την τακτική. Εκτός αυτού η διαδοχική εφαρμογή μιας τέτοιας τακτικής επί μακρόθεν έχει αρνητικές συνέπειες για το σύνολο του Διεθνούς Εμπορίου διότι μειώνει τον όγκο του.
- Η επιβολή δασμών δεν είναι η πιο αποτελεσματική μέθοδος αύξησης των εσόδων του κράτους. Υπάρχουν πιο αποδοτικές μέθοδοι αύξησης των κρατικών εσόδων, οι οποίες αν εφαρμοστούν θα αποφέρουν πολύ περισσότερα έσοδα στο κράτος.
- Δεν είναι δεδομένο ότι η επιβολή περιορισμών προστατεύει και εξασφαλίζει το εργατικό δυναμικό, διότι με την εφαρμογή αυτών των μέτρων οι προστατευόμενοι κλάδοι εφησυχάζουν και δε φροντίζουν για την περαιτέρω επέκταση και τον εκσυγχρονισμό τους.
- Με την προστασία των οικονομικά ασθενών κλάδων διοχετεύονται σε αυτούς πόροι οι οποίοι θα μπορούσαν να διατεθούν για την ανάπτυξη πιο παραγωγικών κλάδων, οι οποίοι θα συνέβαλαν περισσότερο στην οικονομική ανάπτυξη.
- Ο περιορισμός της ελευθερίας στο Διεθνές Εμπόριο μπορεί να χαρακτηριστεί και ως περιορισμός του δικαιώματος της ιδιοκτησίας, διότι η εφαρμογή του έχει σαν αποτέλεσμα, ο παραγωγός να μην μπορεί να αναζητήσει την ευνοϊκότερη πώληση

των προϊόντων του και ο καταναλωτής να μην μπορεί να αξιοποιήσει με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο το εισόδημά του⁶.

3.3 ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

Ελεύθερο Διεθνές Εμπόριο: είναι η μορφή του Διεθνούς Εμπορίου, η οποία δεν παρεμποδίζεται από κανενός είδους περιορισμούς.

Στη σημερινή εποχή το ελεύθερο Διεθνές Εμπόριο δεν αναφέρεται μόνο στην ελεύθερη διακίνηση των εμπορευμάτων, αλλά και στην ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων, των υπηρεσιών, των ιδεών, και των κεφαλαίων στη διεθνή αγορά, χωρίς περιορισμούς.

Η εφαρμογή της θεωρίας του ελεύθερου Διεθνούς Εμπορίου δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση, διότι θεωρία και πράξη απέχουν κατά πολύ. Σύμφωνα και με τον παραπάνω ορισμό θεωρητικά το ελεύθερο Διεθνές Εμπόριο δεν υφίσταται κανένα είδος περιορισμού κατά την διεξαγωγή του, στην πράξη όμως αυτό είναι αδύνατο να επιτευχθεί (λόγω μεγάλων οικονομικών συμφερόντων και παρεμβάσεων) και μπορεί να χαρακτηριστεί ως ουτοπικό. Ακόμη και οι πιο φανατικοί υπέρμαχοι της θεωρίας του ελευθέρου εμπορίου αποδέχονται κάποιες περιπτώσεις προστατευτισμού (πχ προστασία νηπιακής βιομηχανίας). Έτσι χρησιμοποιείται πολλές φορές η λέξη φιλελευθερισμός στο διεθνές εμπόριο, η έννοια του οποίου ανταποκρίνεται περισσότερο στην πράξη. **“Ο φιλελευθερισμός στηρίζεται στην ελαχιστοποίηση των κρατικών παρεμβάσεων, στην μεγαλύτερη δυνατή ελευθερία του εμπορίου και στην ατομική πρωτοβουλία (σύμφωνα με τον Χολέβα Γ.)”**.

Οι κλασικοί ήταν από τους πρώτους υποστηρικτές της φιλελευθεροποίησης του διεθνούς εμπορίου. Ειδικότερα ο Adam Smith (θεωρία απόλυτου πλεονεκτήματος) και ο David Ricardo (θεωρία συγκριτικού πλεονεκτήματος) ανέλυσαν τις θεωρίες τους θέτοντας σαν απαραίτητη προϋπόθεση την ανάπτυξη φιλελεύθερων εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των κρατών, για την ορθή λειτουργία των θεωριών αυτών.

Οι ωφέλειες που προκύπτουν από τη διεξαγωγή ελεύθερων συναλλαγών στο Διεθνές Εμπόριο, είναι πολλές, παρακάτω αναφέρονται οι σπουδαιότερες από αυτές:

⁶ Διεθνές Εμπόριο, Μορφοβασίλης Δημήτρης Στ., Αθήνα 1991, Σύγχρονη Εκδοτική.

- Η φιλελευθεροποίηση του Διεθνούς Εμπορίου δίνει τη δυνατότητα σε όλες τις χώρες να εξειδικεύονται στην παραγωγή των προϊόντων που έχουν το συγκριτικό πλεονέκτημα, επιτυγχάνοντας βελτίωση της παραγωγικότητας και αύξηση της παραγωγής με συνέπεια να δημιουργούνται οικονομίες κλίμακας και να μειώνεται το κόστος παραγωγής. Έτσι κάθε χώρα μπορεί να προμηθεύεται κάθε προϊόν από εκεί όπου αυτό βρίσκεται σε αφθονία, κοστίζει λιγότερο και η ποιότητά του είναι καλύτερη.
- Το ελεύθερο εμπόριο συμβάλει στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού. Η ελαχιστοποίηση των παρεμβάσεων στο Διεθνές Εμπόριο έχει σαν αποτέλεσμα να αυξάνεται ο ελεύθερος υγιής ανταγωνισμός με συνέπεια οι επιχειρήσεις να πραγματοποιούν συνεχείς έρευνες και μελέτες για τη δημιουργία ανταγωνιστικών προϊόντων τα οποία θα προσελκύσουν τους καταναλωτές. Συνέπεια αυτής της εξέλιξης είναι και η αύξηση της κατανάλωσης.
- Ωφελεί τους καταναλωτές, διότι τους προσφέρει ποικιλία και ποιότητα προϊόντων και υπηρεσιών σε ανταγωνιστικές τιμές. Η προσφορά ανταγωνιστικών προϊόντων (ποιοτικών, οικονομικών) στους καταναλωτές αυξάνει τις πιθανότητες για αύξηση της κατανάλωσης και κατά συνέπεια αύξηση της παραγωγής, η οποία είναι δυνατόν να προκαλέσει θετικές επιπτώσεις στην απασχόληση και στις επενδύσεις.
- Ο ελεύθερος και υγιής ανταγωνισμός εκτός του ότι δημιουργεί ανταγωνιστικά προϊόντα των οποίων το κόστος συμπιέζεται προς όφελος των καταναλωτών, επιτρέπει και διευκολύνει τη λειτουργία του μηχανισμού των τιμών σύμφωνα με το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης. Έτσι η αύξηση της προσφοράς όταν δεν αυξάνει η ζήτηση έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση των τιμών των προϊόντων, ενώ η αύξηση της ζήτησης όταν δεν υπάρχει αύξηση της προσφοράς έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών των προϊόντων.
- Σε μια απελευθερωμένη διεθνή αγορά η επιπρόσθετη προσφορά είναι δυνατόν να δημιουργήσει νέα ζήτηση. Η περίπτωση αυτή ευνοεί τους παραγωγούς για τους οποίους η διευρυμένη αγορά αποτελεί εγγύηση, διότι όταν υποχωρούν σημαντικά οι τιμές συνήθως λόγω υπερπαραγωγής σε μια κλειστή αγορά, οι παραγωγοί δεν

μπορούν να αντιδράσουν όπως σε μια διευρυμένη αγορά όπου μπορούν να αναζητήσουν καλύτερες συνθήκες πώλησης των προϊόντων τους.

- Σημαντική ωφέλεια από την διεξαγωγή ελεύθερου εμπορίου είναι ότι ενισχύει την ανάπτυξη διαφόρων επιλεγμένων κλάδων της οικονομίας μιας χώρας χωρίς προβλήματα και προστριβές, όπως στην περίπτωση που κάποιιοι κλάδοι προστατεύονται από την εκάστοτε κυβέρνηση.
- Επίσης η φιλελευθεροποίηση του Διεθνούς Εμπορίου συμβάλει στη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος συνεργασίας και συνεννόησης το οποίο οδηγεί στη συμφιλίωση των λαών.

Όπως υποστηρίζουν πολλοί οικονομολόγοι το ελεύθερο Διεθνές Εμπόριο οδηγεί στην οικονομική ευημερία και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των χωρών οι οποίες εφαρμόζουν τη θεωρία του. Έτσι σύμφωνα με όσα αναφέρονται και οι αναπτυσσόμενες χώρες (Λ.Α.Χ) θα μπορέσουν να αναπτυχθούν αν ελαχιστοποιήσουν τους περιορισμούς και ακολουθήσουν τη θεωρία του ελεύθερου εμπορίου.

Ωστόσο η θεωρία του ελεύθερου εμπορίου έχει αμφισβητηθεί από πολλές πλευρές. Ο Dani Rodric (2001) σύμφωνα με μελέτες που πραγματοποίησε αναφέρει τα παραδείγματα των χωρών Αϊτή και Βιετνάμ. “Στο Βιετνάμ το Διεθνές Εμπόριο είναι κρατικά ελεγχόμενο, υπάρχουν μονοπώλια στις εισαγωγές και ισχύουν αυστηροί περιορισμοί καθώς επίσης και υψηλοί δασμοί στις εισαγωγές αγροτικών και βιομηχανικών προϊόντων και η χώρα δεν είναι μέλος του ΠΟΕ. Η Αϊτή μέλος του ΠΟΕ έχει μειώσει τους εισαγωγικούς δασμούς και έχει προχωρήσει σε άρση όλων των ποσοτικών περιορισμών στις εισαγωγές.

Το αποτέλεσμα είναι ότι το Βιετνάμ έχει ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης 8%, έχει μειώσει τη φτώχεια και έχει προσελκύσει σημαντικές ξένες επενδύσεις. Ενώ η Αϊτή χαρακτηρίζεται από στασιμότητα στους ρυθμούς ανάπτυξης, χειροτέρευση των κοινωνικών δεικτών και μικρή ενσωμάτωση στην παγκόσμια οικονομία.”

Πολλά παρόμοια παραδείγματα και επιχειρήματα αναλύονται κατά καιρούς όπως η εκμετάλλευση των αναπτυσσόμενων χωρών από τις αναπτυγμένες στα πλαίσια του ελεύθερου εμπορίου και ο αφανισμός επιχειρήσεων οι οποίες δεν μπορούν να επιβιώσουν μέσα σε τόσο μεγάλο ανταγωνισμό. Σκοπός αυτών να αποδείξουν ότι η

πολιτική του ελεύθερου Διεθνούς Εμπορίου δεν είναι αρκετή για να επιτευχθεί η οικονομική ανάπτυξη και ευημερία σε ένα κράτος.

3.4 Συμπεράσματα:

Το ελεύθερο Διεθνές Εμπόριο αποτελεί αναμφισβήτητα την καλύτερη πολιτική ανάπτυξης μιας χώρας. Με το ελεύθερο εμπόριο αυξάνεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός και δημιουργούνται ανταγωνιστικά προϊόντα προς όφελος του συνόλου των καταναλωτών.

Στην περίπτωση του προστατευτισμού παρόλα τα επιχειρήματα που παραθέτουν οι υποστηρικτές του, το γεγονός είναι ότι με την εφαρμογή αυτού επωφελείται μόνο ένα μέρος των πολιτών, και ευνοείται η κοινωνική ανισότητα.

Ωστόσο μόνο η εφαρμογή της φιλελεύθερης πολιτικής δεν είναι πάντα αρκετή για την επίτευξη της ανάπτυξης και ευημερίας, για αυτό η πολιτική αυτή θα πρέπει να πραγματοποιείται σε συνδυασμό με κάποια στρατηγική και να μην αφήνονται ανεκμετάλλευτες ευνοϊκές καταστάσεις και συγκυρίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ

4.1 Εισαγωγή:

Οι εμπορικές και οικονομικές ενώσεις είναι μορφές εμπορικής και οικονομικής ενοποίησης. “**Η οικονομική ή εμπορική ενοποίηση πραγματοποιείται όταν δύο η περισσότερα κράτη, εφαρμόζοντας κοινή οικονομική πολιτική επιτυγχάνουν τη μεγαλύτερη δυνατή οικονομική αλληλεξάρτηση^{7.1}”**. Ανάλογα με το βαθμό οικονομικής ενοποίησης, τον εμπορικό ή οικονομικό χαρακτήρα αυτής, τους κοινούς οικονομικούς στόχους, τα κοινά οικονομικά χαρακτηριστικά, καθώς και άλλα κριτήρια, οι οικονομικές και εμπορικές ενώσεις ή σχηματισμοί ή αλλιώς οργανισμοί σύμφωνα με κάποιους συγγραφείς, διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες. Οι εμπορικές και οικονομικές ενώσεις ή οργανισμοί συνέβαλαν σημαντικά στη διαμόρφωση και ανάπτυξη του Διεθνούς Εμπορίου. Προώθησαν τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών, διέυρναν τις συνεργασίες, μείωσαν τους πάσης φύσης περιορισμούς, στηρίζοντας το ελεύθερο εμπόριο και τον ανταγωνισμό. Παρακάτω θα αναφερθούν ορισμένες κατηγορίες οι οποίες περιλαμβάνουν εμπορικές και οικονομικές ενώσεις ή οργανισμούς, οι οποίοι διαδραμάτισαν πολύ σπουδαίο ρόλο στην ανάπτυξη και απελευθέρωση του Διεθνούς Εμπορίου.

4.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ (ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΩΝ)

4.2.1 Ένωση Ελευθέρου Εμπορίου

Σε αυτή την κατηγορία οικονομικής ενοποίησης τα κράτη μέλη αυτής, καταργούν τους δασμούς και τα υπόλοιπα περιοριστικά μέτρα στις εμπορικές συναλλαγές που

^{7.1} Διεθνές Εμπόριο, Μορφοβασίλης Δημήτρης Στ., Αθήνα 1991, Σύγχρονη Εκδοτική

πραγματοποιούν μεταξύ τους, ενώ στις εμπορικές συναλλαγές που πραγματοποιούν με τρίτες χώρες το κάθε κράτος μέλος ακολουθεί διαφορετικό δασμολόγιο και πολιτική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της μορφής ενοποίησης αποτελεί η ΕΖΕΣ (Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών).

4.2.2 Τελωνειακή Ένωση

Στην τελωνειακή ένωση όπως και στην ένωση ελευθέρου εμπορίου καταργούνται οι δασμοί και οι όποιοι περιορισμοί στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών αυτής, με τη διαφορά ότι τα κράτη μέλη αυτής εφαρμόζουν κοινό εξωτερικό δασμολόγιο στις εμπορικές τους συναλλαγές με τρίτες χώρες.

4.2.3 Κοινή Αγορά

Σε αυτή τη μορφή οικονομικής ένωσης τα κράτη μέλη καταργούν τους περιορισμούς και τους δασμούς στις μεταξύ τους εμπορικές συναλλαγές, ακολουθούν κοινό εξωτερικό δασμολόγιο και επίσης επιτρέπεται η ελεύθερη μετακίνηση των παραγωγικών τους συντελεστών στις μεταξύ τους συναλλαγές. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτού του είδους οικονομικής ολοκλήρωσης αποτελούν η ΕΚΑΧ (Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα Χάλυβα) και η ΕΟΚ (Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα).

Η κοινή αγορά είναι ένα στάδιο της οικονομικής ολοκλήρωσης το οποίο έχει ως στόχο του να εξαλείψει όλα τα εμπόδια στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών (όπως ορίζει απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου) για να επιτευχθεί η συγχώνευση των εθνικών αγορών των μελών σε μια ενιαία αγορά, η οποία θα αποτελεί προέκταση της κοινής αγοράς.

Τα βασικότερα γνωρίσματα μιας Κοινής Αγοράς περιλαμβάνονται στα εξής :

- Ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων, κεφαλαίων, εργασίας, υπηρεσιών, προσώπων.
- Απαγόρευση κάθε μορφής ενίσχυσης (π.χ επιδοτήσεις) στα εθνικά προϊόντα των χωρών αυτών, οι οποίες θα περιόριζαν τον ελεύθερο ανταγωνισμό των προϊόντων των κρατών μελών στην Κοινή Αγορά καθώς επίσης και στη διεθνή αγορά.
- Δημιουργία και εφαρμογή κοινών κανόνων από τα κράτη μέλη οι οποίοι ρυθμίζουν θέματα που αφορούν την παραγωγή, την απασχόληση, την κατανάλωση και γενικότερα το Διεθνές Εμπόριο.

4.2.4 Οικονομική Ένωση

Αποτελεί μια μορφή ενοποίησης βάση της οποίας εναρμονίζονται οι εθνικές οικονομικές πολιτικές, με μελλοντικό στόχο να αντικατασταθούν από μια Κοινή Πολιτική και είναι ένα στάδιο πριν την Πλήρη Οικονομική Ένωση.

4.2.5 Πλήρης Οικονομική Ένωση

Πρόκειται για το είδος οικονομικής ενοποίησης όπου τα κράτη μέλη ανήκουν σε μια Κοινή Αγορά και εφαρμόζουν κοινή δημοσιονομική, φορολογική, συναλλαγματική, νομισματική πολιτική. Για την ορθή λειτουργία και εναρμόνιση της νομισματικής πολιτικής κάθε κράτους μέλους σε μια κοινή ενιαία νομισματική πολιτική θεωρήθηκε αναγκαία η σύσταση μιας **νομισματικής ένωσης (ONE)**.

4.2.5.1 Οικονομική Νομισματική Ένωση (ONE)

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE) χαρακτηρίζεται σαν μια διαδικασία ενοποίησης η οποία αποβλέπει στην εναρμόνιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών της, με κύριο στόχο τη θέσπιση ενός κοινού ενιαίου νομίσματος του Ευρώ. Η Συνθήκη προβλέπει για την ONE ότι θα διεξαχθεί σε τρεις φάσεις :

- 1^η φάση (1^η Ιουλίου 1990 έως 31 Δεκεμβρίου 1993) : η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων ανάμεσα στα κράτη μέλη, η ενίσχυση του ανταγωνισμού των οικονομικών πολιτικών και η αύξηση της συνεργασίας μεταξύ των Κεντρικών Τραπεζών.
- 2^η φάση (1^η Ιανουαρίου 1994 έως 31 Δεκεμβρίου 1998) : η σύγκλιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών με σκοπό την εξασφάλιση της σταθερότητας των τιμών και την υγιή κατάσταση των δημόσιων οικονομικών.
- 3^η φάση (ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου 1999) : η δημιουργία Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας, ο καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών και η εισαγωγή ενιαίου νομίσματος του Ευρώ.

Τα κράτη τα οποία συμμετέχουν στην τρίτη φάση της ONE είναι αυτά τα οποία πληρούσαν τα κριτήρια σύγκλισης που καθορίστηκαν από τη συνθήκη του Μάαστριχ. Υπήρξαν βέβαια και κάποια κράτη μέλη τα οποία επέλεξαν να μην υιοθετήσουν το ενιαίο νόμισμα (Ηνωμένο Βασίλειο, Δανία, Σουηδία) εφόσον τους παρέχόταν η δυνατότητα αυτή βάση της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής ένωσης. Τα νέα μέλη της Ευρώπης των 25, παρότι έχουν αναλάβει τη δέσμευση να ενταχθούν στην ONE δεν δύνανται να το πραγματοποιήσουν πριν από το 2006.

Στον παρακάτω πίνακα^{7.2} 4.1 διακρίνονται τα χαρακτηριστικά κάθε μορφής ενοποίησης.

Βαθμός ενοποίησης	Εξάλειψη αμοιβαίων εμπορικών εμποδίων	Εφαρμογή κοινού εξωτερικού δασμολογίου	Ελεύθερη μετακίνηση παραγωγικών συντελεστών	Εναρμόνιση οικονομικής πολιτικής	Κοινή οικονομική πολιτική
Ένωση ελεύθερου εμπορίου	*				
Τελωνειακή Ένωση	*	*			
Κοινή αγορά	*	*	*		
Νομισματική ένωση	*	*	*	*	
Πλήρης οικονομική ένωση	*	*	*	*	*

4.3 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

4.3.1 Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α)

Ο Ο.Ο.Σ.Α. είναι η συνέχεια του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας Ο.Ε.Ο.Σ. που ιδρύθηκε το 1947 με σκοπό τη μείωση και κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών και την ανασυγκρότηση και ανάπτυξη των ευρωπαϊκών οικονομιών. Το 1960 ο οργανισμός Ο.Ε.Ο.Σ. μετονομάστηκε σε Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας

^{7.2} Σημ. ανάλογος πίνακας στο βιβλίο Διεθνές Εμπόριο, Μορφοβασίλης Δημήτρης Στ. σελ 168.

και Ανάπτυξης Ο.Ο.Σ.Α. και τέθηκε σε ισχύ από τις 30 Σεπτεμβρίου του 1961. Η έδρα του είναι στο Παρίσι και σε αυτόν συμμετείχαν η Γαλλία, η Ελλάδα, η Δ. Γερμανία, το Βέλγιο, η Αυστρία, η Δανία, η Ιταλία, η Ισπανία, η Ιρλανδία, η Αγγλία, η Σουηδία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Πορτογαλία, η Ελβετία, η Νορβηγία, η Ισλανδία και η Τουρκία. Αργότερα έγιναν μέλη του οι ΗΠΑ ο Καναδάς και η Ιαπωνία, ενώ στις δραστηριότητές του συμμετέχουν και άλλες χώρες που δεν είναι μέλη του, όπως η Φιλανδία και η Γιουγκοσλαβία.

Ο Ο.Ο.Σ.Α. έχει τους εξής σκοπούς :

- Να βοηθήσει τις λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες (Λ.Α.Χ.) να αναπτύξουν την οικονομική τους δραστηριότητα. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού έχουν ιδρυθεί διάφορα βοηθητικά όργανα, όπως η Επιτροπή Αναπτυξιακής Βοήθειας και το Κέντρο Ανάπτυξης. Το Κέντρο Ανάπτυξης έχει ως αρμοδιότητά του να παρέχει στις Λ.Α.Χ. τις τεχνολογικές γνώσεις και εμπειρίες των βιομηχανικών χωρών για την πραγματοποίηση της οικονομικής τους ανάπτυξης. Η επιτροπή Αναπτυξιακής Βοήθειας φροντίζει για το συντονισμό της προσπάθειας αυτής προς τις Λ.Α.Χ.
- Έχει δημιουργήσει δύο Επιτροπές, την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής, στην οποία κάθε κράτος μέλος υποβάλλει έκθεση για την κατάσταση της οικονομίας του και την Επιτροπή Εξέτασης της Οικονομικής Κατάστασης και των προβλημάτων Ανάπτυξης η οποία εξετάζει κάθε χρόνο την οικονομική κατάσταση των κρατών μελών της και ανάλογα με το αποτέλεσμα προβαίνει σε εμπιστευτικές συστάσεις. **Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι για να είναι σε εναρμόνιση και συντονισμένες οι οικονομίες των κρατών μελών σύμφωνα με τις μελέτες και τις στατιστικές.**
- Ο Ο.Ο.Σ.Α. συμβάλλει επίσης και στην ανάπτυξη του τομέα της επιστημονικής πολιτικής, κατανοώντας τη μεγάλη σημασία της βελτίωσης της επιστήμης, της τεχνικής και της εκπαίδευσης για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των κρατών.
- Συνεργάζεται στενά με την (Ευρωπαϊκή Ένωση Ελευθέρων ανταλλαγών) και με το Συμβούλιο της Ευρώπης για την ανταλλαγή πληροφοριών και ιδεών με τις

αντίστοιχές δραστηριότητες των δύο οργανισμών στον εργασιακό και κοινωνικό τομέα όπως και στους τομείς της επιστημονικής εκπαίδευσης και της γεωργίας.

Τα κύρια όργανα του Ο.Ο.Σ.Α. είναι το Συμβούλιο, η Εκτελεστική Επιτροπή και ο Γραμματέας. Το Συμβούλιο είναι το ανώτατο όργανο του Ο.Ο.Σ.Α., η Εκτελεστική Επιτροπή η οποία και επιλέγεται από το Συμβούλιο έχει το ρόλο του συντονιστή των εργασιών των διαφόρων επιτροπών του Ο.Ο.Σ.Α., ο Γενικός Γραμματέας ο οποίος και διορίζεται από το συμβούλιο και διευθύνει τη διοίκηση του οργανισμού, προετοιμάζει τις συνελεύσεις του Συμβουλίου και της Εκτελεστικής Επιτροπής και υποβάλλει προτάσεις στα δύο αυτά όργανα. Φροντίζει δε να εκτελούνται οι αποφάσεις τους σύμφωνα με τις υποδείξεις του Συμβουλίου.

4.4 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

4.4.1 *Η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης – IBRD (Παγκόσμια Τράπεζα)*

Η διεθνής τράπεζα ανασυγκρότησης και ανάπτυξης (παγκόσμια τράπεζα) ιδρύθηκε το 1944 έχει έδρα την Ουάσιγκτον και είναι νομικά αυτόνομη διεθνής οικονομική οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών.

Οι κυριότεροί σκοποί της Παγκόσμιας Τράπεζας είναι:

1. Να συμβάλει στην ανάπτυξη του Διεθνούς Εμπορίου.
2. Να προσφέρει τεχνική και οικονομική βοήθεια στις Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες αποστέλλοντας εμπειρογνώμονες, πραγματοποιώντας αναπτυξιακά προγράμματα και έρευνες και χορηγώντας δάνεια σε αυτές για την πραγματοποίηση και επέκταση παραγωγικών επενδύσεων που θα βοηθήσουν στην οικονομική τους ανάπτυξη.

Η Παγκόσμια τράπεζα παρακολουθεί την εκτέλεση των αναπτυξιακών προγραμμάτων και ερευνών για τα οποία έχει χορηγήσει δάνεια. Τα δάνεια χορηγούνται μετά από ειδική συμφωνία του κράτους που δανείζεται και της Τράπεζας.

Τα όργανα της Παγκόσμιας Τράπεζας είναι:

α. το Συμβούλιο των διοικητών, το οποίο είναι και το ανώτερο όργανο της Παγκόσμιας Τράπεζας και στο οποίο συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη με έναν αντιπρόσωπο και έναν αναπληρωτή.

β. το Εκτελεστικό συμβούλιο το οποίο είναι υπεύθυνο για τις αρμοδιότητες και τις εξουσίες που του αναθέτει το Συμβούλιο διοικητών.

γ. ο Πρόεδρος ο οποίος συμμετέχει στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου των διοικητών, διευθύνει τις τραπεζικές εργασίες και ηγείται του προσωπικού.

δ. το Συμβουλευτικό συμβούλιο το οποίο έχει συμβουλευτική αρμοδιότητα.

Η Παγκόσμια Τράπεζα ίδρυσε δύο θυγατρικές εταιρείες, την Διεθνή Εταιρεία Χρηματοδότησης και την Διεθνή Εταιρεία Ανάπτυξης. Οι δύο αυτές θυγατρικές εταιρείες συμπληρώνουν και υποβοηθούν το έργο της Παγκόσμιας Τράπεζας.

4.4.2 Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) έχει την έδρα του στην Ουάσιγκτον, δημιουργήθηκε από 44 κράτη τα οποία τον Ιούλιο του 1944 υπέγραψαν τις συμφωνίες του Μπρέτον Γούντς (Breton Woods) των ΗΠΑ. Το ΔΝΤ ουσιαστικά άρχισε να λειτουργεί το Μάρτιο του 1947.

Σκοποί του ΔΝΤ είναι:

1. η προώθηση και ανάπτυξη της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας για τη διατήρηση της νομισματικής σταθερότητας.

2. η καθιέρωση ενός πολυμερούς συστήματος πληρωμών και ο περιορισμός των νομισματικών μέτρων τα οποία επηρεάζουν το Διεθνές Εμπόριο.
3. η ανάπτυξη του Διεθνούς Εμπορίου.
4. η χορήγηση διευκολύνσεων για την εξυγίανση στα ισοζύγια πληρωμών χωρίς να χρειαστεί να ληφθούν επώδυνα μέτρα για τη διεθνή οικονομία.

Το διεθνές νομισματικό ταμείο συνεχίζει τις προσπάθειές του χορηγώντας δάνεια στα κράτη για τη σταθεροποίηση του νομίσματός τους και τη βελτίωση των ισοζυγίων εξωτερικών λογαριασμών τους.

Κάθε κράτος μετά την είσοδο του στο ΔΝΤ αναλαμβάνει ένα συγκεκριμένο αριθμό μετοχών το οποίο καθορίζεται βάση του εθνικού εισοδήματος, των συναλλαγματικών του διαθεσίμων και το μέγεθος του εξωτερικού του εμπορίου. Επίσης κάθε κράτος υποχρεώνεται με την είσοδο του στο ΔΝΤ να καταβάλει ένα ποσοστό σε χρυσό και το υπόλοιπο ποσοστό συμμετοχής το καταβάλει σε εγχώριο νόμισμα ή του δίνεται η δυνατότητα να καταθέσει αντίστοιχα ομόλογα των Κεντρικών Τραπεζών.

Το κράτος μέλος που δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του χάνει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί τους πόρους του ταμείου και αν εξακολουθήσει να μην εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του τότε υποχρεώνεται σε παραίτηση από το ΔΝΤ.

Τα όργανα του ΔΝΤ είναι τα εξής:

α. το συμβούλιο των διοικητών που είναι το βασικό όργανο του ΔΝΤ και το οποίο μια φορά το χρόνο συνέρχεται σε τακτική σύνοδο για να εκλέξει τους διευθυντές, να αποφασίσει για την είσοδο των νέων μελών και άλλα σχετικά θέματα.

β. Το Εκτελεστικό Συμβούλιο το οποίο είναι υπεύθυνο για τις εξουσίες που του μεταβιβάζει το Συμβούλιο των Διοικητών και την εκτέλεση των εργασιών του ταμείου.

γ. ο Διευθύνων Σύμβουλος ο οποίος είναι υπεύθυνος για την πραγματοποίηση των καθημερινών εργασιών, επίσης διευθύνει τις εργασίες του ταμείου και είναι διευθυντής του προσωπικού.

4.5 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

4.5.1 Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου- Γ.Σ.Δ.Ε. (GATT)

Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) υπογράφηκε το 1947 στην Γενεύη και τέθηκε σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου του 1948. Η GATT που στο ξεκίνημα της νομικά λειτουργούσε περισσότερο σαν διεθνής συνθήκη, όμως στη μετέπειτα πορεία της εξελίχθηκε σε μια από τις σημαντικότερες και βασικότερες εμπορικές ενώσεις που συνέβαλε με τις ρυθμίσεις της στη διαμόρφωση του διεθνούς εμπορίου.

Σύμφωνα με τους μελετητές, η μεγάλη ανάπτυξη που γνώρισαν οι εμπορικές συναλλαγές μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στη λειτουργία της GATT (ΓΣΔΕ).

Κύριος στόχος της GATT βάση των ρυθμίσεων και διατάξεών της ήταν, η σταδιακή μείωση και κατάργηση όλων των περιορισμών κατά τη διεξαγωγή του Διεθνούς Εμπορίου με σκοπό την φιλελευθεροποίηση και ανάπτυξή του.

4.5.2 Οι κύριες λειτουργίες της GATT (ΓΣΔΕ):

4.5.2.1 Η αρχή της μη διάκρισης

Σύμφωνα με την αρχή αυτή απαγορεύονται οι διακρίσεις στις εμπορικές συναλλαγές και απαιτείται ίση μεταχείριση σε όλα τα προϊόντα των κρατών μελών στο Διεθνές Εμπόριο, όσον αφορά τους δασμούς και άλλους περιορισμούς. Για το σκοπό αυτό καθιερώνεται μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, η ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους, σύμφωνα με την οποία καταργούνται οι διακρίσεις. Ταυτόχρονα εισάγεται και η ρήτρα της εθνικής μεταχείρισης σύμφωνα με την οποία κάθε συμβαλλόμενο μέρος οφείλει να μεταχειρίζεται τα εισαγόμενα προϊόντα όπως μεταχειρίζεται τα εγχώρια προϊόντα του. Όμως λόγω του ότι η ρήτρα της εθνικής μεταχείρισης ευνοεί τα αναπτυγμένα κράτη και εμποδίζει τις Αναπτυσσόμενες Χώρες να αναπτύξουν την εγχώρια παραγωγή τους, η GATT αποδέχεται ορισμένες εξαιρέσεις.

Εξαιρέσεις στην αρχή αυτή (της μη διάκρισης) έχουμε μόνο στις περιπτώσεις:

α. στα προϊόντα των αναπτυσσόμενων κρατών μελών παρέχονται προτιμησιακά καθεστώτα (κυρίως από δασμολογικής πλευράς) προκειμένου να διευκολυνθούν στην προσπάθεια οικονομικής ανάπτυξης τους.

β. στην περίπτωση όπου στα προϊόντα των αναπτυσσόμενων κρατών μελών ίσχυαν προτιμησιακά καθεστώτα πριν την είσοδο τους στην GATT.

γ. στην περίπτωση όπου τα προϊόντα των κρατών μελών ανήκουν σε **διακρατικές οικονομικές ενώσεις όπως κοινές αγορές, ζώνες Ελευθερών συναλλαγών κλπ.**

4.5.2.2 *Η σταθεροποίηση και μείωση των τελωνειακών δασμών*

Τα κράτη μέλη της GATT μέσα από συνεχείς διαπραγματεύσεις (γύρους), ανέλαβαν να σταθεροποιήσουν και να μειώσουν τους τελωνειακούς δασμούς (εισαγωγικοί δασμοί) για να συμβάλουν με αυτό τον τρόπο στην ανάπτυξη των διεθνών συναλλαγών. Εξετάζοντας παρακάτω τους διάφορους “γύρους” της GATT θα παρατηρήσουμε την όλη εξέλιξη αυτών των διαπραγματεύσεων.

4.5.2.3 *Η κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών*

Η GATT κατάργησε τους ποσοτικούς περιορισμούς γιατί η επιβολή αυτών στο Διεθνές Εμπόριο είχε σαν αποτέλεσμα να μειώνεται αυτόματα ο όγκος των εισαγωγών και του διεθνούς εμπορίου με συνέπεια να μην αφήνει καν περιθώριο ανταγωνισμού.

Εξαιρέση στην περίπτωση αυτή έχουμε όταν:

α. εμποδίζεται η ανάπτυξη ορισμένων κλάδων εμπορίου στις αναπτυσσόμενες χώρες.

β. όταν θίγονται τα αγροτικά προϊόντα.

γ. όταν θίγεται η διατήρηση της ισορροπίας στο εξωτερικό ισοζύγιο πληρωμών.

4.5.2.4 Η αρχή anti-dumping και οι εξαγωγικές επιχορηγήσεις

Dumping είναι η πρακτική που επιτρέπει να εισάγονται ορισμένα προϊόντα στην αγορά μιας χώρας σε τιμές χαμηλότερες από τις κανονικές.

Η GATT σε άρθρο της ορίζει ότι κάθε χώρα μέλος μπορεί να θεσπίσει κανόνες anti-dumping.

Επίσης ταυτόχρονα απαγορεύονται οι επιχορηγήσεις και οι ενισχύσεις των εξαγωγών (κυρίως για τις εξαγωγές των βιομηχανικών προϊόντων), σύμφωνα με τα άρθρα της.

4.5.2.5 Η GATT λειτουργεί και σαν όργανο συμβιβασμού και διακανονισμού

Ένα σημαντικό τμήμα δραστηριοτήτων της GATT ασχολείται με τους συμβιβασμούς και τους διακανονισμούς των διεθνών εμπορικών διαφορών.

4.5.2.6 Η αρχή της μη αμοιβαιότητας

Σύμφωνα με την αρχή αυτή την οποία οι αναπτυσσόμενες χώρες ζήτησαν και πέτυχαν την κατοχύρωσή της από την GATT, οι αναπτυγμένες χώρες όταν κάνουν παραχωρήσεις (π.χ. ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους) για να βοηθήσουν τις

αναπτυσσόμενες χώρες στην οικονομική τους ανάπτυξη δεν περιμένουν από τις αναπτυσσόμενες παρόμοιες παραχωρήσεις, οι οποίες θα εμπόδιζαν την αναπτυξιακή πορεία των αναπτυσσόμενων χωρών.

Οι πολυμερείς διαπραγματεύσεις της GATT για την επίτευξη των σκοπών της πραγματοποιούνταν με την μορφή σειράς « γύρων ».

Στο γύρο της Γενεύης ο οποίος πραγματοποιήθηκε το 1947 και ήταν ο πρώτος γύρος της GATT υπογράφηκαν 45000 δασμολογικές παραχωρήσεις (συμφωνίες) με τις οποίες μειώθηκαν οι δασμοί σε κάποιες κατηγορίες προϊόντων (μεταποιημένα προϊόντα, ορισμένα αγροτικά).

Οι επόμενοι «γύροι» που ακολούθησαν έγιναν πιο περίπλοκοι γιατί συμμετείχαν περισσότερα μέλη και απαιτούνταν περισσότερος χρόνος για να ολοκληρώσουν τις διαπραγματεύσεις τους.

Χαρακτηριστικό στοιχείο της λειτουργίας της GATT είναι ότι σε αυτήν, δεν συμμετέχουν μόνο χώρες με ανεπτυγμένες οικονομίες αλλά και Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες (Λ.Α.Χ.).

Το 1956 στο γύρο της Γενεύης βασικό θέμα ήταν η ένταξη των νέων μελών και ειδικότερα η ένταξη της Ιαπωνίας.

Ο Γύρος Ντίλλον ο οποίος ξεκίνησε το 1960 και ολοκληρώθηκε το 1962 είχε σαν κύριο αντικείμενο συζήτησης τις συνέπειες από την ίδρυση της ΕΟΚ και τη λειτουργία της ΚΑΠ (Κοινή Αγροτική Πολιτική), οι διαπραγματεύσεις στο γύρο αυτό είχαν ως συνέπεια να μειωθούν οι δασμοί κατά 7%.

Οι μειώσεις των δασμών τις δεκαετίες του 50 και του 60 συνέβαλαν στο να επιτευχθούν υψηλά ποσοστά ανάπτυξης, τα οποία έφτασαν κατά μέσο όρο 8% ετησίως.

Οι γύροι **Κένεντυ**, **Τόκιο** και **Ουρουγουάης** θεωρούνται οι σημαντικότεροι γύροι της GATT.

Ο Γύρος Κένεντυ ο οποίος άρχισε το 1964 και θεωρήθηκε ένας από τους πιο επιτυχημένους γύρους της GATT είχε σαν αποτέλεσμα τη μείωση των δασμών περίπου κατά 36%, τη διευκόλυνση στις εξαγωγές κυρίως για τα γεωργικά προϊόντα, την κατάργηση των περιορισμών στις εξαγωγές και τη **θέσπιση του κώδικα δασμών anti-dumping**. Ο γύρος αυτός ολοκληρώθηκε το 1967.

Ο Γύρος του Τόκιο άρχισε το 1973 και σε αυτόν συμμετείχαν 89 χώρες. Ο γύρος αυτός συνέβαλε αρκετά στο να βελτιωθούν ορισμένες θεμελιώδεις διατάξεις της GATT (ΓΣΔΕ). Αξιοσημείωτο γεγονός του γύρου αυτού είναι ότι οι Αναπτυσσόμενες Χώρες

έπαιξαν σημαντικό ρόλο. Στο γύρο αυτό πραγματοποιήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για να ανοίξουν οι δημόσιες αγορές στο διεθνή ανταγωνισμό, να γίνει αναθεώρηση του κώδικα anti-dumping (αντιντάμπινγκ), (να συνεργαστούν και να συγχρονιστούν οι Αναπτυσσόμενες Χώρες με την εμπορική πολιτική των Αναπτυγμένων Χωρών) να καταργηθούν οι δασμοί σε ορισμένα είδη και να μειωθούν σε κάποια, καθώς επίσης και να καταργηθούν κάποιοι άλλοι περιορισμοί που εμποδίζουν την ελεύθερη διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου. Με το γύρο του Τόκυο ο οποίος ολοκληρώθηκε το 1979 έγινε ένα ακόμη βήμα για την ελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου.

Ο Γύρος της Ουρουγουάης ήταν ένας από τους σημαντικότερους γύρους της GATT ο οποίος άρχισε το 1986. Οι κυριότεροι στόχοι του γύρου αυτού ήταν η επέκταση και ενημέρωση των κανόνων του Διεθνούς Εμπορίου, οι ρυθμίσεις για τη διεθνή διακίνηση των υπηρεσιών, οι ρυθμίσεις για θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας, βελτίωση του διεθνούς εμπορικού συστήματος και προσαρμογή αυτού στα δεδομένα του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος και η προώθηση και διευκόλυνση των επενδύσεων σε διεθνές επίπεδο. Πολλές από τις χώρες μέλη που συμμετείχαν εκτιμούν ότι αν οι διαπραγματεύσεις του γύρου αυτού αποτύγχαναν θα παρατηρούνταν όλο και περισσότερες προσταβές στο διεθνές εμπορικό σκηνικό και οι κυβερνήσεις των διαφόρων χωρών θα έμπαιναν στον πειρασμό να λάβουν νέα προστατευτικά μέτρα.

4.6 Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ)

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου⁸ (ΠΟΕ) ο οποίος στην ουσία είναι η μετονομασία της GATT, ιδρύθηκε τον Ιανουάριο του 1995 και έχει την έδρα του στη Γενεύη. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου διαθέτει την ίδια νομική υπόσταση με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και την Παγκόσμια Τράπεζα. Τα κράτη μέλη του σήμερα υπερβαίνουν σημαντικά τα 128 κράτη τα οποία είχαν υπογράψει για την μετονομασία της GATT και την ίδρυση του (ΠΟΕ). Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου κατέχει σημαντικότερες εξουσίες από τη GATT εφόσον ελέγχει το εμπόριο αγαθών, υπηρεσιών και δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας μεταξύ των χωρών. Ο

⁸ α. Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις- Διεθνές Εμπόριο, Χολέβας Γιάννης Κ., Αθήνα 1997, Εκδόσεις "INTERBOOKS". β. «Ευρωπαϊκή Ένωση Και Παγκόσμιο Εμπόριο» Ενημερωτικό Έντυπο, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων Των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου συστάθηκε σαν μόνιμος διεθνής οργανισμός σε αντίθεση με τη GATT η οποία παρά τα έτη λειτουργίας της ήταν μια προσωρινή οργάνωση. Αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό του είναι ότι το μεγαλύτερο σύνολο των κρατών μελών του αποτελείται από αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες με την ένταξη τους προσδοκούν στην παροχή τεχνικής βοήθειας και πραγματοποίησης επενδύσεων προς αυτές για να βοηθηθεί η οικονομική τους ανάπτυξη.

Πλέον κανένα κράτος μέλος δε μπορεί να αμφισβητήσει τις αποφάσεις του ΠΟΕ στις ρυθμίσεις για τις διαφορές μεταξύ τους και για πρώτη φορά υπάρχει η δυνατότητα κοινοποίησης κάποιων στοιχείων (μη εμπιστευτικών) στους ενδιαφερόμενους φορείς (π.χ. ενώσεις καταναλωτών).

4.6.1 Οι Κυριότεροι στόχοι του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου στο ξεκίνημα της λειτουργίας του :

- Να ορίσει νέες διαδικασίες για την αποτελεσματικότερη επίλυση των διαφορών που προκύπτουν ανάμεσα στα κράτη μέλη.
- Η πραγματοποίηση διάφορων ρυθμίσεων που είναι αναγκαίες για να επιτευχθεί η ελευθερία στις συναλλαγές που αφορούσαν τις υπηρεσίες (τραπεζικές, μεταφορικές, τηλεπικοινωνιακές).
- Να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την προώθηση των ξένων επενδύσεων στις διάφορες χώρες.
- Να συνεργαστεί στενότερα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Παγκόσμια Τράπεζα για την ελεύθερη διεξαγωγή και ανάπτυξη του Διεθνούς εμπορίου.
- Να προσδιορίσει ποιες επιδοτήσεις επιτρέπονται στην εγχώρια παραγωγή και ποιες όχι, αναγνωρίζοντας προνόμια υπέρ των αναπτυσσόμενων χωρών απέναντι στις βιομηχανικές χώρες.

- Να επεκτείνει τους κανόνες ελευθερίας του διεθνούς εμπορίου και σε άλλους τομείς οι οποίοι καλύπτονταν από υψηλή δασμολογική προστασία.
- Να απελευθερωθούν οι διεθνείς συμβάσεις για τα δημόσια έργα που εκτελούνται στα κράτη μέλη. Δηλαδή να είναι ανοικτές οι συμβάσεις πάνω από ένα συγκεκριμένο ποσό, έτσι ώστε να είναι δυνατή η ελεύθερη συμμετοχή και ο ανταγωνισμός στους σχετικούς διεθνείς διαγωνισμούς.

Οι στόχοι αυτοί του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου στο ξεκίνημα της λειτουργίας του έχουν σήμερα επιτευχθεί σε έναν ικανοποιητικό βαθμό.

4.7 Συμπεράσματα:

Με την ίδρυση και λειτουργία των εμπορικών και οικονομικών ενώσεων και διεθνών οργανισμών οι διάφορες χώρες άρχισαν να αντιλαμβάνονται πως μέσα από την αμοιβαία συνεργασία και συνεννόηση στα πλαίσια του ελεύθερου Διεθνούς Εμπορίου μπορούν να προκύψουν αμοιβαία οφέλη.

Η λειτουργία και η δράση των εμπορικών και οικονομικών ενώσεων και οργανισμών συνέβαλε σημαντικά στη μείωση του προστατευτισμού και βοήθησε στην ανάπτυξη της φιλελευθεροποίησης του Διεθνούς Εμπορίου.

Επιπλέον οι οργανισμοί αυτοί προσέφεραν σημαντική στήριξη στις οικονομίες των αναπτυσσόμενων χωρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

5.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η εξέλιξη^{8.1} των σταδίων οικονομικής ενοποίησης που συνέβαλαν στην εσωτερική ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης- βασικές συνθήκες και γεγονότα.

Μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο, ο Robert Schuman υπουργός εξωτερικών της Γαλλίας, στη διακήρυξη που πραγματοποίησε το Μάιο του 1950 πρότεινε τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς σε δύο σημαντικούς οικονομικούς τομείς, του άνθρακα και του χάλυβα. Στην πρόταση αυτή του Γάλλου υπουργού εξωτερικών ανταποκρίθηκαν θετικά πέντε χώρες η Γερμανία, η Ιταλία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία. Έτσι στις 18 Απριλίου του 1951 οι έξι αυτές χώρες (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Βέλγιο και Ολλανδία) υπέγραψαν στο Παρίσι την Συνθήκη ίδρυσης της Ευρωπαϊκής κοινότητας άνθρακα και χάλυβα (ΕΚΑΧ) η οποία στις 25 Ιουλίου του 1952 τέθηκε σε ισχύ.

Ο σκοπός της συνθήκης αυτής ήταν να δημιουργήσει μια κοινή αγορά που θα εξαφάνιζε τα εμπόδια στις εμπορικές συναλλαγές και στην οποία τα προϊόντα, τα κεφάλαια και οι εργαζόμενοι σε αυτούς τους δύο τομείς (άνθρακα, χάλυβα) θα κυκλοφορούσαν ελεύθερα για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες όλων των πολιτών της κοινότητας αυτής.

Η λειτουργία της κοινής αυτής αγοράς άνθρακα και χάλυβα μεταξύ των έξι αυτών χωρών απέδειξε ότι η οικονομική ολοκλήρωση είναι εφικτή και ότι θα μπορούσε να επεκταθεί σε όλα τα προϊόντα. Έτσι οι έξι αυτές χώρες το 1955, εξέτασαν τη δυνατότητα δημιουργίας μιας κοινής αγοράς για όλα τα προϊόντα και τη δυνατότητα δημιουργίας μιας ειδικής κοινότητας για την πυρηνική ενέργεια. Έπειτα από σημαντικές μελέτες και έρευνες που πραγματοποίησαν ειδικοί για το σκοπό αυτό, στη Ρώμη στις 25 Μαρτίου του 1957 οι έξι χώρες (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο και

^{8.1} Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση Θεσμοί και Πολιτικές, συγγραφέας Μούσης Νικόλαος Σ., Αθήνα 1994, Εκδόσεις Παπαζήση.

Ολλανδία) υπογράφουν τη συνθήκη της Ρώμης και ιδρύουν την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (EURATOM). Η συνθήκη της Ρώμης τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου του 1958 και είναι μια από τις βασικότερες συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επίσης το 1958 μετά την αποτυχία που είχαν οι προσπάθειες του Ηνωμένου Βασιλείου για τη δημιουργία μιας ευρείας ζώνης ελεύθερων συναλλαγών κυρίως λόγω διαφωνιών που προέκυψαν με τη Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο κατέληξε στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ).

Στις 8 Απριλίου το 1965 με τη σύμβαση των Βρυξελλών οι τρεις Ευρωπαϊκές κοινότητες (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, EURATOM) συστήνουν κοινά εκτελεστικά όργανα, το Συμβούλιο (των υπουργών εξωτερικών) και την επιτροπή. Η σύσταση κοινών εκτελεστικών οργάνων από τις τρεις Ευρωπαϊκές κοινότητες την περίοδο εκείνη θεωρήθηκε ως το πρώτο βήμα για τη συγχώνευση αυτών των τριών Ευρωπαϊκών κοινοτήτων σε μια Ευρωπαϊκή κοινότητα.

Το 1968 τα έξι κράτη μέλη της ΕΟΚ θέτουν σε λειτουργία μια τελωνειακή ένωση στην οποία η ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων, ισχύει για όλα τα προϊόντα ανεξάρτητα προέλευσης. Σκοπός των έξι κρατών μελών της ΕΟΚ ήταν η δημιουργία μια τελωνειακής ένωσης μέσα στην οποία τα προϊόντα, οι υπηρεσίες και τα κεφάλαια θα μπορούσαν να διακινούνται και να ανταλλάσσονται ελεύθερα.

Το 1970 με τη σύμβαση του Λουξεμβούργου τα κράτη μέλη αποφάσισαν να τροποποιήσουν τις συνθήκες για να αυξήσουν τις εξουσίες (πόρους) επί του προϋπολογισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η σύμβαση αυτή υπογράφηκε στις 22 Απριλίου το 1970 και τέθηκε σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 1971.

Το έτος 1972 στις 22 Ιανουαρίου με τη συνθήκη των Βρυξελλών εντάσσονται στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (EURATOM), η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Η συνθήκη των Βρυξελλών τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου το 1973.

Το 1975 υπογράφηκε και δεύτερη σύμβαση για τον προϋπολογισμό η οποία και τέθηκε σε ισχύ από την 1η Ιουνίου του 1977 και με την οποία δημιουργήθηκε το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Οι συνθήκες που ίδρυσαν τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες ΕΟΚ και EURATOM τροποποιούνται και πάλι (ως προς τα θεσμικά θέματα) το 1979 από τη συνθήκη των Αθηνών, με την οποία εντάσσεται η Ελλάδα στην ΕΟΚ και την EURATOM. Η συνθήκη υπογράφηκε στις 28 Μαΐου του 1979 και άρχισε να ισχύει από την 1η Ιανουαρίου του 1981. Ένα άλλο αξιοσημείωτο γεγονός της χρονιάς εκείνης (1979) είναι και η θέσπιση

του Ευρωπαϊκού Νομισματικού συστήματος (ΕΝΣ) και της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Μονάδας ECU. Το 1985 ακολούθησε η συνθήκη της Μαδρίτης για την ένταξη της Ισπανίας και η Συνθήκη της Λισσαβόνας για την ένταξη της Πορτογαλίας. Οι συνθήκες υπογράφηκαν στις 16 Ιουνίου του 1985 και τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου του 1986.

Το Δεκέμβριο του 1985 αποφασίστηκε στο Λουξεμβούργο μια σημαντική τροποποίηση των ιδρυτικών συνθηκών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με την υιοθέτηση μιας Ευρωπαϊκής Ενιαίας Πράξης. Το κείμενο της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης υπογράφηκε από εννέα κράτη μέλη στις 17 Φεβρουαρίου του 1986 στο Λουξεμβούργο και από την Ελλάδα, την Ιταλία και τη Δανία στις 28 Φεβρουαρίου του 1986 στη Χάγη, τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουλίου του 1987. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη οδήγησε την κοινότητα να πάρει τα μέτρα που έπρεπε για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου του 1992. Μετά την κύρωση της Ενιαίας Πράξης ακολούθησε και το πρώτο πακέτο Ντελόρ.

Το 1989 στη Μαδρίτη εγκρίνεται να τεθεί σε εφαρμογή το έτος 1990 το σχέδιο Ντελόρ για την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων.

Τον Δεκέμβριο του 1991 στο Μάαστριχ της Ολλανδίας το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εγκρίνει το κείμενο της συνθήκης για την Ε.Ε. και έτσι στις 7 Φεβρουαρίου του 1992 υπογράφεται η συνθήκη του Μάαστριχ η οποία τίθεται σε εφαρμογή από την 1η Νοεμβρίου του 1993. Η συνθήκη του Μάαστριχ τροποποιεί τις ιδρυτικές συνθήκες και θέτει τις βάσεις για την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης το 1995 η Ευρωπαϊκή Ένωση διευρύνεται με την ένταξη της Σουηδίας, της Φιλανδίας και της Αυστρίας σε αυτή.

Στις 2 Οκτωβρίου το 1997 υπογράφεται η συνθήκη του Άμστερνταμ η οποία αναθεωρεί και πάλι τις ιδρυτικές συνθήκες και πραγματοποιείται ένα ακόμη βήμα για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η έναρξη ισχύος της ξεκινάει το 1999. Το 2001 ακολουθεί η συνθήκη της Νίκαιας και το 2003 μετά από 16 μήνες εργασιών η Ευρωπαϊκή Συνέλευση καταλήγει σε συναίνεση όσον αφορά ένα σχέδιο Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Το σύνταγμα της Ευρώπης αντικαθιστά με ένα ενιαίο κείμενο τις κύριες υφιστάμενες Ευρωπαϊκές Συνθήκες.

Την 1^η Μαΐου του 2004 η Ευρωπαϊκή Ένωση επεκτείνεται με την ένταξη δέκα νέων κρατών μελών σε αυτή. Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται από 25 χώρες μέλη.

5.2 ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ

Η δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς μέσα στην οποία θα κυκλοφορούσαν ελεύθερα προϊόντα, εργαζόμενοι, υπηρεσίες και κεφάλαια αποτελούσε έναν από τους βασικότερους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τα πρώτα της βήματα (συνθήκη της Ρώμης). Ωστόσο για να επιτευχθεί η ολοκλήρωση της, χρειάστηκαν πολύχρονες διαπραγματεύσεις και ρυθμίσεις. Το 1985 ξεκίνησε ένα πρόγραμμα ολοκλήρωσης αυτής, διάρκειας 8 ετών. Τελικώς την 1η Ιανουαρίου το 1993 πραγματοποιήθηκε το πρόγραμμα ολοκλήρωσή της.

5.2.1 Οι περιορισμοί του Διεθνούς Εμπορίου στα πλαίσια της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς

Στην πορεία για την ολοκλήρωση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς⁹ και επιτυγχάνοντας αυτή, μεγάλο μέρος των περιορισμών οι οποίοι εμπόδιζαν την ελεύθερη διεξαγωγή του Διεθνούς Εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών εξαλείφθηκαν.

Οι δασμοί και οι ποσοτικοί περιορισμοί στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών είχαν ήδη καταργηθεί από τα τέλη της δεκαετίας του 60, ενώ οι τελωνειακοί έλεγχοι σχετικά με τελωνειακές και φορολογικές διατυπώσεις στις οποίες περιλαμβάνονταν και ο έλεγχος για τον υπολογισμό του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), καταργήθηκαν από την 1 Ιανουαρίου του 1993. Η κατάργηση αυτή οδήγησε επίσης σε σημαντική μείωση των τελωνειακών εντύπων και των γραφειοκρατικών διατυπώσεων στη διαδικασία διαμετακόμισης. Αυτό είχε ιδιαίτερα ευνοϊκές συνέπειες για το διεθνές εμπόριο, αφού οι καθυστερήσεις στα σύνορα και οι χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες περιορίστηκαν και τείνουν να εξαλειφθούν.

Τα τεχνικά εμπόδια και οι διατάξεις που εφαρμόζονται στις εμπορικές συναλλαγές των προϊόντων, αποτελούν την πιο ισχυρή κατηγορία περιορισμών μέσα στην ενιαία αγορά. Παρόλο που έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές προσπάθειες για την μείωση τους, η πλήρης εξάλειψη αυτών θεωρείται σχεδόν αδύνατη και αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι συνεχώς δημιουργούνται νέες εθνικές ρυθμίσεις που έχουν σχέση

⁹ Στοιχεία μέσω Internet, <http://europa.eu.int/futurum>

με τις προδιαγραφές των προϊόντων. Οι περιορισμοί αυτοί είναι από τους πλέον αποτελεσματικούς, αφού οι υποστηρικτές αυτών τονίζουν ότι η εφαρμογή τους διασφαλίζει την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών καθώς επίσης και την ποιοτική και ορθή διεξαγωγή του εμπορίου. Το επιχείρημα αυτό εκμεταλλεύονται οι κυβερνήσεις των κρατών μελών και οι επιχειρήσεις για τη δημιουργία και επιβολή νέων τεχνικών κανόνων, οι οποίοι στις περισσότερες περιπτώσεις είναι υπερβολικοί και εκτοπίζουν άδικα τα προϊόντα άλλων κρατών από την αγορά.

Για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης γίνονται συνεχώς ουσιαστικές προσπάθειες για τη μεγαλύτερη δυνατή ελαχιστοποίηση των τεχνικών εμποδίων στα πλαίσια της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και ήδη έχει επιτευχθεί σημαντική μείωση αυτών.

Στην προσπάθεια άρσης όλων των μέτρων που επηρεάζουν το εμπόριο μέσα στην εσωτερική αγορά και βάση των κανονισμών και των ρυθμίσεων αυτής, απαγορεύονται οι κρατικές ενισχύσεις οποιασδήποτε μορφής, οι οποίες είναι δυνατόν να επηρεάσουν την ομαλή διεξαγωγή των εμπορικών συναλλαγών των κρατών μελών και τον ελεύθερο ανταγωνισμό, πλην βεβαίως ορισμένων εξαιρέσεων που ορίζει η συνθήκη (π.χ. στην περίπτωση αποκατάστασης ζημιών που προέκυψαν από έκτακτα γεγονότα).

Σύμφωνα με έρευνα (χρηματοδοτούμενη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή) που πραγματοποιήθηκε, για να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα της εξάλειψης των περιορισμών στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των κεφαλαίων και των υπηρεσιών μέσα στην ενιαία αγορά παραθέτεται ο παρακάτω πίνακας^{10.1} 5.1, στον οποίο εξετάζεται η αποτελεσματικότητα εξάλειψης των περιορισμών στην ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών.

^{10.1} Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, « Η Ενιαία Αγορά και η Αυριανή Ευρώπη», παρουσίαση Mario Monti, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 1998, συγγραφέας David Buchan εκδόσεις Παλαζήση ΑΕΒΕ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1

Εμπόδια Υπηρεσίες	Περιορισμοί των διασυνοριακών υπηρεσιών	Περιορισμοί εγκατάστασης	Περιορισμοί της διακίνησης των οικονομικών συντελεστών	Κανονιστικά / τεχνικά εμπόδια	Φορολογικά εμπόδια	Άλλα
Τραπεζικές τομέες	^^ Όροι που εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις για τη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών ^ Περιορισμοί όσον αφορά τη διάθεση και το περιεχόμενο των υπηρεσιών	^^ Όροι που εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις στην παροχή αδειών εκμετάλλευσης	^^ Έλεγχος επί των κεφαλαίων	^^ Απαιτήσεις από την άποψη της προληπτικής εποπτείας ^ Προστασία των καταναλωτών	* Φορολόγηση των καταθέσεων * Φορολόγηση του εισοδήματος από επενδύσεις * Φορολογία κληρονομιών	
Ασφαλιστικές τομέες	^^ Όροι που εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις για τη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών ^ Περιορισμοί όσον αφορά τη διάθεση και το περιεχόμενο των υπηρεσιών * Ενιαία όδεια για τους ασφαλισομεσίτες	^^ Όροι που εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις στην παροχή αδειών εκμετάλλευσης	^^ Έλεγχος επί των κεφαλαίων	^ Όροι επί των πωλήσεων που αφορούν την προστασία των καταναλωτών	* Φορολόγηση αποθεματικών ** Φορολόγηση ασφαλιστών	
Οδικές εμπορευματικές μεταφορές	^^ Διμερείς ποσοστάσεις για την πρόσβαση σε άλλες αγορές της Ε.Κ. ^^ Περιορισμοί επί των τιμών	^^ Όροι που εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις στην παροχή αδειών εκμετάλλευσης	^ Περιορισμοί στις ενδομεταφορές (cabotage) ^^ Αναγνώριση διπλωμάτων	^^ Βάρη και διαστάσεις ^ Κανόνες οδικής ασφάλειας ^ Όρια ταχύτητας ^ Πρες ανάπαυσης	^^ Δασμοί	^^ Διατυπώσεις στα σύνορα για τα εμπορεύματα
Αεροπορικές μεταφορές	^^ Διμερείς περιορισμοί για την ελεύθερη πρόσβαση σε άλλες αγορές της Ε.Κ. ^^ Περιορισμοί στις τιμές * Κατανομή χρόνων αναμονής	^^ Αποκλειστικά δικαιώματα για τις άδειες εκμετάλλευσης σε αερομεταφορές * Κανόνες ιδιοκτησίας στις διμερείς σχέσεις με τρίτες χώρες	^ Περιορισμοί στις ενδομεταφορές ^^ Καθορισμός και περιορισμός αφέλιμου φορτίου	^^ Όροι για τις πωλήσεις ^^ Κανόνες ασφαλείας * Τέλη αεροδρομίου	^ ΦΠΑ	^ Διατυπώσεις στα σύνορα για τους επιβάτες ^^ Πρόσβαση στα ηλεκτρονικά συστήματα κράτησης θέσεων ^ Κρατικές ενισχύσεις, αθέμιτες πρακτικές
Ελεύθερες υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών	^ Όροι που εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις για την πρόσβαση στο δίκτυο	^^ Αποκλειστικά δικαιώματα για τις υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας, δεδομένων και μέσο δορυφόρου	^^ Αποκλειστικά δικαιώματα για την κάλυψη εξοστρακισμού	^ Τεχνικές προϋποθέσεις για τη χρήση των δικτύων		* Ισοτιμία πρόσβαση στα δίκτυα
Υπηρεσίες ηλεκτρονικών μεταδόσεων	^^ Περιορισμοί στη διασυνοριακή μετάδοση εκπομπών ^ Δικαιώματα μίσθωσης και δανεισμού ^ Τέλος της προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων ^ Πνευματικά δικαιώματα ισχύουν για τη δορυφορική και την καλωδιακή τηλεόραση	* Εθνικοί κανόνες για την παροχή άδειας εκμετάλλευσης σε φορείς τηλεοπτικών μεταδόσεων * Περιορισμοί όσον αφορά την ιδιοκτησία μέσων μαζικής ενημέρωσης * Ποσοστά εθνικών προγραμμάτων		^ Τεχνικές προϋποθέσεις για τη χρήση των δικτύων		^^ Διατυπώσεις στα σύνορα για τα αγαθά ^ Τεχνικά εμπόδια στα προϊόντα
Λιανομή (ταχέως διακινούμενα καταναλωτικά αγαθά)	Δεν υπάρχουν περιορισμοί	Δεν υπάρχουν περιορισμοί	^^ Περιορισμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών		^ ΦΠΑ	^^ Διατυπώσεις στα σύνορα για τα αγαθά
Διαφήμιση	* Τύποι προϊόντων και μέσων μαζικής ενημέρωσης * Συγκριτική διαφήμιση	Δεν υπάρχουν περιορισμοί	^ Περιορισμοί στα μέσα μαζικής ενημέρωσης	^ Παραπλανητική διαφήμιση Περιορισμοί ως προς το περιεχόμενο		

^^ Το εμπόδιο έχει στην ουσία καταργηθεί

^ Το εμπόδιο έχει εν μέρει καταργηθεί

* Το εμπόδιο παραμένει – Αμελήτεο.

Με την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς και τη συνεχή εξέλιξη αυτής η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, εργαζομένων, υπηρεσιών και κεφαλαίων επετεύχθη στο μεγαλύτερο μέρος της. Ωστόσο εφαρμόζονται ακόμη κάποια περιοριστικά μέτρα για τα οποία προβλέπεται μελλοντικά η κατάργησή τους. Ενώ για τις περιπτώσεις που κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό (π.χ. πλήρη εξάλειψη των τεχνικών εμποδίων) επιδιώκεται η μεγαλύτερη δυνατή ελαχιστοποίησή τους.

5.2.2 *Ενιαία ευρωπαϊκή αγορά και διεθνείς εμπορικές συναλλαγές*

Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατείχε πάντα ένα πολύ μεγάλο ποσοστό του παγκόσμιου εμπορίου. Η νέα διεύρυνσή της που πραγματοποιήθηκε προσφάτως (1^η Μαΐου 2004) με την ένταξη δέκα νέων κρατών, αύξησε περισσότερο το μερίδιό της στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές.

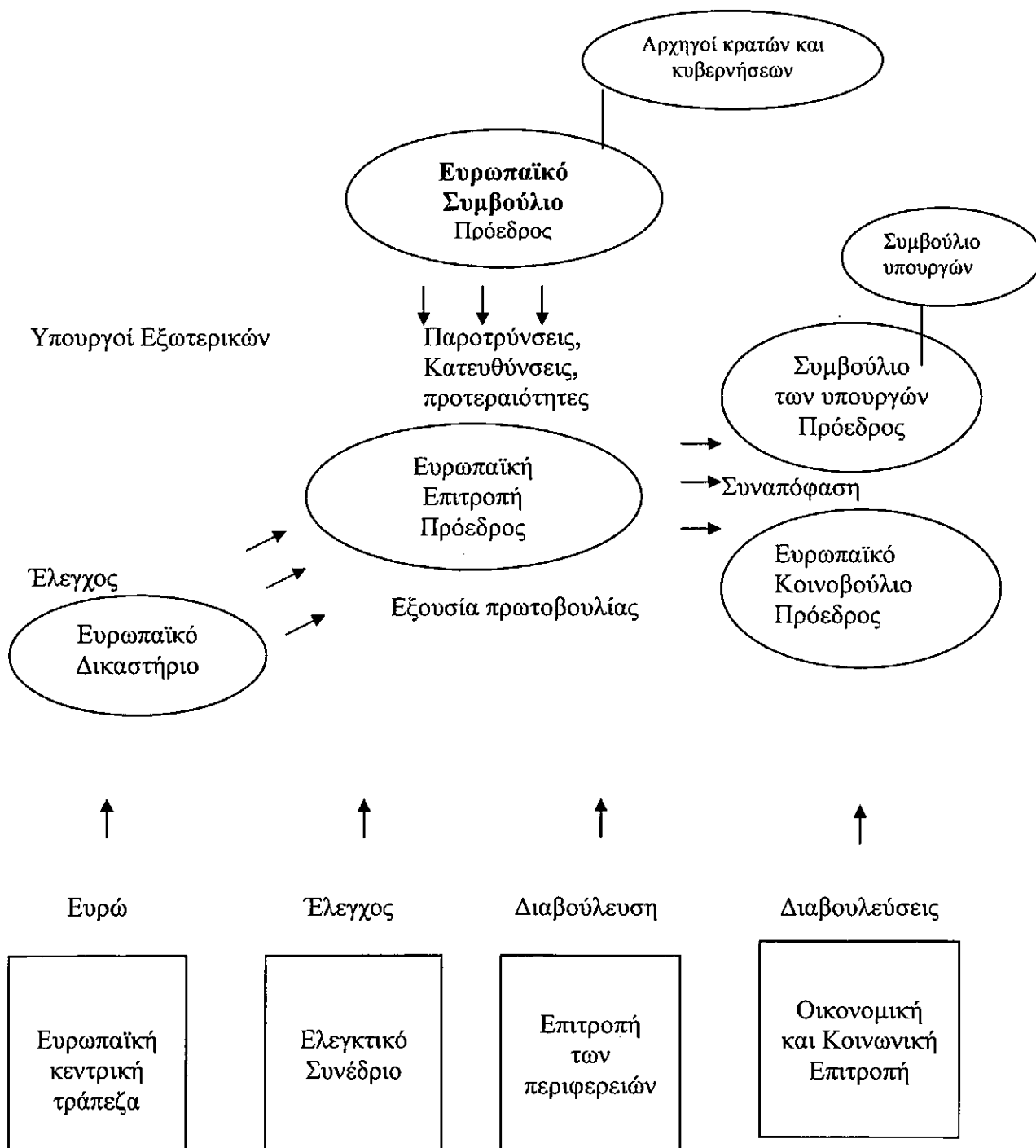
Ένας από τους σημαντικότερους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η προώθηση των ελεύθερων εμπορικών συναλλαγών. Κατά την πορεία εξέλιξής της πραγματοποίησε πλήθος διεθνών διαπραγματεύσεων και συμφωνιών.

Στη σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση το πρόγραμμα της ενιαίας αγοράς για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των κεφαλαίων, των εργαζομένων και των υπηρεσιών καθώς επίσης και η κοινή προσπάθεια για την εξάλειψη ή μείωση των εναπομεινάντων περιορισμών του διεθνούς εμπορίου εφαρμόζεται πλέον από 25 χώρες μέλη.

Τα νέα μέλη τα οποία πλέον εφαρμόζουν και αυτά ενιαίο εξωτερικό δασμολόγιο έναντι των προϊόντων άλλων χωρών με ομοιόμορφους δασμούς στις εισαγωγές προϊόντων από τρίτες χώρες, πραγματοποιούν σημαντικές προσπάθειες για να επιτύχουν πλήρη εναρμόνιση με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό σχετίζονται με την προσπάθεια φιλελευθεροποίησης του Διεθνούς Εμπορίου.

Οι εμπορικές διαπραγματεύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης διεξάγονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (θεσμικό όργανο της ΕΕ). Στο Παρακάτω οργανόγραμμα (βάση ενημερωτικού φυλλαδίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2003) αναφέρονται εν συντομία τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Από την ολοκλήρωση και επέκταση της ενιαίας αγοράς έχουν προκύψει σημαντικά οφέλη, παρακάτω αναφέρονται κάποια από αυτά :

- Αύξηση του ελευθέρου ανταγωνισμού.
- Μεγαλύτερη ωφέλεια των καταναλωτών (εφόσον έχουν το δικαίωμα πολλαπλών επιλογών, σε ποιοτικά και φτηνά προϊόντα).
- Αύξηση της απασχόλησης και των επενδύσεων
- Δυνατότητα υποκατάστασης ακριβών αγαθών και υπηρεσιών με άλλα φθηνότερα.

5.3 ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΚΑΠ)

Κάθε κράτος το οποίο εντάσσεται στην ΕΕ και γίνεται μέλος αυτής, παύει να ακολουθεί αυτόνομη πολιτική στον αγροτικό τομέα και υπόκειται σε ένα διεθνές σύστημα από πολυάριθμους κανόνες και πολιτικές το οποίο στο σύνολό του καλείται Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ).

Η ΚΑΠ¹¹ αποτελεί μια από τις σημαντικότερες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η λειτουργία της και το θεσμικό πλαίσιο δημιουργίας της καθορίζονται από τα άρθρα της Συνθήκης της Ρώμης. Ο σκοπός ίδρυσης της ΚΑΠ, ήταν η ένταξη της αγροτικής παραγωγής στους μηχανισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων. Στην πορεία όμως οι συνεχείς παρεμβάσεις των χωρών μελών της Κοινότητας στα αγροτικά ζητήματα είχαν σαν αποτέλεσμα να δημιουργούνται μεγάλες διαφορές στις τιμές των προϊόντων του αγροτικού τομέα μεταξύ των χωρών αυτών και να εμφανίζονται λόγω αυτού συγκριτικά πλεονεκτήματα σε άλλους τομείς (π.χ βιομηχανία). Για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων (σύμφωνα με το άρθρο 40) δημιουργήθηκαν οι Κοινές Οργανώσεις Αγοράς (ΚΟΑ), οι οποίες ισχύουν για όλα τα κράτη μέλη και περιλαμβάνουν ένα σύνολο από κοινούς κανόνες που

¹¹ Έχουν ληφθεί στοιχεία από το βιβλίο « Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση», συγγραφέας Μούσης Νικόλαος Σ., κεφάλαιο 13 σελ 471-501, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1994.

θεσπίστηκαν σύμφωνα με τις βασικές αρχές της ΕΟΚ (ΕΕ) και αφορούν την παραγωγή και το εμπόριο προϊόντων του πρωτογενή τομέα.

5.3.1 *Οι βασικές αρχές της ΚΑΠ (συνοπτικά):*

- **Η αρχή της ενότητας στην αγορά**, σύμφωνα με την οποία δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για ένα περιβάλλον στο οποίο θα κυκλοφορούν ελεύθερα τα προϊόντα στην κοινότητα και το οποίο θα είναι προσαρμοσμένο και θα δρα σύμφωνα με τους κανόνες των Κοινών Οργανώσεων Αγοράς. Ο σημαντικότερος από αυτούς τους κανόνες των Κοινών Οργανώσεων Αγοράς είναι ο καθορισμός κοινών τιμών για όλα τα κράτη μέλη και για το σκοπό αυτό είχαν προβλεφθεί τα Νομισματικά Εξισωτικά Ποσά έτσι ώστε να υπάρχει ένα επίπεδο νομισματικής σταθερότητας. Σήμερα βέβαια τα Νομισματικά Εξισωτικά Ποσά δεν ισχύουν πια καθώς έχουν πραγματοποιηθεί πολλές και σημαντικές αλλαγές στην πορεία και εξέλιξη της ΚΑΠ.
- **Η αρχή της κοινοτικής αλληλεγγύης**, σύμφωνα με την αρχή αυτή τα κράτη μέλη χρηματοδοτούν τον προϋπολογισμό της κοινότητας ασχέτως με τα οφέλη που θα κερδίσουν από αυτή την χρηματοδότηση. Στην πορεία όμως η εφαρμογή αυτής της αρχής άρχισε να περιορίζεται καθώς πολλές χώρες διαμαρτύρονταν για άνιση συνεισφορά στον προϋπολογισμό αυτό.
- **Η αρχή της κοινοτικής προτίμησης**, με την οποία δημιουργούνται κάποιοι μηχανισμοί προστασίας με σκοπό να στρέψουν το ενδιαφέρον και τις προτιμήσεις από τους εισαγωγείς των κρατών μελών στα προϊόντα της Κοινότητας. Παρόλα αυτά η εφαρμογή αυτής της αρχής άρχισε να περιορίζεται όλο και περισσότερο από τις αποφάσεις και τη δράση της GATT.

5.3.2 Οι αρχικοί κυριότεροι στόχοι της ΚΑΠ

- Αύξηση της παραγωγικότητας στον πρωτογενή τομέα με την ανάπτυξη της τεχνολογικής προόδου και την ορθολογική χρήση των παραγωγικών συντελεστών (κυρίως της εργασίας).
- Σταθεροποίηση των αγορών.
- Επίτευξη ενός ικανοποιητικού βιοτικού επιπέδου για τους αγρότες της Κοινότητας κυρίως μέσα από τη στήριξη του εισοδήματος το οποίο προέρχεται από γεωργική εργασία.
- Εξασφάλιση ενός φυσιολογικού επιπέδου τιμών για τους καταναλωτές.
- Εγγύηση επάρκειας εφοδιασμού στην αγορά της Κοινότητας.

5.3.2.1 Βασικές θέσεις της ΚΑΠ:

- ✓ Η κοινοτική γεωργία πρέπει να μετασχηματιστεί διαρθρωτικά έτσι ώστε να μπορέσει να γίνει πιο αποδοτική χωρίς να χάσει το χαρακτήρα της.
- ✓ Οι τιμές των προϊόντων θα εξισωθούν σταδιακά και θα σταθεροποιηθούν σε κάποιο επίπεδο υψηλότερο από την παγκόσμια αγορά.
- ✓ Η ΚΑΠ θα έχει μια πιο ενεργή πολιτική που θα μεριμνά για τις προκλήσεις των εξωτερικών ανταγωνισμών.

Η ΚΑΠ πλαισιώνεται από τρεις ενότητες δράσεων στις οποίες περιλαμβάνονται και όλες οι διατάξεις και τα μέτρα που τη συνιστούσαν.

Στην πρώτη ενότητα περιλαμβάνονταν εκείνα τα μέτρα τα οποία δεν είχαν άμεση σχέση με τα τελικά αγροτικά προϊόντα και τους παραγωγικούς συντελεστές, αλλά

αφορούσαν την κτηνιατρική, την έρευνα ή τη νομοθεσία τροφίμων και τα φυτοφάρμακα. Οι τομείς αυτοί (εμπήπτουν) είναι συνήθως στη δικαιοδοσία των εθνικών νομοθεσιών των (επιμέρους) κρατών και η συμβολή της ΚΑΠ στους τομείς αυτούς έχει σα στόχο την εναρμόνιση των νομοθεσιών αυτών για να αποφευχθούν τα εμπόδια και τα προβλήματα στις συναλλαγές μέσα στην Κοινότητα. Οι προσπάθειες αυτές της ΚΑΠ για εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών αυξήθηκαν κυρίως μετά την αναθεώρηση της ΚΑΠ.

Στη δεύτερη ενότητα περιλαμβάνονται τα λεγόμενα (διαρθρωτικά μέτρα) τα οποία αφορούν τους παραγωγικούς συντελεστές και είναι τα εξής:

- Μέτρα τα οποία αφορούν τις περιοχές οι οποίες είναι λιγότερο αναπτυγμένες (σχέδια περιφερειακής ανάπτυξης).
- Μέτρα αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών.
- Παροχή κινήτρων για επενδύσεις στον αγροτικό τομέα έτσι ώστε να είναι πιο αποτελεσματική η εκμετάλλευση του τομέα αυτού.
- Μέτρα για την προώθηση των ομάδων παραγωγών
- Μέτρα για να πραγματοποιηθεί εντατικοποίηση της παραγωγής, για πρόωρη συνταξιοδότηση.
- Κίνητρα για να βελτιωθεί η υποδομή του τομέα μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων.
- Μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος

Στην τρίτη ενότητα έχουμε τα μέτρα που αφορούν άμεσα τα γεωργικά προϊόντα και είναι οι εξαγωγικές επιδοτήσεις, οι ενισχύσεις στην παραγωγή, η αποθεματοποίηση και οι εγγυημένες τιμές. Στην ορθή λειτουργία και εφαρμογή των μέτρων αυτών συμβάλουν τα βασικά συστήματα των Κοινών Οργανώσεων Αγοράς, το σύστημα εισφορών επιστροφών (κλασσικό) και το σύστημα ενισχύσεων στην παραγωγή.

Σύμφωνα με το πρώτο σύστημα εισφορών επιστροφών, η διαφορά της σχετικά υψηλής τιμής του παραγωγού της Κοινότητας σε σχέση με τις διεθνείς τιμές καλύπτεται ως εξής:

α. στην περίπτωση των εξαγωγών το αρνητικό υπόλοιπο που προκύπτει ή μέρος αυτού επιστρέφεται στον παραγωγό με τη μορφή επιδότησης των εξαγωγών.

β. στην περίπτωση των εισαγωγών επιβάλλεται κάποιο εισαγωγικό τέλος (είδος φορολογίας, φόρος), με το οποίο όμως αυτός που επιβαρύνεται οικονομικά είναι ο καταναλωτής λόγω των υψηλών κοινοτικών τιμών.

Με το δεύτερο σύστημα των ενισχύσεων η διαφορά της σχετικά υψηλής τιμής του παραγωγού της Κοινότητας καλύπτεται από μια εφάπαξ ενίσχυση στον παραγωγό. Στην περίπτωση αυτή επιβαρύνεται ο κοινοτικός προϋπολογισμός (δηλαδή ο φορολογούμενος της Κοινότητας).

Ένα άλλο σημαντικό μέσο δράσης της ΚΑΠ είναι ο θεσμός της κοινοτικής παρέμβασης στη στήριξη του εισοδήματος του παραγωγού. Σαν παρέμβαση θεωρείται η υποχρέωση της Κοινότητας να απορροφά το σύνολο της παραγωγής των αγροτών της (στην τιμή εξαγοράς στην παρέμβαση) κάτω απ' την οποία δε μπορεί να πέσει η τιμή που αυτοί εισπράττουν και με τον τρόπο αυτό καθορίζεται η ελάχιστη τιμή για τον παραγωγό (τιμές παρέμβασης). Επίσης η τιμή αυτή δε μπορεί να ανέβει πάνω από το επίπεδο στο οποίο η Κοινότητα εισάγει τα συγκεκριμένα προϊόντα από τρίτες χώρες (τιμές εισόδου από τρίτες χώρες) και στην ουσία η τιμή που ο παραγωγός κατέχει κυμαίνεται ανάμεσα στα δύο αυτά επίπεδα.

5.3.3 Προοπτικές και προβλήματα της (παλαιάς) ΚΑΠ

Όπως προαναφέρθηκε ο κύριος αρχικός στόχος της πολιτικής της ΚΑΠ ήταν η στήριξη των εισοδημάτων των αγροτών και στη συνέχεια με την εφαρμογή της πολιτικής εγγυήσεων των τιμών επιδιώχθηκε και τελικά πραγματοποιήθηκε η σταθεροποίηση των τιμών και των αγορών η οποία υποβοηθήθηκε από μέτρα διαχείρισης των αγορών (όπως αγοραστικές παρεμβάσεις, επιστροφές και αντισταθμιστικές εισφορές) και η οποία έπαιξε σημαντικό ρόλο για την επίτευξη των υπολοίπων στόχων της ΚΑΠ όπως:

- **Βελτίωση των γεωργικών εισοδημάτων.**
- **Επάρκεια στις προμήθειες των τροφίμων για τους πολίτες της Κοινότητας.**
Το πρόβλημα που προκύπτει σε αυτό το σημείο οφείλεται στο γεγονός ότι αυτός ο στόχος υπερεκπληρώνεται σε βαθμό όπου με την αύξηση της απόδοσης όλων σχεδόν των καλλιεργειών και τη διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου εγγυημένων τιμών και παρότι μειώθηκαν οι συνολικές καλλιεργήσιμες εκτάσεις και ο ενεργός αγροτικός πληθυσμός, παρατηρήθηκε μεγάλη αύξηση της παραγόμενης ποσότητας.
- **Ένα λογικό επίπεδο τιμών των αγροτικών προϊόντων για τους καταναλωτές.**
Παρατηρήθηκε μεγάλη επιβάρυνση στους καταναλωτές από τις πολύ υψηλές τιμές των προϊόντων που υποχρεώνονται να πληρώσουν σε σύγκριση με τις χαμηλές διεθνείς τιμές. Επίσης η αγροτική παραγωγή κοστίζει αρκετά με συνέπεια να εμποδίζει τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής βιομηχανίας παραγωγής τροφίμων.

Επιπλέον η εντατικοποίηση της παραγωγής τα τελευταία χρόνια σε συνδυασμό με άλλα δεδομένα, οδήγησε σε πολλές αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον, όπως την οικολογική ανισορροπία, την απειλή εξαφάνισης ειδών της πανίδας και της χλωρίδας, τη δημιουργία προβλημάτων στην ανθρώπινη υγεία. Έτσι δημιουργήθηκε από πολύ νωρίς η ανάγκη υιοθέτησης διάφορων μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος.

Άλλο ένα σημαντικό πρόβλημα που προέκυψε (στην παλαιά ΚΑΠ) από την πολιτική της Κοινότητας που ακολουθούσε έναν προστατευτικό χαρακτήρα, ήταν η δημιουργία έντασης στις σχέσεις της Κοινότητας και των διεθνών εταίρων της και κυρίως των ΗΠΑ, οι οποίοι έβλεπαν ότι από την προστατευτική πολιτική που ακολουθούσε η Κοινότητα, βλάπτονται τα συμφέροντα τους. Οι εντάσεις αυτές κορυφώθηκαν μέσα από τις διαπραγματεύσεις της GATT και το γύρο της Ουρουγουάης και όλη αυτή η κατάσταση και τα γεγονότα οδήγησαν και καθόρισαν σε ένα βαθμό τις εξελίξεις προς τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ. Λίγο πριν την αναθεώρηση της ΚΑΠ πάρθηκαν διάφορα μέτρα. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται στα δύο πακέτα Delors και στην προοπτική για ενοποίηση της εσωτερικής αγοράς.

5.3.4 Η αναθεώρηση της ΚΑΠ

Τη δεκαετία του '90 παρουσιάζονται νέες εξελίξεις οι οποίες καθοδηγούν την πορεία και εξέλιξη της ΚΑΠ. Παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές στη δομή της Ε.Ε με τις εξελίξεις στην ΚΑΠ, τη δημιουργία ενιαίας αγοράς, την πορεία προς την ΟΝΕ και την πίεση που ασκεί η GATT στην Κοινότητα για τη μείωση του βαθμού στήριξης του αγροτικού τομέα (προστατευτισμού).

Το 1992 τον Μάιο αποφασίστηκε η αναθεώρηση της ΚΑΠ από τους αντιπροσώπους των κρατών μελών της Κοινότητας. Οι σημαντικότεροι λόγοι που οδήγησαν σε αυτή την απόφαση ήταν η ένταση στις εμπορικές σχέσεις των διεθνών εταιριών (και κυρίως στις χώρες που είναι εξαγωγείς ομοειδών προϊόντων με αυτά που παράγονται στην Κοινότητα) και οι έντονες πιέσεις που αυτές ασκούσαν.

Για την αντιμετώπιση αυτών των καταστάσεων και άλλων προβλημάτων θεωρήθηκε αναγκαία η προσπάθεια μεταρρύθμισης της ΚΑΠ. Βασικό σημείο των αναθεωρητικών προσπαθειών αποτέλεσε ο τομέας φυτικής παραγωγής και ο **αρχικός σκοπός** της ήταν η μείωση της τιμής των δημητριακών και κατά επέκταση όλων των προϊόντων έτσι ώστε να προσεγγίσουν τις διεθνείς τιμές. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού και ταυτόχρονα για να μην πληγεί ανεπανόρθωτα το αγροτικό εισόδημα μέσα από ένα σύστημα αντισταθμιστικών εισφορών καταβάλλονται αποζημιώσεις ανά στρέμμα. Στην περίπτωση όμως που αυξάνονται οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις μειώνονται τα αντισταθμίσιμα. Παρόμοια μέτρα πριμοδοτήσεων εφαρμόζονται και στη ζωική παραγωγή και εισάγονται για πρώτη φορά ποσοστάσεις σε διάφορα είδη κρέατος. Επίσης εφαρμόζονται μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και την εφαρμογή του ήδη υπάρχοντος μέτρου της πρόωρης συνταξιοδότησης.

Ταυτόχρονα επιδιώκεται η δημιουργία ενός νέου πρότυπου ανάπτυξης με διαφορετικού είδους εκμεταλλεύσεις (όπως ο αγροτουρισμός, η εγκατάσταση βιομηχανιών) και αυτό διότι τις τελευταίες δεκαετίες (1950-1990) παρατηρήθηκε σημαντική μείωση των αγροτικών δραστηριοτήτων και του εργατικού δυναμικού. Έτσι η αλλαγή αυτή κατέστη αναγκαία για τη βελτίωση της κατάστασης.

Για την αντιμετώπιση νέων προβλημάτων μεταξύ της GATT και της πολιτικής της ΚΑΠ (κυρίως στο 1^ο στάδιο αναθεώρησης της) έγιναν κάποιες τροποποιήσεις. Επίσης στο γύρο της Ουρουγουάης (1986-1994) μετά από πολλές διαπραγματεύσεις (μεταξύ Κοινότητας και GATT) συμφωνήθηκαν σχετικά με τα αγροτικά θέματα τρία βασικά σημεία, τα οποία αναφορικά είναι :

- Διεύρυνση της πρόσβασης στην αγορά της Κοινότητας από Τρίτες Χώρες.
- Μείωση της εσωτερικής στήριξης.
- Μείωση στις εξαγωγικές επιδοτήσεις.

Οι συνεχείς μεταρρυθμίσεις και αλλαγές στην ΚΑΠ συνεχίζονται ανάλογα με τις εξελίξεις και τα νέα δεδομένα που προκύπτουν. Το 1999 εγκρίθηκε μια νέα μεταρρύθμιση για την περίοδο 2000-2006 σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που προτείνονται από την ανακοίνωση της επιτροπής όπου ενισχύονται οι τροποποιήσεις του 1992 και δίνεται έμφαση στην ασφάλεια των τροφίμων, στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων και στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης. Επίσης επιδιώκεται η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των κοινοτικών γεωργικών προϊόντων, απλουστεύεται η γεωργική νομοθεσία και βελτιώνεται η εφαρμογή της και η σταθεροποίηση των γεωργικών δαπανών.

Σήμερα έπειτα από συνεχείς διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ (πρώην GATT) με την πολιτική της ΚΑΠ έχουν μειωθεί κατά πολύ οι ενισχύσεις και η προστασία προς τα προϊόντα της Ένωσης, παρόλο που το σύνολο των παραγωγών των κρατών μελών της, διαμαρτύρονται για την σημαντική μείωση της προστατευτικής πολιτικής ως προς τα κοινοτικά προϊόντα (χαρακτηριστικό παράδειγμα οι Ιταλοί παραγωγοί οι οποίοι διαμαρτύρονται για τις χαμηλές ποσοστώσεις γάλακτος που έχει θεσπίσει η ΚΑΠ¹²).

¹² Στοιχεία μέσω Internet, www.comercial union.gr, www.afs.edu.gr
(βλέπε στο: "ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ")

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6.1 ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ - ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ.

Το μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου εμπορίου διεξάγεται μεταξύ των αναπτυγμένων χωρών του κόσμου. Οι αναπτυσσόμενες χώρες βρίσκονται σε μειονεκτικότερη θέση ως προς τη σύνθεση και τον όγκο των εξαγωγών τους σε σχέση με τις αναπτυγμένες. Το φαινόμενο αυτό είναι πλήρως κατανοητό αν ληφθεί υπόψη ότι ο μεγαλύτερος όγκος των εξαγωγών που πραγματοποιούν οι αναπτυσσόμενες χώρες περιλαμβάνουν κυρίως προϊόντα του πρωτογενή τομέα (γεωργικά, κτηνοτροφικά), παρόλο που τα τελευταία έτη έχουν πραγματοποιηθεί κάποιες προσπάθειες για την ανάπτυξη και των άλλων τομέων (δευτερογενή, τριτογενή).

Η χαμηλή ελαστικότητα ζήτησης (μικρότερη της μονάδας) για τα προϊόντα του πρωτογενούς τομέα και η μεγαλύτερη ζήτηση των βιομηχανικών προϊόντων στην παγκόσμια αγορά δυσκολεύουν το εξαγωγικό εμπόριο των αναπτυσσόμενων χωρών με συνέπεια την επιδείνωση των όρων εμπορίου για τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η έλλειψη του κατάλληλου παραγωγικού εξοπλισμού, της τεχνολογίας, της οργάνωσης και της εμπειρίας, ήταν ορισμένοι από τους λόγους που συντέλεσαν στον περιορισμό της ανάπτυξης της βιομηχανίας στις χώρες αυτές.

Το γεγονός όμως ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες διέθεταν άφθονο και κυρίως φθινό εργατικό δυναμικό προσέδρασε το ενδιαφέρον των πολυεθνικών εταιριών των αναπτυγμένων χωρών, οι οποίες εκμεταλλεύτηκαν αυτά τα στοιχεία. Έτσι δημιουργήθηκε μια ελαφρά μορφή βιομηχανίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, βάση της οποίας η παραγωγική διαδικασία αφορούσε τη συναρμολόγηση εισαγόμενων τμημάτων βιομηχανικών προϊόντων.

Αποτέλεσμα της εμφάνιση των πολυεθνικών εταιριών ήταν ότι άρχισε σταδιακά να αναπτύσσεται και ο δευτερογενής τομέας (μηχανολογικά, βιομηχανικά, μεταφορικά) και να παρατηρείται διαχρονική αύξηση των προϊόντων του δευτερογενή τομέα ενώ ο πρωτογενής παρέμενε στα ίδια χαμηλά επίπεδα εξαγωγών.

Αργότερα μετά την εξέλιξη της ελαφριάς βιομηχανίας και σε συνδυασμό με την αύξηση των πολυεθνικών εταιριών, την εγκατάσταση των θυγατρικών τους και την

εφαρμογή των νέων τεχνολογικών μεθόδων των αναπτυγμένων χωρών άρχισαν να βελτιώνονται οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις των αναπτυσσόμενων χωρών δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για παραγωγή βαριάς βιομηχανίας. Κυρίως όμως τα προϊόντα που παράγονται δεν είναι αυτούσια βιομηχανικά προϊόντα αλλά εξαρτήματα ή μέρη αυτών.

Παρότι στο παρελθόν υπήρχαν αρκετές συγκρούσεις συμφερόντων ανάμεσα στις πολυεθνικές και τις κυβερνήσεις των αναπτυσσόμενων χωρών τα πράγματα σήμερα έχουν βελτιωθεί και γίνονται προσπάθειες για συνεργασία και συνύπαρξη συμφερόντων.

Ωστόσο η ανισότητά μεταξύ αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών με το πέρασμα του χρόνου αυξάνεται όλο και περισσότερο. Οι αναπτυγμένες χώρες όπως για παράδειγμα οι ΗΠΑ, η Αγγλία, η Γερμανία, η Γαλλία, η Ιαπωνία και άλλα κράτη αποδίδουν τη φτωχή ανάπτυξη των χωρών αυτών στην αποτυχία τους να καταργήσουν ή να ελαχιστοποιήσουν τους περιορισμούς και τις ρυθμίσεις στη διεξαγωγή του Διεθνούς Εμπορίου.

Όμως οι ΗΠΑ, η Αγγλία, η Ιαπωνία και οι άλλες αναπτυγμένες χώρες προστάτεψαν τις νηπιακές βιομηχανίες τους για μεγάλες περιόδους χρησιμοποιώντας τη δασμολογική προστασία και τις επιδοτήσεις. Αφού λοιπόν οι χώρες αυτές στηρίχθηκαν για την οικονομική τους ανάπτυξη στη δασμολογική και μη προστασία, σήμερα που έχουν αναπτυχθεί και ισχυροποιηθεί μέσα στην παγκόσμια αγορά τάσσονται υπέρ της φιλελευθεροποίησης του Διεθνούς Εμπορίου διότι έτσι εξυπηρετούνται καλύτερα τα συμφέροντα τους.

Αξιοσημείωτο επίσης είναι το γεγονός ότι παρόλο που προσπαθούν να πείσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες να ακολουθήσουν ένα φιλελεύθερο πλαίσιο στο εξωτερικό τους εμπόριο οι ίδιες εξακολουθούν ακόμη και σήμερα κάποιες φορές να προστατεύουν σημαντικούς κλάδους της οικονομίας τους και να επιδοτούν τις εξαγωγές τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι ΗΠΑ οι οποίες τον Μάρτιο του 2002 επέβαλαν δασμούς και ποσοτικούς περιορισμούς στις εισαγωγές χαλυβουργικών προϊόντων, για να προστατεύσουν την αμερικανική χαλυβουργία (σύμφωνα με τον Ρουμελιώτη 2002) αγνοώντας τις αυστηρές κυρώσεις του ΠΟΕ¹³.

Στα ίδια πλαίσια κινείται και η Αυστραλία η οποία παρά την ισχυρή οικονομική της θέση εφαρμόζει αυξημένη προστατευτική πολιτική επιβάλλοντας μέτρα anti-

¹³ σελ 229 « Παγκόσμια Διακυβέρνηση ή Ηγεμονική Παγκοσμιοποίηση», συγγραφέας Ρουμελιώτης Παναγιώτης Β., Εκδοτικός Οίκος Λιβάνη, Αθήνα 2002.

dumping, αυστηρές υγειονομικές διατάξεις και άλλα δυσμενή μέτρα στα εισαγόμενα προϊόντα.

Υπό αυτές τις συνθήκες, είναι φυσιολογικό οι αναπτυσσόμενες χώρες να πείθονται δύσκολα να εγκαταλείψουν τα αυστηρά προστατευτικά μέτρα που επιβάλλουν στα εισαγόμενα προϊόντα. Ωστόσο συγκριτικά με τις προηγούμενες δεκαετίες, σήμερα εμφανίζονται περισσότερο θετικές απέναντι στις σχετικές διαπραγματεύσεις για την πολιτική του ελεύθερου Διεθνούς Εμπορίου. Οι περισσότερες από τις αναπτυσσόμενες χώρες επιλέγουν να συμμετάσχουν σε περιφερειακές ενώσεις (τελωνειακές ενώσεις, ζώνες ελευθέρων συναλλαγών) και συνάπτουν συμβάσεις για την διευκόλυνση των εξαγωγών τους, προσπαθώντας να ανταποκριθούν στις συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού.

Οι διεθνείς οργανισμοί σε συνεργασία με τις αναπτυγμένες χώρες χορηγούν αναπτυξιακή χρηματική βοήθεια στις αναπτυσσόμενες χώρες, υπό κάποιες προϋποθέσεις που πρέπει να τηρηθούν και κάτω από επιτήρηση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η χώρα της Γεωργίας στην οποία το ΔΝΤ χορήγησε τη δόση των 60 εκατ.\$ το 2002 στα πλαίσια του προγράμματος μείωσης της φτώχειας και διευκόλυνσης της ανάπτυξης, εφόσον έκρινε ότι η Γεωργία ικανοποίησε τους όρους εφαρμογής του προγράμματος. Ωστόσο η Παγκόσμια τράπεζα προειδοποίησε ότι θα προβεί σε περικοπή της βοήθειας προς τη Γεωργία αν η κυβέρνηση δεν προωθεί τις μεταρρυθμίσεις που αφορούν τη διαφθορά, την κακοδιαχείριση και άλλα θέματα.

Η Ελλάδα (σύμφωνα με Ναυτεμπορική, 19 Αυγούστου 2003 και Ναυτεμπορική 17 Σεπτεμβρίου 2003¹⁴) έχει βελτιώσει την εξαγωγική της δραστηριότητα σε σχέση με προηγούμενα έτη. Οι εξαγωγικές ελληνικές επιχειρήσεις ζήτησαν από τον πρωθυπουργό να πάρει πρωτοβουλίες που θα οδηγήσουν σε άρση των γραφειοκρατικών εμποδίων και την διευκόλυνση των εξαγωγικών επιχειρήσεων. Ωστόσο οι εισαγωγές που πραγματοποιεί η Ελλάδα είναι τριπλάσιες από τις εξαγωγές της, με αποτέλεσμα να έχει ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο. Επίσης παρότι η χώρα αποτελεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1981 ήταν η τελευταία σε ανταγωνιστικότητα στην Ευρώπη των 15 και στην συνέχεια με την ένταξη δέκα νέων μελών από την 1^η Μαΐου εξακολούθησε να βρίσκεται σε χαμηλή θέση^{14.1}.

¹⁴ www.naftemporiki.gr

^{14.1} Οικονομικός Ταχυδρόμος, 18 Ιανουαρίου 2003.

Παρόλο που οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν παρουσιάσει κάποια δείγματα ανάπτυξης τα τελευταία έτη εξακολουθούν να κατέχουν μικρό ποσοστό στη διεξαγωγή του Διεθνούς Εμπορίου σε αντίθεση με τις αναπτυγμένες οι οποίες (σύμφωνα με τον Πουρναράκη) από πλούσιες έγιναν ακόμη πλουσιότερες και οι οποίες κατέχουν το μεγαλύτερο ποσοστό στη διεξαγωγή του Διεθνούς Εμπορίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

7.1 “ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ ΠΙΕΣΗΣ” ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ

ΕΜΠΟΡΙΟ :

Οι ομάδες πίεσης αποτελούνται από φορείς οργανωμένων οικονομικών συμφερόντων (επιχειρήσεις, συνδικαλιστικές ενώσεις). Στόχος τους είναι η δημιουργία μονοπωλιακών καταστάσεων στην αγορά, αποσκοπώντας να επωφεληθούν από αυτές. Έτσι καταλαμβάνουν μονοπωλιακή θέση στην αγορά την οποία φροντίζουν να διατηρήσουν απέναντι στους ανταγωνιστές τους και επωφελούνται εις βάρος της υπόλοιπης κοινωνίας.

Οι ομάδες πίεσης κατά διαστήματα χρησιμοποίησαν διάφορα επιχειρήματα όπως της προστασίας της νηπιακής βιομηχανίας, της στήριξης των οικονομικά ασθενών κλάδων, της αναδιανομής του εισοδήματος, φροντίζοντας ταυτόχρονα να φορτίζουν συνειδητά και συναισθηματικά το ένστικτο των καταναλωτών με διάφορους τρόπους (π.χ. διαφημιστικούς) υπέρ των εγχώριων προϊόντων. Με τα παραπάνω επιχειρήματα προσπαθούσαν να πείσουν το κοινωνικό σύνολο ότι η δημιουργία μονοπωλίων και η εφαρμογή δασμολογικής πολιτικής επιδιώκεται από αυτές για να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη και ευημερία του κράτους¹⁵.

Για την επίτευξη των στόχων τους οι ομάδες πίεσης πραγματοποιούν μεγάλες χρηματοδοτήσεις για να πετύχουν τη δασμολογική προστασία των προϊόντων τους και να διαφημίσουν τις απόψεις τους.

Η χρηματοδότηση κυβερνητικών παραγόντων αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για την προώθηση και εξυπηρέτηση των οικονομικών τους συμφερόντων. Οι διάφοροι κυβερνητικοί παράγοντες οι οποίοι από τις ομάδες αυτές προσδοκούν υποστήριξη στις εκλογές, χρηματοδότηση των προεκλογικών τους δαπανών και εξυπηρέτηση των όποιων άλλων δικών τους συμφερόντων, ικανοποιούσαν τους σκοπούς και τα αιτήματα των ομάδων πίεσης. Έτσι οι ομάδες πίεσης πραγματοποιούσαν συστηματικές και συνεχείς επαφές με τους φορείς της κρατικής εξουσίας.

¹⁵ Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις σελ 334 , Συγγραφέας Καραντώνης Ηλίας, Εκδοτικός Οίκος Κυριακίδη, 1992.

Λόγω έλλειψης σωστής πληροφόρησης στο θέμα αυτό και κυριαρχίας της παραπληροφόρησης, οι κυβερνητικοί παράγοντες σε περίπτωση που αποκαλύπτονταν, δήλωναν άγνοια και παραπληροφόρηση μιας και αυτή κυριαρχούσε στο μεγαλύτερο μέρος του κοινωνικού συνόλου και συγκαλυπτόταν το γεγονός.

Οι επιδιώξεις των ομάδων πίεσης για προστατευτισμό και δημιουργία μονοπωλίων προς δικό τους όφελος, στερούσαν την κοινωνική ευημερία και είχαν ως αποτέλεσμα κοινωνικό κόστος για τους υπόλοιπους. Διότι με τη δημιουργία μονοπωλίων εμποδιζόταν ο ελεύθερος ανταγωνισμός ο οποίος είχε σαν συνέπεια τη δημιουργία ανταγωνιστικών προϊόντων (ποιοτικών, οικονομικών) και έτσι οι καταναλωτές στερούνταν το δικαίωμα επιλογής.

Στη σημερινή κοινωνία το φαινόμενο των ομάδων πίεσης έχει μειωθεί όχι όμως σε μεγάλο βαθμό. Ένας από τους λόγους που συνέβαλε στη μείωση αυτού του δυσμενούς φαινομένου είναι και η υιοθέτηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Δασμολογίου με ομοιόμορφους δασμούς που επιβάλλονται από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα προϊόντα τρίτων χωρών. Η επιβολή ομοιόμορφου δασμού οδηγεί σε σύγκρουση τις ομάδες πίεσης (εισαγωγείς, εξαγωγείς, παραγωγούς και άλλοι φορείς) με συνέπεια το κόστος από τη σύγκρουση να είναι μεγάλο και να δημιουργούνται απρόβλεπτες καταστάσεις οι οποίες αποθαρρύνουν τη δράση των ομάδων πίεσης και μειώνουν τη δύναμη τους.

Ωστόσο η δράση των ομάδων πίεσης συνεχίζεται και σε ορισμένες περιπτώσεις δε γίνεται διόλου αισθητός, ο επηρεασμός αυτών στην ελεύθερη διεξαγωγή του Διεθνούς Εμπορίου (περιπτώσεις μη αισθητού επηρεασμού). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι Παγκόσμιοι οργανισμοί οι οποίοι στηρίζουν την φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου καταδικάζουν τέτοια φαινόμενα και επιβάλλουν κυρώσεις στις περιπτώσεις οι οποίες γίνονται αντιληπτές και κρίνεται ότι επηρεάζουν την ελευθερία των διεθνών εμπορικών συναλλαγών¹⁶.

¹⁶ Σύμφωνα με στοιχεία από την «Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

Οι περιορισμοί στην ελεύθερη διεξαγωγή του Διεθνούς Εμπορίου αποτελούν ένα φαινόμενο, το οποίο ποτέ δεν πρόκειται να εξαλειφθεί πλήρως. Τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα σε συνδυασμό με διάφορες άλλες καταστάσεις ποτέ δε θα επέτρεπαν την πλήρη απελευθέρωση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών, μια τέτοια θεωρία είναι αδύνατη εκ των πραγμάτων. Ωστόσο είναι δυνατόν να επιτευχθεί η ελαχιστοποίηση αυτών των περιοριστικών μέτρων.

Ταυτόχρονα με την εξελικτική πορεία του Διεθνούς Εμπορίου παρατηρείται και αντίστοιχη διαφοροποίηση στα είδη των περιορισμών. Ορισμένα από αυτά καταργούνται, κάποια άλλα μειώνονται και σε κάποιες περιπτώσεις εμφανίζονται νέα περιοριστικά μέτρα, ανάλογα με τις καταστάσεις.

Με τον σχηματισμό και τη δράση των εμπορικών και οικονομικών ενώσεων καθώς επίσης και των διεθνών οργανισμών έγινε αντιληπτή η σημασία και τα οφέλη της φιλελευθεροποίησης του Διεθνούς Εμπορίου και πραγματοποιήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για την επίτευξη αυτής, οι οποίες είχαν τελικά ευνοϊκά αποτελέσματα για το σύνολο του Παγκόσμιου Εμπορίου. Παρόλο που αρκετά περιοριστικά μέτρα εξακολουθούν να υφίστανται μέχρι και σήμερα, ωστόσο ο προστατευτισμός έχει μειωθεί σημαντικά και αναμένεται μεγαλύτερη μείωση αυτού.

Οι περισσότερες αναπτυγμένες χώρες τάσσονται σήμερα υπέρ της φιλελευθεροποίησης του διεθνούς εμπορίου (όχι όμως ανιδιοτελώς) και προτρέπουν τις αναπτυσσόμενες χώρες προς αυτή την κατεύθυνση. Οι τελευταίες έχουν αρχίσει να ξεετάζουν πιο θετικά πλέον αυτές τις θεωρίες, όχι όμως να τις θέτουν και σε πλήρη εφαρμογή.

Στα πλαίσια της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς οι περισσότεροι περιορισμοί έχουν καταργηθεί και πραγματοποιούνται προσπάθειες για την ελαχιστοποίηση των τεχνικών εμποδίων, τα οποία όμως πρέπει να τονισθεί ότι είναι αναγκαία σε ορισμένες περιπτώσεις, που τίθεται σοβαρό θέμα ασφάλειας και υγείας των καταναλωτών, ενώ και η ΚΑΠ που αποτελεί μια από τις βασικότερες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει προβεί σε αναθεωρήσεις, μειώνοντας τις ενισχύσεις των προϊόντων της.

Το ελεύθερο Διεθνές Εμπόριο αποτελεί μια από τις καλύτερες αναπτυξιακές πολιτικές διότι η εφαρμογή του μέσα από την ελαχιστοποίηση των περιορισμών οδηγεί σε αύξηση του ελεύθερου ανταγωνισμού και ευημερία των πολιτών.

Τέλος, οι κυβερνήσεις των κρατών θα έπρεπε να αποφασίζουν την αναπτυξιακή πολιτική που θα ακολουθήσουν λαμβάνοντας υπόψη τους την κοινωνική ευημερία και ανάπτυξη του συνόλου των πολιτών και όχι ένα μέρος αυτών (όπως οι ομάδες πίεσης).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΙΤΗΣΗ – ΕΝΤΟΛΗ
ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΠΡΟΕΜΒΑΣΜΑΤΟΣ (ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΗΣ) ΓΙΑ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ
ΠΡΟΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ / ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΑΓΑΘΩΝ

Κύριοι,

Σας γνωρίζουμε ότι ο Οίκος (πλήρης επωνυμία και διεύθυνση οίκου
εξωτερικού).....

θα προβεί στην φόρτωση των παρακάτω ειδών με τα εξής στοιχεία:

Είδος.....(περιγραφή)

Κ.Σ.Ο.....

Αξία.....(Νόμισμα - ποσό)

Χώρα παραγωγής.....

εφόσον προεμβάσουμε σε αυτόν το% της συνολικής αξίας του προτιμολογίου του,

Νο...../.....(ημερομηνία έκδοσης).

Για το λόγο αυτό, σας εξουσιοδοτούμε όπως, με χρέωση του λογαριασμού μας

Νο..... που τηρούμε στο κατάστημα..... και

απόλυτη ευθύνη μας απέναντί σας, ενεργήστε προς τον ανωτέρω Οίκο απλό προέμβασμα χωρίς

ειδικούς όρους με:

TELEX/SWIFT

ΕΠΙΤΑΓΗ

ποσού: (ΝΟΜΙΣΜΑ ΚΑΙ ΠΟΣΟ) και με
τιμή πώλησης συναλλάγματος:

ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΙΜΗ

ΔΕΛΤΙΟΥ

για τη φόρτωση των παραπάνω ειδών και αναλαμβάνουμε την υποχρέωση όπως προσεχώς,
προσκομίσουμε σε σας, αίτηση για Διακανονισμό της συνολικής αξίας της συγκεκριμένης συναλλαγής,
μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά έγγραφα.

Συνημμένα:

Μετά τιμής,
(Υπογραφή και σφραγίδα του αιτούντος)

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Για το όμοιο της υπογραφής.....

.....
ο οποίος νόμιμα δεσμεύει.....

.....
(Τόπος – Ημερομηνία.....)

.....)

ΑΙΤΗΣΗ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ
(ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ – ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ)

Το παρόν έντυπο συμπληρώνεται εις διπλούν από τον εισαγωγέα, αγοραστή – παραλήπτη ή το νόμιμο εκπρόσωπό του και παραδίδεται στη μεσολαβούσα αρμόδια τράπεζα μαζί με τα προβλεπόμενα για το διακανονισμό δικαιολογητικά:

Τρόπος διακανονισμού:
Μεσολαβούσα Τράπεζα:
Κατάστημα:
Επωνυμία εισαγωγέα: Α.Φ.Μ:
Διεύθυνση / Τηλέφωνο:
Ιδιότητα (Ιδιώτης, Δημόσιο, ΝΠΠΔ, Επιχ.κοιν.ωφελ.)
Εισαγόμενο Είδος
Κωδικός Συνδυασμένης Ονοματολογίας:
Χώρα προέλευσης αγαθού:
Νόμισμα συναλλαγής:
Χώρα προορισμού του εμβάσματος:
Δικαιούχος εμβάσματος:
Αξία FOB:
Αξία CIF:
Μεταφορικά:
Ασφάλιστρα:
Λοιπά έξοδα:
Προμήθεια αντιπροσώπου:
Τυχόν εκπτώσεις:
Καθαρή αξία FOB:Ισοτ. USD:
Καθαρή αξία CIF:Ισοτ. USD:

(Συμπληρώνεται σε περίπτωση προεμβάσματος 100%)

ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΕΠΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ – ΜΕ ΑΝΟΙΚΤΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ

- ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ

Λήξη τίτλου / προθεσμίας	Νόμισμα	Ποσό
--------------------------	---------	------

ΠΛΗΡΩΜΗ (ΕΞΟΦΛΗΣΗ) ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

Τίτλος / Οφειλή	Ημερ. Πληρωμής	Ακύρωση / παράταση	Νόμισμα	Ποσό
-----------------	----------------	--------------------	---------	------

.....
(πόλη και ημερομηνία)

Ο ΑΙΤΩΝ ΚΑΙ ΔΗΛΩΩΝ

.....
(πόλη και ημερομηνία)

ΤΡΑΠΕΖΑ.....

ΙΤΑΛΙΑ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ (23/5 - 30/5/2003)

<u>1</u>	Υποχώρηση τιμών παραγωγής τον Απρίλιο. Πτώση βιομηχανικής παραγωγής το πρώτο τρίμηνο του 2003
<u>2</u>	Γενική Συνέλευση της Ένωσης Ιταλών Βιομηχάνων (Confindustria)
<u>3</u>	Ποσοτώσεις γάλακτος
<u>4</u>	Συγχώνευση TELECOM ITALIA και OLIVETTI
<u>5</u>	Ιταλία - Η αγορά των ηλεκτρονικών εξαρτημάτων
<u>6</u>	Τα Ιταλικά κεραμικά πλακίδια στην Αμερικανική Αγορά

ΣΥΝΤΑΞΗ – ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ :

Ε. Δαϊρετζής

Ι. Κολλάρος

Ν.Χριστοδουλίδης

ΕΠΟΠΤΕΙΑ :

Ιωάννης Τζεν

Γεν. Σύμβουλος ΟΕΥ

Ποσοτώσεις γάλακτος

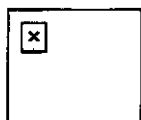
Η κυβέρνηση έθεσε σε ψήφο εμπιστοσύνης το νομοσχέδιο που επιτρέπει στους παραγωγούς να πληρώσουν σε δόσεις τα πρόστιμα που έχει επιβάλλει η ΕΕ στην Ιταλία για την υπερπαραγωγή γάλακτος.

Σημειωτέον πως οι Ιταλοί παραγωγοί διαμαρτύρονται εδώ και χρόνια για τις χαμηλές ποσοστώσεις γάλακτος που έχει θεσπίσει η Κοινή Αγροτική Πολιτική. Είναι ενδεικτικό της έκτασης που έχει λάβει αυτό το αγροτικό ζήτημα, το ότι η τελική ψηφοφορία εμφάνισε ρωγμές στην ενότητα του κυβερνητικού κεντροδεξιού συνασπισμού.(Τελικό αποτέλεσμα 336 υπέρ και 183 κατά). Η Λέγκα του Βορρά που ηγείται από τον Umberto Bossi κατηγόρησε το υπουργικό συμβούλιο πως δεν πράττει αρκετά προς στήριξη των κτηνοτρόφων της Βόρειας Ιταλίας (παρά την κριτική τελικά υπερψήφισαν το νομοσχέδιο).

Το νομοσχέδιο επιτρέπει στους αγρότες να αποπληρώνουν με ευνοϊκούς όρους τα πρόστιμα της ΕΕ που ανέρχονται σε €650 εκατ. Ο Bossi υποστηρίζει πως δεν πρέπει να πληρώσουν καθόλου. (Το θέμα, βεβαίως, λαμβάνει πολιτικές διαστάσεις διότι η εκλογική πελατεία του συγκεκριμένου κόμματος βρίσκεται στην ζώνη κατεξοχήν παραγωγής γάλακτος και σε συνδυασμό με την καθυστέρηση σχεδίου που δίνει περισσότερες αρμοδιότητες στην περιφέρεια κινδυνεύει να χαλαρώσει την εκλογική υποστήριξη.)

Μετά την ψηφοφορία, οι κτηνοτρόφοι δήλωσαν πως θα συνεχίσουν τις διαδηλώσεις σε εθνικό επίπεδο που ήδη οργανώνουν από χρόνια ώστε να πιέσουν την ΕΕ να αυξήσει τις ιταλικές ποσοστώσεις. Σήμερα οι αγρότες παράγουν περίπου το ήμισυ της εγχώριας κατανάλωσης γάλακτος.

Η ψηφοφορία είχε πολυδιάστατες επιπτώσεις καθώς η ιταλική κυβέρνηση είχε μεταφέρει σε επίπεδο Βρυξελλών ένα κατεξοχήν αγροτικό θέμα στο ECOFIN συνδέοντάς το με την υποστήριξη πρότασης της Επιτροπής για την φορολογία εισοδήματος από αλλοδαπές αποταμιεύσεις. Το αίτημα της κυβέρνησης είναι, ουσιαστικά, να επιτραπεί από την Επιτροπή η αποπλήρωση των προστίμων σε δόσεις σε διάστημα 30 ετών.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΣΥΔΝΕΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ
ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

902/ 28, Margaret Street ♦ Sydney 2000 NSW ♦ AUSTRALIA

Τηλ.: (0061.2) 9262-4500 ♦ fax: (0061.2) 9262-4700

E-mail: greek-econ-comm@cgg.powertel.net.au

Σύδνεϋ, 18/11/2003

Αριθ.πρωτ. 2121/899

ΘΕΜΑ: Σύσφιγξη των εμπορικών-οικονομικών σχέσεων της Αυστραλίας με την Κίνα.

Σε νέα φάση εισέρχονται όχι μόνον οι οικονομικές, αλλά κατ' επέκταση και οι πολιτικές σχέσεις της Αυστραλίας με την Κίνα.

Πράγματι, με αφορμή την πρόσφατη επίσημη επίσκεψη του Κινέζου Προέδρου Hu Jintao στην Αυστραλία (Οκτώβριος 2003), υπεγράφη ένα Σύμφωνο εμπορικής-οικονομικής συνεργασίας, που με προκαθοριζόμενη ατζέντα, οριοθετεί το πλαίσιο των εμπορικών-οικονομικών σχέσεων των δύο Χωρών εντός των αμέσως προσεχών ετών.

Το σημαντικότερο μνείας στο προαναφερόμενο Σύμφωνο είναι ότι οι δύο χώρες αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εκπονήσουν, από κοινού, μελέτη σκοπιμότητας για οφέλη που θα αποκομίσουν από την

μεταξύ τους υπογραφή μίας συμφωνίας ελευθέρου εμπορίου. Η μελέτη αυτή θα πρέπει να περατωθεί μέχρι τον Οκτώβριο του 2005.

Στα πλαίσια ωσαύτως της ως άνω επισκέψεως, υπεγράφησαν οι εξής συμφωνίες:

α) Παροχής τεχνολογίας στην Κίνα, για την εκ μέρους της Χώρας αυτής, δημιουργίας, εν καιρώ, υποδομής για την εκμετάλλευση των ιδικών της αποθεμάτων φυσικού αερίου. Κατά την παρούσα στιγμή, η Αυστραλία προβαίνει σε εφοδιασμό της Κίνας με υδροποιημένο φυσικό αέριο, συνολικής αξίας 23 δισ. Α\$

β) Εξαγωγής στην Κίνα ποσοτήτων σίτου και κριθής

γ) Συνεργασίας σε θέματα υγιεινής και φυτοπαθολογικού ελέγχου

δ) Συνεργασίας στη συνεκμετάλλευση υδατίνων πόρων

ε) Τεχνικής συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας τροφίμων

Ο Υπουργός Εμπορίου της Αυστραλίας, Mark Vaile, σχολιάζοντας την παρούσα φάση αναθερμάνσεως των οικονομικών σχέσεων της χώρας του με την Κίνα, διέτύπωσε την άποψη ότι η Αυστραλία θα μπορούσε να της παράσχει τη δυνατότητα να εξελιχθεί σε μια μεγάλη δύναμη, όπως και την Ιαπωνία στη δεκαετία του '50.

Ασφαλώς η επίτευξη υπογραφής συμφωνίας ελευθέρου εμπορίου μεταξύ Αυστραλίας και Κίνας δε θα είναι εύκολη. Εν τούτοις, οι Κινέζοι θα προσπαθήσουν να πιέσουν για άρση των υφισταμένων ήδη περιορισμών εισαγωγής στην Αυστραλία φθηνών τους προϊόντων λόγω εφαρμογής, εκ μέρους της τελευταίας, μέτρων *antidumping*, αυστηρών υγειονομικών διατάξεων κλπ.

Το παρελθόν οικονομικό έτος ο όγκος των μεταξύ των δύο Χωρών εμπορικών συναλλαγών, αυξήθηκε κατά 18,3%, ενώ το διμερές εμπόριο έχει τριπλασιασθεί, σε σχέση με την περίοδο 1996-97, υπερβαίνοντας σε αξία τα 22 δισ. \$Α.

Αναλυτικότερα, για το διάστημα 2002-2003, οι πέντε μεγαλύτερες εξαγωγές και εισαγωγές από πλευράς Αυστραλίας διαμορφώθηκαν ως εξής (σε εκατ. \$Α)

<u>Ε ξ α γ ω γ έ ς*</u>		<u>Ε ι σ α γ ω γ έ ς</u>	
Σιδηρούχα ορυκτά	1.691	Ενδύματα	2.409
Μαλλί	1.308	Η/Υ	992
Ακατέργαστο πετρέλαιο	527	Παιχνίδια & αθλητικά είδη	893
Άνθρακας	215	Υποδήματα	623
Αλουμίνιο	212	Τηλεπικοινωνιακό υλικό	493

(*) = Περιλαμβάνουν το ποσό των 1,9 δισ. \$Α για εμπορεύματα "εμπιστευτικής" φύσεως, που καλύπτουν το 22% των εξαγωγών.

Σημαντική ήταν, από πλευράς Αυστραλίας, η ευκαιρία που τους δόθηκε, κατά τη διάρκεια της επισκέψεως του Κινέζου Προέδρου, να επιδείξουν την υποδομή και τις ικανότητες των εταιρειών τους, ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2008 στο Πεκίνο.

Ασφαλώς αρκετές Αυστραλιανές εταιρείες έχουν ήδη εξασφαλίσει συμβόλαια συμμετοχής σε δραστηριότητες σχετικές με

τους Ολυμπιακούς του Πεκίνου, όπως π.χ. την κατασκευή του Ολυμπιακού Χωριού (προϋπολογισμός 200 εκατ. \$ΗΠΑ), των κέντρων σκοποβολής (20 εκατ. \$Α) και θαλασσίων σπορ, καθώς και την παροχή τεχνογνωσίας για επιμόρφωση του προσωπικού και των εθελοντών. Όσον αφορά τις τελευταίες αυτές υπηρεσίες, όπως και στην περίπτωση των Ολυμπιακών της Αθήνας (οργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων για 80.000 άτομα), η TAFE GLOBAL αναμένεται να πρωταγωνιστήσει.

Γεγονός πάντως είναι ότι οι Αυστραλοί πολιτικοί έχουν από καιρό αντιληφθεί ότι πέραν της επιδιώξεως της Χώρας τους να συνάψει συμφωνία ελευθέρου εμπορίου με τις ΗΠΑ, εξίσου σημαντική είναι η υπογραφή μιας παρόμοιας συμφωνίας με την Κίνα, της οποίας οι ρυθμοί οικονομίας αναπτύσσονται με τόσο μεγάλη ταχύτητα ώστε να μπορούν να συγκριθούν με εκείνους των ΗΠΑ κατά την εποχή βιομηχανοποίησης της υπερδυνάμεως τον 19ο αιώνα. Άλλωστε η Κίνα ευρίσκεται γεωγραφικά εγγύτερα των ΗΠΑ και πάντως εντός του “ζωτικού” χώρου της Αυστραλίας (πολιτικού-οικονομικού).

Ο Προϊστάμενος

Στέφανος Ι. Βουδούρης

Ακόλουθος ΟΕΥ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης

(2004/C 101/07)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Τα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης εφαρμόζονται στις οριζόντιες και τις κάθετες συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων και στις πρακτικές τους που «δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών».
2. Κατά την ερμηνεία των άρθρων 81 και 82, τα κοινοτικά δικαστήρια αποσαφήνισαν ήδη σε σημαντικό βαθμό το περιεχόμενο και το πεδίο εφαρμογής της έννοιας του επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών.
3. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές παρουσιάζουν τις αρχές που ανέπτυξαν τα κοινοτικά δικαστήρια κατά την ερμηνεία της έννοιας του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 81. Διατυπώνουν επίσης έναν κανόνα που διευκρινίζει πότε δεν είναι γενικά πιθανό ότι οι συμφωνίες δεν μπορούν να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών (κανόνας του μη αισθητού επηρεασμού του εμπορίου ή κανόνας ΜΑΕΕ). Δεν αποσκοπούν να είναι εξαντλητικές, αλλά να παρουσιάσουν τη μεθοδολογία για την εφαρμογή της έννοιας του επηρεασμού του εμπορίου και να παράσχουν κατευθύνσεις για τη χρησιμοποίησή της στις πιο συχνές καταστάσεις. Χωρίς να είναι δεσμευτικές για τα δικαστήρια και τις αρχές των κρατών μελών, οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές αποσκοπούν επίσης να τους παράσχουν κατευθύνσεις για την εφαρμογή της έννοιας του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82.
4. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν απαντούν στο ερώτημα του τί συνιστά αισθητό περιορισμό του ανταγωνισμού βάσει του άρθρου 81 παράγραφος 1. Το θέμα αυτό, το οποίο είναι διαφορετικό από εκείνο της ικανότητας των συμφωνιών να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, εξετάζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας που δεν περιορίζουν αισθητά τον ανταγωνισμό σύμφωνα με το άρθρο 81 παράγραφος 1 της Συνθήκης⁽¹⁾ (κανόνας «de minimis»). Εξάλλου, οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν αποσκοπούν να αποσαφηνίσουν την σχετική με τις κρατικές ενισχύσεις έννοια του επηρεασμού των συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών που περιέχεται στο άρθρο 87 παράγραφος 1 της Συνθήκης.
5. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, περιλαμβανομένου του κανόνα του μη αισθητού επηρεασμού του εμπορίου, δεν προδικάζουν την ερμηνεία των άρθρων 81 και 82 από το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

2. ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

2.1. Γενικές αρχές

6. Το άρθρο 81 παράγραφος 1 ορίζει ότι «είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες

μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς». Για λόγους απλούστευσης, οι όροι «συμφωνίες, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και εναρμονισμένες πρακτικές» αναφέρονται εφεξής ως «συμφωνίες».

7. Το άρθρο 82 ορίζει από την πλευρά του ότι «είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της κοινής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της». Στις επόμενες παραγράφους, ο όρος «πρακτικές» αναφέρεται στη συμπεριφορά δεσποζουσών επιχειρήσεων.
8. Το κριτήριο του επηρεασμού του εμπορίου προσδιορίζει επίσης το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 του κανονισμού (ΔΕΚ) αριθ. 1/2003 για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που ορίζονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης⁽²⁾.
9. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1, οι αρχές ανταγωνισμού και τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν να εφαρμόζουν το άρθρο 81 σε συμφωνίες, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων ή εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1 της Συνθήκης οι οποίες δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια της διάταξης αυτής, όταν εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού στις εν λόγω συμφωνίες, αποφάσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές. Όταν οι αρχές ανταγωνισμού και τα δικαστήρια των κρατών μελών εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού σε καταχρηστική πρακτική που απαγορεύεται από το άρθρο 82 της Συνθήκης, οφείλουν να εφαρμόζουν επίσης το άρθρο 82 της Συνθήκης. Το άρθρο 3 παράγραφος 1 υποχρεώνει συνεπώς τις αρχές ανταγωνισμού και τα δικαστήρια των κρατών μελών να εφαρμόζουν επίσης τα άρθρα 81 και 82 όταν εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία περί ανταγωνισμού σε συμφωνίες και καταχρηστικές πρακτικές που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Αφετέρου, το άρθρο 3 παράγραφος 1 δεν υποχρεώνει τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού και τα εθνικά δικαστήρια να εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία περί ανταγωνισμού όταν εφαρμόζουν τα άρθρα 81 και 82 σε συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές και σε καταχρηστικές πρακτικές που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Οι αρχές ανταγωνισμού και τα δικαστήρια των κρατών μελών μπορούν στις περιπτώσεις αυτές να εφαρμόζουν τους κοινοτικούς κανόνες ανταγωνισμού σε αυτόνομη βάση.

10. Από το άρθρο 3 παράγραφος 2 προκύπτει ότι η εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας ανταγωνισμού δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την απαγόρευση συμφωνιών, αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων ή εναρμονισμένων πρακτικών οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών αλλά δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1 της Συνθήκης, ή οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης ή καλύπτονται από κανονισμό για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Ωστόσο, τα κράτη μέλη δεν εμποδίζονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1/2003 να θεσπίζουν και να εφαρμόζουν στο έδαφός τους αυστηρότερες εθνικές διατάξεις οι οποίες απαγορεύουν ή επιβάλλουν κυρώσεις σε μονομερή συμπεριφορά στην οποία επιδίδονται επιχειρήσεις.
11. Πρέπει τέλος να αναφερθεί ότι η παράγραφος 3 του άρθρου ορίζει ότι με την επιφύλαξη των γενικών αρχών και λοιπών διατάξεων της κοινοτικής νομοθεσίας, οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 3 δεν εφαρμόζονται όταν οι αρχές ανταγωνισμού και τα δικαστήρια των κρατών μελών εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία περί ελέγχου των συγκεντρώσεων, ούτε αποκλείουν την εφαρμογή των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας που επιδιώκουν κατ' εσχόλη στόχο διάφορο του επιδιωκόμενου από τα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης.
12. Το κριτήριο του επηρεασμού του εμπορίου είναι αυτόνομο κριτήριο της κοινοτικής νομοθεσίας το οποίο πρέπει να εκτιμάται χωριστά σε κάθε περίπτωση. Το κριτήριο αυτό οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού⁽³⁾. Πράγματι, το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού δεν εφαρμόζεται σε συμφωνίες και πρακτικές που δεν δύναται να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.
13. Το κριτήριο του επηρεασμού του εμπορίου περιορίζει το πεδίο εφαρμογής των άρθρων 81 και 82 στις συμφωνίες και πρακτικές που δύναται να έχουν ένα ελάχιστο επίπεδο διασυννοριακών επιπτώσεων στο εσωτερικό της Κοινότητας. Σύμφωνα με τη διατύπωση του Δικαστηρίου, η συμφωνία ή πρακτική πρέπει να επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών με τρόπο «αισθητό»⁽⁴⁾.
14. Στην περίπτωση του άρθρου 81 της Συνθήκης, η συμφωνία είναι αυτή που πρέπει να δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Είναι αδιάφορο εάν, εξεταζόμενο μεμονωμένα, κάθε μέρος μιας συμφωνίας και κάθε περιορισμός του ανταγωνισμού που ενδέχεται να απορρέει από τη συμφωνία δύναται να έχει το αποτέλεσμα αυτό⁽⁵⁾. Εάν η συμφωνία μπορεί στο σύνολό της να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, το κοινοτικό δίκαιο εφαρμόζεται στο σύνολο της συμφωνίας, περιλαμβανομένων των τμημάτων της τα οποία, μεμονωμένα, δεν επηρεάζουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Στις περιπτώσεις στις οποίες οι συμβατικές σχέσεις μεταξύ των μερών καλύπτουν πολλές δραστηριότητες, οι δραστηριότητες αυτές πρέπει, για να αποτελούν μέρος της ίδιας συμφωνίας⁽⁶⁾, να συνδέονται άμεσα μεταξύ τους και να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ίδιας συνολικής συμφωνίας. Σε αντίθετη περίπτωση, κάθε δραστηριότητα συνιστά χωριστή συμφωνία.
15. Είναι επίσης αδιάφορο εάν η συμμετοχή δεδομένης επιχείρησης στη συμφωνία επηρεάζει ή όχι αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών⁽⁷⁾. Μια επιχείρηση δεν μπορεί να αποφύγει την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου για το λόγο μόνο ότι η συμμετοχή της σε συμφωνία που μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών είναι αμελητέα.
16. Για να διαπιστωθεί εάν εφαρμόζεται το κοινοτικό δίκαιο, δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί η ύπαρξη σύνδεσης μεταξύ του πιθανολογούμενου περιορισμού του ανταγωνισμού και της ικανότητας μιας συμφωνίας να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, εφόσον οι μη περιοριστικές συμφωνίες μπορούν επίσης να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Για παράδειγμα, οι επλεκτικές συμφωνίες διανομής, οι οποίες βασίζονται σε καθαρά ποιοτικά κριτήρια επιλογής που δικαιολογούνται από τη φύση των προϊόντων και οι οποίες δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1, μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Ωστόσο, οι πιθανολογούμενοι περιορισμοί που απορρέουν από μια συμφωνία παρέχουν σαφείς ενδείξεις για την ικανότητα της συμφωνίας να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Είναι για παράδειγμα προφανές ότι μια συμφωνία που απαγορεύει τις εξαγωγές είναι, από την ίδια τη φύση της, ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, αν και όχι κατ' ανάγκη σε αισθητό βαθμό⁽⁸⁾.
17. Στην περίπτωση του άρθρου 82, η κατάχρηση είναι εκείνη που πρέπει να επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, χωρίς όμως αυτό να συνεπάγεται ότι πρέπει να εκτιμάται μεμονωμένα κάθε στοιχείο της συμπεριφοράς αυτής. Πράγματι, μια συμπεριφορά που εντάσσεται στη γενικότερη στρατηγική της δεσπόζουσας επιχείρησης πρέπει να εκτιμάται ως προς το συνολικό της αποτέλεσμα. Εάν, κατά την επιδίωξη του ίδιου σκοπού, η δεσπόζουσα επιχείρηση υιοθετεί διάφορες πρακτικές, όπως ιδίως πρακτικές που αποσκοπούν στον παραγκωνισμό ή τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών, το άρθρο 82 εφαρμόζεται σε όλες τις πρακτικές που εντάσσονται στη γενική αυτή στρατηγική εάν μία τουλάχιστον από τις εν λόγω πρακτικές είναι ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών⁽⁹⁾.
18. Από τη διατύπωση των άρθρων 81 και 82 και από τη νομολογία των κοινοτικών δικαστηρίων προκύπτει ότι κατά την εφαρμογή του κριτηρίου του επηρεασμού του εμπορίου πρέπει να εκτιμώνται ιδίως τα ακόλουθα τρία στοιχεία:
- α) η έννοια του «εμπορίου μεταξύ κρατών μελών»,
 - β) η έννοια του «δύναται να επηρεάσουν», και
 - γ) η έννοια του «αισθητού» επηρεασμού.

2.2. Η έννοια του «εμπορίου μεταξύ κρατών μελών»

19. Η έννοια του «εμπορίου» δεν περιορίζεται στις παραδοσιακές διασυνοριακές ανταλλαγές αγαθών και υπηρεσιών⁽¹⁰⁾. Είναι ευρύτερη έννοια που καλύπτει όλες τις διασυνοριακές οικονομικές δραστηριότητες⁽¹¹⁾. Η ερμηνεία αυτή είναι συνεπής με τον πρωταρχικό στόχο της Συνθήκης για την προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών, των υπηρεσιών, των προσώπων και των κεφαλαίων.

20. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία, η έννοια του «εμπορίου» καλύπτει επίσης τις περιπτώσεις στις οποίες συμφωνίες ή πρακτικές επηρεάζουν τη διάρθρωση του ανταγωνισμού στην αγορά. Οι συμφωνίες και οι πρακτικές που επηρεάζουν τη διάρθρωση του ανταγωνισμού εντός της Κοινότητας με τον παραγκωνισμό ή την απειλή παραγκωνισμού ενός ανταγωνιστή που δραστηριοποιείται στην Κοινότητα εμπίπτουν στο πεδίο των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού⁽¹²⁾. Όταν μια επιχείρηση παραγκωνίζεται ή κινδυνεύει να παραγκωνιστεί από την αγορά, η διάρθρωση του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της Κοινότητας επηρεάζεται, όπως επίσης και οι οικονομικές δραστηριότητες που ασκεί η επιχείρηση αυτή.

21. Η απαίτηση να επηρεάζεται το εμπόριο «μεταξύ κρατών μελών» συνεπάγεται την ύπαρξη συνεπειών στις διασυνοριακές οικονομικές δραστηριότητες μεταξύ δύο τουλάχιστον κρατών μελών. Δεν είναι ωστόσο απαραίτητο να επηρεάζει η συμφωνία ή πρακτική το εμπόριο μεταξύ ενός κράτους μέλους και του συνόλου άλλου κράτους μέλους. Τα άρθρα 81 και 82 εφαρμόζονται επίσης σε περιπτώσεις που αφορούν τμήματα κράτους μέλους, υπό την προϋπόθεση όμως ότι ο επηρεασμός του εμπορίου είναι αισθητός⁽¹³⁾.

22. Η εφαρμογή του κριτηρίου του επηρεασμού του εμπορίου δεν εξαρτάται από τον ορισμό των γεωγραφικών αγορών αναφοράς. Το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί επίσης σε περιπτώσεις στις οποίες η οικεία αγορά είναι η εθνική αγορά ή τμήμα της εθνικής αγοράς⁽¹⁴⁾.

2.3. Η έννοια του «δύνανται να επηρεάσουν»

23. Η έννοια του «δύνανται να επηρεάσουν» ορίζει τη φύση της απαιτούμενης επίδρασης στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Σύμφωνα με το πάγιο κριτήριο που ανέπτυξε το Δικαστήριο, η έννοια του «δύνανται να επηρεάσουν» συνεπάγεται ότι είναι δυνατόν να πιθανολογηθεί σε επαρκή βαθμό, βάσει συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, ότι η συμφωνία ή πρακτική δύναται να ασκήσει έμμεση ή άμεση, πραγματική ή δυνητική, επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών⁽¹⁵⁾⁽¹⁶⁾. Όπως αναφέρθηκε στην παράγραφο 20 ανωτέρω, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ανέπτυξε επιπλέον ένα κριτήριο που επιτρέπει να προσδιοριστεί κατά πόσο η συμφωνία ή πρακτική επηρεάζει την ανταγωνιστική διάρθρωση. Στις περιπτώσεις στις οποίες είναι πιθανό ότι η συμφωνία ή η πρακτική μπορεί να επηρεάσει την ανταγωνιστική διάρθρωση στο εσωτερικό της Κοινότητας εφαρμόζεται το κοινοτικό δίκαιο.

24. Το κριτήριο των «εμπορικών ρευμάτων» που ανέπτυξε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο περιέχει τα ακόλουθα βασικά στοιχεία, τα οποία αναλύονται στα επόμενα τμήματα:

α) δυνατότητα «να πιθανολογηθεί σε επαρκή βαθμό, βάσει συνόλου αντικειμενικών νομικών και πραγματικών στοιχείων»,

β) ότι υπάρχει επίδραση στα «εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών»,

γ) και ότι η επίδραση αυτή είναι «άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική».

2.3.1. Δυνατότητα να «πιθανολογηθεί σε επαρκή βαθμό, βάσει συνόλου αντικειμενικών νομικών και πραγματικών στοιχείων»

25. Η εκτίμηση του επηρεασμού του εμπορίου βασίζεται σε αντικειμενικά στοιχεία και δεν λαμβάνει υπόψη την υποκειμενική πρόθεση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων. Ωστόσο, εάν υπάρχουν αποδείξεις ότι επιχειρήσεις έχουν την πρόθεση να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, επιδιώκοντας για παράδειγμα να εμποδίσουν τις εξαγωγές προς ή τις εισαγωγές από άλλα κράτη μέλη, η πρόθεση αυτή πρέπει να ληφθεί υπόψη.

26. Οι λέξεις «δύνανται να επηρεάσουν» και η αναφορά του Δικαστηρίου στη δυνατότητα να «πιθανολογηθεί σε επαρκή βαθμό» συνεπάγονται ότι για να διαπιστωθεί εάν εφαρμόζεται το κοινοτικό δίκαιο δεν είναι αναγκαίο η συμφωνία ή η πρακτική να έχει ή να είχε επηρεάσει πραγματικά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Αρκεί να «δύνανται» να έχει αυτό το αποτέλεσμα⁽¹⁷⁾.

27. Δεν είναι υποχρεωτικό ούτε αναγκαίο να υπολογιστεί ο πραγματικός όγκος του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών που επηρεάζεται από τη συμφωνία ή πρακτική. Για παράδειγμα, στην περίπτωση των συμφωνιών που απαγορεύουν τις εξαγωγές προς άλλα κράτη μέλη, δεν είναι αναγκαίο να υπολογιστεί ποιο θα ήταν, ελλείψει της συμφωνίας, το επίπεδο του παράλληλου εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών. Η ερμηνεία αυτή είναι συνεπής με τη φύση του κριτηρίου του επηρεασμού του εμπορίου ως κριτηρίου οριοθέτησης του πεδίου του κοινοτικού δικαίου. Πράγματι, η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου εκτείνεται σε κατηγορίες συμφωνιών και πρακτικών που δύνανται να έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις, ανεξάρτητα από το εάν μια συγκεκριμένη συμφωνία ή πρακτική είχε ή όχι το αποτέλεσμα αυτό.

28. Η εκτίμηση με βάση το κριτήριο του επηρεασμού του εμπορίου εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, οι οποίοι λαμβανόμενοι μεμονωμένα δεν είναι και κατά ανάγκη καθοριστικοί⁽¹⁸⁾. Οι παράγοντες αυτοί είναι η φύση της συμφωνίας ή της πρακτικής, η φύση των προϊόντων που καλύπτει η συμφωνία ή πρακτική και η σημασία των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων⁽¹⁹⁾.

29. Η φύση της συμφωνίας ή της πρακτικής παρέχει μια ένδειξη, σε ποιοτικό επίπεδο, της ικανότητας μιας συμφωνίας ή πρακτικής να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Ορισμένες συμφωνίες ή πρακτικές δύνανται, από την ίδια τη φύση τους, να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, ενώ για άλλες απαιτείται λεπτομερέστερη ανάλυση. Οι διασυνοριακές συμπράξεις αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα της πρώτης κατηγορίας, ενώ στη δεύτερη μπορούν να αναφερθούν ιδίως οι κοινές επιχειρήσεις που περιορίζουν τις δραστηριότητές τους στο έδαφος ενός μόνο κράτους μέλους. Η πτυχή αυτή εξετάζεται λεπτομερέστερα στο Τμήμα 3 κατωτέρω, το οποίο παρουσιάζει τις διάφορες κατηγορίες συμφωνιών και πρακτικών.
30. Η φύση των προϊόντων που καλύπτονται από τις συμφωνίες ή πρακτικές παρέχει επίσης μια ένδειξη για το εάν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών δύνανται να επηρεαστεί. Όταν η ίδια η φύση των προϊόντων διευκολύνει τις διασυνοριακές συναλλαγές ή τα καθιστά ιδιαίτερα σημαντικά για επιχειρήσεις που επιθυμούν να εγκατασταθούν ή να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους σε άλλα κράτη μέλη, το εφαρμοστέο του κοινοτικού δικαίου προσδιορίζεται ευκολότερα από ό,τι σε περιπτώσεις στις οποίες η ζήτηση για προϊόντα προμηθευτών από άλλα κράτη μέλη είναι, λόγω της φύσης τους, πιο περιορισμένη, ή στις οποίες τα προϊόντα παρουσιάζουν μικρότερο ενδιαφέρον από την άποψη της διασυνοριακής εγκατάστασης ή της επέκτασης της οικονομικής δραστηριότητας που ασκείται μέσω παρόμοιας εγκατάστασης⁽²⁰⁾. Η εγκατάσταση περιλαμβάνει τη σύσταση, από επιχείρηση εγκατεστημένη σε ένα κράτος μέλος, γραφείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών σε άλλο κράτος μέλος.
31. Η θέση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων στην αγορά και ο όγκος των πωλήσεών τους παρέχουν ποσοτικές ενδείξεις για την ικανότητα της συμφωνίας ή πρακτικής να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Η πτυχή αυτή, η οποία συνδέεται στενά με την εκτίμηση του «αισθητού» χαρακτήρα του επηρεασμού, εξετάζεται στο Τμήμα 2.4 κατωτέρω.
32. Επιπλέον των παραγόντων που αναφέρθηκαν ανωτέρω, είναι αναγκαίο να ληφθεί επίσης υπόψη το νομικό και πραγματικό πλαίσιο στο οποίο εφαρμόζεται η συμφωνία ή πρακτική. Το οικονομικό και νομικό πλαίσιο παρέχει ενδείξεις για τη σημασία των δυνητικών συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών. Εάν υπάρχουν απόλυτα, αλλά μη απορρέοντα από τη συμφωνία ή πρακτική, εμπόδια στις διασυνοριακές συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών, το εμπόριο μπορεί να επηρεαστεί μόνο εάν είναι πιθανό ότι τα εμπόδια αυτά θα εξαλειφθούν στο αμέσως προσεχές μέλλον. Εάν τα εμπόδια δεν είναι απόλυτα, αλλά απλώς δυσχεραίνουν τις διασυνοριακές δραστηριότητες, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι οι συμφωνίες και πρακτικές δεν θα εμποδίσουν ακόμα περισσότερο τις δραστηριότητες αυτές, διότι στην περίπτωση αυτή δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.
- 2.3.2. *Πίδραση στα «εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών»*
33. Τα άρθρα 81 και 82 εφαρμόζονται μόνο εάν υπάρχει επίδραση στα «εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών».
34. Ο όρος «εμπορικά ρεύματα» είναι ουδέτερος και η ερμηνεία του δεν προϋποθέτει τον περιορισμό ή τη μείωση του εμπορίου⁽²¹⁾. Τα εμπορικά ρεύματα μπορούν επίσης να επηρεάζονται όταν μια συμφωνία ή πρακτική προκαλεί αύξηση του εμπορίου. Πράγματι, το κοινοτικό δίκαιο εφαρμόζεται εάν είναι πιθανό ότι η συμφωνία ή πρακτική θα δημιουργήσει διαφορετικά εμπορικά ρεύματα από εκείνα που θα είχαν προκύψει ελλείψει της συμφωνίας ή πρακτικής⁽²²⁾.
35. Η ερμηνεία αυτή αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι το κριτήριο του επηρεασμού του εμπορίου είναι κριτήριο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου και χρησιμοποιείται για να διαχωριστούν οι συμφωνίες και πρακτικές οι οποίες δύνανται να έχουν διασυνοριακές επιδράσεις που δικαιολογούν την εξέτασή τους βάσει των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, από τις συμφωνίες και τις πρακτικές που δεν μπορούν να έχουν τέτοιες επιδράσεις.
- 2.3.3. *«Άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική» επίδραση στα εμπορικά ρεύματα*
36. Η επίδραση των συμφωνιών και πρακτικών στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών μπορεί να είναι «άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική».
37. Κανονικά, οι άμεσες επιδράσεις στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών σχετίζονται με τα προϊόντα που αφορά η συμφωνία ή πρακτική. Εάν, για παράδειγμα, οι παραγωγοί συγκεκριμένου προϊόντος σε διαφορετικά κράτη μέλη αποφασίζουν να διαμοιράσουν μεταξύ τους τις αγορές, αυτό έχει άμεση επίδραση στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών στην αγορά των σχετικών προϊόντων. Άλλο παράδειγμα άμεσης επίδρασης είναι όταν ο προμηθευτής περιορίζει τις εκπτώσεις υπέρ των διανομέων στα προϊόντα που πωλούνται στο κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένοι οι διανομείς. Οι πρακτικές αυτές αυξάνουν τις σχετικές τιμές των προϊόντων που προορίζονται για εξαγωγή, καθιστώντας έτσι τις εξαγωγές λιγότερο ελκυστικές και λιγότερο ανταγωνιστικές.
38. Έμμεση επίδραση υπάρχει συχνά για προϊόντα που σχετίζονται με εκείνα που καλύπτει η συμφωνία ή η πρακτική. Για παράδειγμα, μπορεί να υπάρξει έμμεση επίδραση στην περίπτωση συμφωνίας ή πρακτικής η οποία έχει επιπτώσεις στις διασυνοριακές οικονομικές δραστηριότητες επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν ή βασίζονται στα προϊόντα που καλύπτει η συμφωνία ή πρακτική⁽²³⁾. Παρόμοια επίδραση μπορεί να προ-

κύψει όταν η συμφωνία ή πρακτική αφορά ενδιάμεσο προϊόν το οποίο δεν αποτελεί αντικείμενο εμπορίας μεταξύ κρατών μελών αλλά είναι πρώτη ύλη τελικού προϊόντος που διατίθεται στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε ότι το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορούσε να επηρεαστεί στην περίπτωση συμφωνίας για τον καθορισμό των τιμών των αποσταγμάτων που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή κονιάκ (24). Πράγματι, αντίθετα με την πρώτη ύλη του, το κονιάκ αποτελεί αντικείμενο εξαγωγών. Συνεπώς, στις περιπτώσεις αυτές, το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού εφαρμόζεται εάν το εμπόριο του τελικού προϊόντος μπορεί να επηρεαστεί αισθητά.

39. Ωστόσο, έμμεση επίδραση στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί επίσης να υπάρξει και για τα προϊόντα που καλύπτει η συμφωνία ή πρακτική. Για παράδειγμα, οι συμφωνίες με τις οποίες ο κατασκευαστής περιορίζει την εγγύησή του στα προϊόντα που πωλούν οι διανομείς εντός του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένοι αποθαρρύνουν τους καταναλωτές από άλλα κράτη μέλη να αγοράσουν τα προϊόντα αυτά εφόσον δεν μπορούν να επικαλεστούν την εγγύηση (25). Οι εξαγωγές από επίσημους διανομείς και από φορείς παράλληλου εμπορίου καθίστανται δυσχερέστερες, εφόσον για τους καταναλωτές τα προϊόντα είναι λιγότερο ελκυστικά χωρίς την εγγύηση του κατασκευαστή (26).

40. Πραγματική επίδραση στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών είναι εκείνη που έχει η συμφωνία ή πρακτική κατά την εφαρμογή της. Για παράδειγμα, είναι πιθανό ότι μια συμφωνία μεταξύ ενός προμηθευτή και ενός διανομέα εντός του ίδιου κράτους μέλους η οποία απαγορεύει τις εξαγωγές σε άλλα κράτη μέλη επηρεάζει πραγματικά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Χωρίς τη συμφωνία αυτή ο διανομέας θα μπορούσε να πραγματοποιήσει ελεύθερα εξαγωγές. Υπενθυμίζεται ωστόσο ότι δεν απαιτείται να αποδεικνύεται η ύπαρξη πραγματικής επίδρασης. Αρκεί η συμφωνία ή πρακτική να δύναται να έχει αυτό το αποτέλεσμα.

41. Δυνητική επίδραση είναι εκείνη για την οποία μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι θα προκύψει στο μέλλον. Με άλλα λόγια, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι προβλέψιμες εξελίξεις στην αγορά (27). Ακόμα και εάν δεν αναμένεται ότι το εμπόριο θα επηρεαστεί κατά το χρόνο της σύναψης της συμφωνίας ή της εφαρμογής της πρακτικής, τα άρθρα 81 και 82 εξακολουθούν να εφαρμόζονται εάν είναι πιθανό ότι τα στοιχεία που οδήγησαν στα συμπεράσματα αυτά θα αλλάξουν στο αμέσως προσεχές μέλλον. Από την άποψη αυτή, είναι σκόπιμο να εξεταστεί η επίπτωση των μέτρων ελευθέρωσης που λαμβάνονται από την Κοινότητα ή από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και των άλλων πιθανών μέτρων που αποσκοπούν στην εξάλειψη των νομικών εμποδίων στο εμπόριο.

42. Επιπλέον, ακόμα και εάν σε δεδομένη χρονική στιγμή οι συνθήκες της αγοράς δεν ευνοούν το διασυνοριακό εμπόριο, για παράδειγμα διότι οι τιμές είναι ίδιες στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, το εμπόριο δύναται να παρεμποδιστεί εάν η

κατάσταση μεταβληθεί λόγω της διαμόρφωσης νέων συνθηκών στην αγορά (28). Αυτό που έχει σημασία είναι η ικανότητα της συμφωνίας ή της πρακτικής να επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και όχι εάν, σε δεδομένη στιγμή, το επηρεάζει πραγματικά.

43. Η συνεκτίμηση των έμμεσων και των δυνητικών επιδράσεων κατά την ανάλυση του επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών δεν σημαίνει ότι η ανάλυση μπορεί να βασιστεί σε περιορισμένες και υποθετικές επιδράσεις. Οι λόγοι για τους οποίους πιθανολογείται ότι μια συμφωνία ή πρακτική δύναται να έχει έμμεσες και δυνητικές επιδράσεις πρέπει να εξηγούνται από την αρχή ή το μέρος που ισχυρίζεται ότι το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών δύναται να επηρεαστεί αισθητά. Οι υποθετικές και θεωρητικές επιδράσεις δεν επαρκούν για να προσδιοριστεί το εφαρμοστέο του κοινοτικού δικαίου. Για παράδειγμα, μια συμφωνία η οποία αυξάνει την τιμή ενός προϊόντος που δεν αποτελεί αντικείμενο διασυνοριακών συναλλαγών μειώνει το διαθέσιμο εισόδημα των καταναλωτών. Εφόσον οι καταναλωτές έχουν λιγότερα χρήματα να δαπανήσουν, ενδέχεται να αγοράσουν λιγότερα προϊόντα που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη. Ωστόσο, η συσχέτιση μεταξύ αυτών των εισοδηματικών επιπτώσεων και του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών είναι γενικά πολύ χαλαρή για να επιτρέψει τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου της κοινοτικής νομοθεσίας.

2.4. Η έννοια του αισθητού επηρεασμού

2.4.1. Γενική αρχή

44. Το κριτήριο του επηρεασμού του εμπορίου εμπεριέχει ένα ποσοτικό στοιχείο το οποίο περιορίζει το πεδίο του κοινοτικού δικαίου στις συμφωνίες και πρακτικές που δύναται να έχουν επιδράσεις ορισμένης έκτασης. Δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 81 και 82 οι συμφωνίες και πρακτικές που επηρεάζουν την αγορά με αμελητέο μόνο τρόπο λόγω της μη ισχυρής θέσης των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων στην αγορά των σχετικών προϊόντων (29). Ο αισθητός χαρακτήρας του επηρεασμού μπορεί ιδίως να εκτιμηθεί κατ' αναφορά προς τη θέση και τη σημασία των μερών στην αγορά των σχετικών προϊόντων (30).

45. Η εκτίμηση του αισθητού χαρακτήρα του επηρεασμού εξαρτάται από τις περιστάσεις κάθε μεμονωμένης περίπτωσης, και ιδίως από τη φύση της συμφωνίας ή πρακτικής, από τη φύση των καλυπτόμενων προϊόντων και από τη θέση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων στην αγορά. Εάν από την ίδια τη φύση της, η συμφωνία ή πρακτική δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, το όριο του αισθητού επηρεασμού είναι χαμηλότερο από ό,τι στην περίπτωση συμφωνιών ή πρακτικών που δεν δύναται, από τη φύση τους, να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Ομοίως, όσο σημαντικότερη είναι η θέση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων στην αγορά, τόσο πιο πιθανό είναι ότι μια συμφωνία ή πρακτική δύναται να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών (31).

46. Σε σειρά υποθέσεων που αφορούσαν εισαγωγές και εξαγωγές, το Δικαστήριο έκρινε ότι η απαίτηση του αισθητού επηρεασμού πληρούνταν όταν οι πωλήσεις των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων αντιπροσώπευαν το 5 % περίπου της αγοράς ⁽³²⁾. Ωστόσο, το μερίδιο αγοράς μόνο δεν θεωρείται πάντα καθοριστικό, εφόσον πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη, μεταξύ άλλων, ο κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις στα σχετικά προϊόντα ⁽³³⁾.
47. Ο αισθητός χαρακτήρας του επηρεασμού μπορεί συνεπώς να εκτιμηθεί τόσο σε απόλυτους όρους (κύκλος εργασιών) όσο και σε σχετικούς όρους, συγκρίνοντας τη θέση της ή των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων με εκείνη των άλλων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην αγορά (μερίδιο αγοράς). Η βαρύτητα που αποδίδεται στη θέση και τη σημασία των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων στην αγορά απορρέει άμεσα από την έννοια του «δύνανται να επηρεάσουν», η οποία συνεπάγεται ότι η εκτίμηση πρέπει να βασίζεται στην ικανότητα της συμφωνίας ή πρακτικής να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και όχι στην επίπτωσή της στις πραγματικές διασυνοριακές ροές αγαθών και υπηρεσιών. Η θέση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων στην αγορά και ο κύκλος εργασιών τους στα σχετικά προϊόντα είναι ενδεικτικά της ικανότητας μιας συμφωνίας ή πρακτικής να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Τα δύο αυτά στοιχεία λαμβάνονται υπόψη στον κανόνα του μη αισθητού επηρεασμού του εμπορίου (κανόνας MAEE) που ορίζεται στην παράγραφο 52 κατωτέρω.
48. Η εφαρμογή του κριτηρίου του αισθητού επηρεασμού δεν απαιτεί κατ' ανάγκη τον ορισμό των οικείων αγορών και τον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς ⁽³⁴⁾. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι πωλήσεις μιας επιχείρησης σε απόλυτους όρους επαρκούν για να διαπιστωθεί η ύπαρξη αισθητού επηρεασμού του εμπορίου. Αυτό ισχύει ιδίως στην περίπτωση συμφωνιών και πρακτικών που δύνανται, από την ίδια τη φύση τους, να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, για παράδειγμα διότι αφορούν εισαγωγές ή εξαγωγές ή διότι καλύπτουν περισσότερα του ενός κράτη μέλη. Το γεγονός ότι στις περιπτώσεις αυτές ο κύκλος εργασιών στα προϊόντα που καλύπτονται από τη συμφωνία μπορεί να επαρκεί για να διαπιστωθεί η ύπαρξη αισθητού επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών αντικατοπτρίζεται στο κριτήριο του θετικού τεκμηρίου που παρουσιάζεται στην παράγραφο 53 κατωτέρω.
49. Οι συμφωνίες και πρακτικές πρέπει πάντα να εκτιμώνται στο οικονομικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο συνάπτονται. Σε περίπτωση κάθετων συμφωνιών, ενδέχεται να είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη πιθανές σωρευτικές επιπτώσεις παράλληλων δικτύων ομοειδών συμφωνιών ⁽³⁵⁾. Πράγματι, ακόμα και εάν μια συμφωνία ή δίκτυο συμφωνιών δεν δύναται να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, παράλληλα δίκτυα συμφωνιών μπορούν, στο σύνολό τους, να έχουν το αποτέλεσμα αυτό. Αυτό συμβαίνει όμως μόνο εάν η μεμονωμένη συμφωνία ή το δίκτυο συμφωνιών συμβάλλει με ουσιαστικό τρόπο στο συνολικό αποτέλεσμα του επηρεασμού του εμπορίου ⁽³⁶⁾.
- 2.4.2. Ποσοτικός προσδιορισμός του αισθητού χαρακτήρα του επηρεασμού
50. Δεν είναι δυνατό να καθοριστούν γενικά ποσοτικά κριτήρια που να καλύπτουν όλες τις κατηγορίες συμφωνιών και να επιτρέπουν να προσδιοριστεί πότε το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί αισθητά. Είναι ωστόσο δυνατό να προσδιοριστεί πότε το εμπόριο δεν δύναται κανονικά να επηρεαστεί σε αισθητό βαθμό. Πρώτον, στην ανακοίνωσή της για τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας που δεν περιορίζουν αισθητά τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1 της Συνθήκης (κανόνας de minimis) ⁽³⁷⁾ η Επιτροπή διευκρίνισε ότι οι συμφωνίες μεταξύ μικρών και μεσίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), όπως ορίζονται στο παράρτημα της σύστασης 96/280/ΕΚ της Επιτροπής ⁽³⁸⁾ δεν δύνανται κανονικά να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Αυτό τεκμαίρεται από το γεγονός ότι οι δραστηριότητες των ΜΜΕ έχουν συνήθως τοπικό ή το πολύ περιφερειακό χαρακτήρα. Ωστόσο, οι ΜΜΕ μπορούν να εμπίπτουν στις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, ιδίως όταν ασκούν διασυνοριακή οικονομική δραστηριότητα. Δεύτερον, η Επιτροπή εκτιμά ότι είναι σκόπιμο να καθοριστούν γενικές αρχές που θα προσδιορίζουν πότε το εμπόριο δεν δύναται κανονικά να επηρεάζεται αισθητά, δηλαδή ένα πρότυπο προσδιορισμού της απουσίας αισθητού επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών (κανόνας MAEE). Κατά την εφαρμογή του άρθρου 81, η Επιτροπή θα θεωρεί το πρότυπο αυτό ως μαχητό αρνητικό τεκμήριο που εφαρμόζεται σε όλες τις συμφωνίες κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1, ανεξάρτητα από τη φύση των περιορισμών που περιέχει η συμφωνία, περιλαμβανομένων των περιορισμών που έχουν χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα σοβαροί στους κανονισμούς απαλλαγής κατά κατηγορίες και στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής. Στις περιπτώσεις στις οποίες εφαρμόζεται το τεκμήριο αυτό, η Επιτροπή δεν θα κινεί κανονικά διαδικασίες, ούτε κατόπιν αιτήματος, ούτε με δική της πρωτοβουλία. Η Επιτροπή δεν θα επιβάλλει χρηματικές ποινές στις περιπτώσεις στις οποίες οι επιχειρήσεις καλόπιστα θεωρούν ότι η συμφωνία καλύπτεται από αυτό το αρνητικό τεκμήριο.
51. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 53 κατωτέρω, αυτός ο αρνητικός ορισμός του αισθητού επηρεασμού δεν συνεπάγεται ότι οι συμφωνίες που δεν ικανοποιούν τα κριτήρια που ορίζονται κατωτέρω είναι αυτόματα ικανές να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Στις περιπτώσεις αυτές είναι αναγκαία μια ανάλυση κατά περίπτωση.
52. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι συμφωνίες δεν δύνανται, καταρχήν, να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών εάν πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) το συνολικό μερίδιο αγοράς των μερών σε οποιαδήποτε σχετική αγορά της Κοινότητας που επηρεάζεται από τη συμφωνία δεν υπερβαίνει το 5 %· και
 - β) στην περίπτωση των οριζόντιων συμφωνιών, ο συνολικός Κοινοτικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ⁽³⁹⁾ στα σχετικά προϊόντα που καλύπτονται από την συμφωνία δεν υπερβαίνει τα 40 εκατ. ευρώ, και

Στην περίπτωση των κάθετων συμφωνιών, ο συνολικός ετήσιος κύκλος εργασιών που πραγματοποιεί ο προμηθευτής στην Κοινότητα με τα προϊόντα που καλύπτει η συμφωνία δεν υπερβαίνει τα 40 εκατ. ευρώ. Στην περίπτωση των συμφωνιών αδειών εκμετάλλευσης, ο σχετικός κύκλος εργασιών είναι ο συνολικός κύκλος εργασιών των δικαιούχων με τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρηθείσα τεχνολογία και ο κύκλος εργασιών του δικαιούχου με τα ίδια προϊόντα. Στις περιπτώσεις που αφορούν συμφωνίες μεταξύ ενός αγοραστή και περισσότερων προμηθευτών, ο σχετικός κύκλος εργασιών είναι ο κύκλος εργασιών του αγοραστή.

Η Επιτροπή θα εφαρμόζει το ίδιο τεκμήριο εάν, στη διάρκεια δύο διαδοχικών ημερολογιακών ετών, δεν σημειώνεται υπέρβαση του ορίου του κύκλου εργασιών κατά περισσότερο από 10 % και του ορίου του μεριδίου αγοράς κατά περισσότερο από 2 ποσοστιαίες μονάδες. Στις περιπτώσεις στις οποίες η συμφωνία αφορά αναδυόμενη αγορά που δεν υπάρχει ακόμα και εάν για το λόγο αυτό τα μέρη ούτε πραγματοποιούν σχετικό κύκλο εργασιών ούτε αποκτούν σχετικό μερίδιο αγοράς, η Επιτροπή δεν θα εφαρμόζει αυτό το τεκμήριο. Στις περιπτώσεις αυτές, ο επηρεασμός του εμπορίου πρέπει να εκτιμηθεί με βάση τη θέση των μερών στις αγορές των σχετικών προϊόντων ή με βάση την ισχύ τους στις τεχνολογίες που σχετίζονται με τη συμφωνία.

53. Η Επιτροπή θα θεωρεί επίσης ότι εάν μια συμφωνία δύναται από τη φύση της να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, για παράδειγμα διότι αφορά εισαγωγές ή εξαγωγές ή καλύπτει περισσότερα του ενός κράτη μέλη, υπάρχει μαχητό θετικό τεκμήριο ότι η επίδραση στο εμπόριο είναι αισθητή εάν ο κύκλος εργασιών των μερών με τα προϊόντα που καλύπτει η συμφωνία, υπολογιζόμενος με τη μέθοδο που περιγράφεται στις παραγράφους 52 και 54, υπερβαίνει τα 40 εκατ. ευρώ. Σε περίπτωση συμφωνιών που από την ίδια τη φύση τους δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί επίσης συχνά να θεωρηθεί ότι η επίδραση είναι αισθητή εάν το μερίδιο αγοράς των μερών υπερβαίνει το όριο του 5 % που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο. Ωστόσο, το τεκμήριο αυτό δεν ισχύει εάν η συμφωνία καλύπτει μέρος μόνο κράτους μέλους (βλέπε παράγραφο 90 κατωτέρω).

54. Το όριο των 40 εκατ. ευρώ για τον κύκλο εργασιών υπολογίζεται με βάση το σύνολο των εκτός φόρου πωλήσεων που πραγματοποιήσαν στην Κοινότητα στη διάρκεια της προηγούμενης χρήσης οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις (βλέπε παράγραφο 52 ανωτέρω) με τα προϊόντα που καλύπτει η συμφωνία (τα προϊόντα της σύμβασης). Οι πωλήσεις μεταξύ εταιριών του ίδιου ομίλου δεν λαμβάνονται υπόψη⁽⁴⁰⁾.

55. Για την εφαρμογή του ορίου του μεριδίου αγοράς πρέπει να οριστεί η οικεία αγορά⁽⁴¹⁾. Δηλαδή η αγορά των σχετικών

προϊόντων και η γεωγραφική αγορά αναφοράς. Τα μερίδια αγοράς πρέπει να υπολογίζονται με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία για την αξία των πωλήσεων ή, κατά περίπτωση, την αξία των αγορών. Εάν τα στοιχεία αυτά δεν είναι διαθέσιμα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν εκτιμήσεις βασιζόμενες σε άλλες αξιόπιστες εμπορικές πληροφορίες, όπως ιδίως τα στοιχεία για τους όγκους των πωλήσεων ή των αγορών.

56. Σε περίπτωση δικτύου συμφωνιών του ίδιου προμηθευτή με διάφορους διανομείς, λαμβάνονται υπόψη οι πωλήσεις που πραγματοποιούνται από το σύνολο του δικτύου.

57. Οι συμβάσεις που αποτελούν μέρος της ίδιας συνολικής συμφωνίας θεωρούνται ενιαία συμφωνία για τους σκοπούς του κανόνα MAE⁽⁴²⁾. Οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να υπαχθούν στο καθεστώς των ορίων αυτών υποδιαιρώντας σε μέρη μια συμφωνία που από οικονομική άποψη αποτελεί ενιαίο σύνολο.

3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ ΑΡΧΩΝ ΣΕ ΣΥΝΘΕΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΕΩΝ

58. Η Επιτροπή θα εφαρμόζει το αρνητικό τεκμήριο που αναφέρεται στο προηγούμενο τμήμα σε όλες τις συμφωνίες, περιλαμβανομένων εκείνων που από την ίδια τη φύση τους δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, καθώς και στις συμφωνίες που αφορούν εμπορικές συναλλαγές με επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε τρίτες χώρες, βλέπε Τμήμα 3.3 κατωτέρω.

59. Εκτός του πεδίου εφαρμογής του αρνητικού τεκμηρίου, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη ποιοτικά στοιχεία σχετιζόμενα με τη φύση της συμφωνίας ή πρακτικής και με τη φύση των προϊόντων που αυτές αφορούν (βλέπε παραγράφους 29 και 30 ανωτέρω). Η σημασία της φύσης της συμφωνίας αντικατοπτρίζεται επίσης στο αναφερόμενο στην παράγραφο 53 ανωτέρω θετικό τεκμήριο του αισθητού χαρακτήρα του επηρεασμού στην περίπτωση των συμφωνιών οι οποίες, από την ίδια τη φύση τους, δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Προκειμένου να δοθούν πρόσθετες κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της έννοιας του επηρεασμού του εμπορίου, είναι συνεπώς χρήσιμο να εξεταστούν διάφορα συνήθη είδη συμφωνιών και πρακτικών.

60. Στα επόμενα τμήματα γίνεται μια βασική διάκριση ανάμεσα στις συμφωνίες και πρακτικές που καλύπτουν περισσότερα του ενός κράτη μέλη και τις συμφωνίες και πρακτικές που περιορίζονται σε ένα μόνο κράτος μέλος ή σε μέρος μόνο κράτους μέλους. Αυτές οι δύο μεγάλες κατηγορίες υποδιαιρούνται περαιτέρω σε υποκατηγορίες με βάση τη φύση της συμφωνίας ή πρακτικής. Εξετάζονται επίσης οι συμφωνίες ή πρακτικές που αφορούν τρίτες χώρες.

3.1. Συμφωνίες και καταχρήσεις που καλύπτουν ή εφαρμόζονται σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη

61. Οι συμφωνίες και πρακτικές που καλύπτουν ή εφαρμόζονται σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη είναι σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις ικανές από την ίδια τη φύση τους να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Όταν ο κύκλος εργασιών υπερβαίνει το όριο που αναφέρεται στην παράγραφο 53 ανωτέρω, στις περισσότερες περιπτώσεις δεν είναι αναγκαίο να εξεταστεί σε βάθος εάν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών δύναται να επηρεαστεί. Ωστόσο, για να δοθούν κατευθύνσεις για τις περιπτώσεις αυτές και να καταδειχθεί η σημασία των αρχών που αναπτύχθηκαν στο Τμήμα 2 ανωτέρω, είναι χρήσιμο να εξηγηθούν οι παράγοντες που χρησιμοποιούνται συνήθως για να διαπιστωθεί εάν έχει εφαρμογή το κοινοτικό δίκαιο.

3.1.1. Συμφωνίες που αφορούν εισαγωγές και εξαγωγές

62. Οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων δύο ή περισσότερων κρατών μελών που αφορούν εισαγωγές και εξαγωγές είναι από την ίδια τη φύση τους ικανές να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Οι συμφωνίες αυτές, ανεξάρτητα από το εάν περιορίζουν ή όχι τον ανταγωνισμό, έχουν άμεση επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών. Έτσι, στην υπόθεση *Keppel & Keppel*, η οποία αφορούσε μια συμφωνία μεταξύ ενός γάλλου παραγωγού και ενός γερμανού διανομέα η οποία κάλυπτε περισσότερο από το 10 % των εξαγωγών τσιμέντου από τη Γαλλία στη Γερμανία, δηλαδή συνολικά 350 000 τόνους ετησίως, το Δικαστήριο έκρινε ότι ήταν αδύνατον να θεωρηθεί ότι η συμφωνία αυτή δεν ήταν ικανή να επηρεάσει (αισθητά) το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών⁽⁴³⁾.

63. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει τις συμφωνίες που επιβάλλουν περιορισμούς στις εισαγωγές και τις εξαγωγές, περιλαμβανομένων των περιορισμών στις ενεργητικές και παθητικές πωλήσεις και στην επαναπώληση από τους αγοραστές σε πελάτες σε άλλα κράτη μέλη⁽⁴⁴⁾. Στις περιπτώσεις αυτές, υπάρχει εγγενής σχέση μεταξύ του πιθανολογούμενου περιορισμού του ανταγωνισμού και της επίδρασης στο εμπόριο, εφόσον ο περιορισμός αποσκοπεί να εμποδίσει τις ροές αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ κρατών μελών, στις οποίες διαφορετικά δεν θα υπήρχαν εμπόδια. Είναι αδιάφορο εάν τα μέρη της συμφωνίας είναι εγκατεστημένα στο ίδιο ή σε διαφορετικά κράτη μέλη.

3.1.2. Συμπράξεις που καλύπτουν περισσότερα κράτη μέλη

64. Οι συμπράξεις, όπως εκείνες που αποσκοπούν στον καθορισμό των τιμών και το διαμερισμό των αγορών, οι οποίες καλύπτουν περισσότερα του ενός κράτη μέλη, δύνανται από την ίδια τη φύση τους να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Οι διασυνοριακές συμπράξεις εναρμονίζουν τους όρους του ανταγωνισμού και επηρεάζουν την αλληλοδιδραση του εμπορίου, εφόσον εκτρέπουν τα εμπορικά ρεύματα από τον παραδοσιακό τους προσανατολισμό⁽⁴⁵⁾. Όταν

οι επιχειρήσεις συμφωνούν να καθορίσουν αποκλειστικές ζώνες δραστηριότητας, οι πωλήσεις από άλλες περιοχές στις ζώνες αυτές μπορούν να διακοπούν ή να περιοριστούν. Όταν οι επιχειρήσεις συμφωνούν να καθορίσουν τις τιμές, καταργούν τον ανταγωνισμό και συνεπώς κάθε διαφορά τιμής που θα προέκυπτε από αυτόν και θα παρότρυνε τους ανταγωνιστές και τους πελάτες να πραγματοποιήσουν διασυνοριακές εμπορικές συναλλαγές. Όταν οι επιχειρήσεις συμφωνούν να καθορίσουν ποσοστιαίες πωλήσεων, τα παραδοσιακά εμπορικά ρεύματα δεν μεταβάλλονται αλλά οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις αποφεύγουν να αυξήσουν την παραγωγή τους και συνεπώς να εξυπηρετήσουν δυνητικούς πελάτες σε άλλα κράτη μέλη.

65. Από την ίδια τη φύση τους, η επίδραση των διασυνοριακών συμπράξεων στο εμπόριο είναι συνήθως αισθητή λόγω της θέσης στην αγορά των μερών της σύμπραξης. Οι συμπράξεις δημιουργούνται καταρχήν μόνο όταν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις κατέχουν από κοινού μεγάλο μερίδιο αγοράς, εφόσον αυτό τους επιτρέπει να αυξήσουν τις τιμές ή να μειώσουν τον όγκο της παραγωγής.

3.1.3. Συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας που καλύπτουν περισσότερα του ενός κράτη μέλη

66. Στο παρόν τμήμα αναλύονται διάφορα είδη συμφωνιών οριζόντιας συνεργασίας. Οι συμφωνίες μπορούν για παράδειγμα να προβλέπουν ότι δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις συνεργάζονται κατά την άσκηση συγκεντρωμένης οικονομικής δραστηριότητας, όπως η παραγωγή ή η διανομή⁽⁴⁶⁾. Οι συμφωνίες αυτές αναφέρονται συχνά ως κοινές επιχειρήσεις. Ωστόσο, οι κοινές επιχειρήσεις που επιτελούν σε διαρκή βάση όλες τις λειτουργίες μιας αυτόνομης οικονομικής οντότητας καλύπτονται από τον κανονισμό για τις συγκεντρώσεις⁽⁴⁷⁾. Σε κοινοτικό επίπεδο, οι λειτουργικά αυτόνομες κοινές επιχειρήσεις δεν εμπίπτουν στο πεδίο των άρθρων 81 και 82⁽⁴⁸⁾, εκτός των περιπτώσεων όπου το άρθρο 2(4) του κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων εφαρμόζεται και επομένως δεν εξετάζονται στο παρόν τμήμα. Στην περίπτωση των μη λειτουργικά αυτόνομων κοινών επιχειρήσεων, η κοινή οντότητα δεν είναι παρούσα στην αγορά ως αυτόνομος προμηθευτής (ή αγοραστής). Εξυπηρετεί απλώς τις μητρικές της επιχειρήσεις, οι οποίες ασκούν δραστηριότητες στην αγορά⁽⁴⁹⁾.

67. Οι κοινές επιχειρήσεις οι οποίες ασκούν δραστηριότητες σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, ή των οποίων η παραγωγή πωλείται από τις μητρικές τους σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, επηρεάζουν τις εμπορικές δραστηριότητες των μερών στις σχετικές περιοχές της Κοινότητας. Οι συμφωνίες αυτές είναι συνεπώς ικανές από την ίδια τη φύση τους να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, σε σύγκριση με μια κατάσταση στην οποία δεν θα υπήρχε παρόμοια συμφωνία⁽⁵⁰⁾. Τα εμπορικά ρεύματα επηρεάζονται όταν οι επιχειρήσεις μεταβιβάζουν τις δραστηριότητές τους στην κοινή επιχείρηση ή την χρησιμοποιούν για να δημιουργήσουν νέα πηγή εφοδιασμού στην Κοινότητα.

68. Το εμπόριο μπορεί επίσης να επηρεαστεί όταν η κοινή επιχείρηση παράγει ένα ημιτελές προϊόν για τις μητρικές της οι οποίες το επεξεργάζονται περαιτέρω ή το ενσωματώνουν σε άλλο προϊόν. Αυτό συμβαίνει ιδίως εάν προηγουμένως το ημιτελές προϊόν λαμβιγόταν από προμηθευτές από άλλα κράτη μέλη ή παραγόταν από τις μητρικές σε άλλα κράτη μέλη, ή εάν το τελικό προϊόν διατίθεται στο εμπόριο σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη.
69. Κατά την εκτίμηση του αισθητού χαρακτήρα του επηρεασμού πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι πωλήσεις προϊόντων σχετικών με τη συμφωνία που πραγματοποιούν οι μητρικές εταιρείες, και όχι μόνον οι πωλήσεις της κοινής επιχείρησης που δημιουργήθηκε με τη συμφωνία, εφόσον η κοινή επιχείρηση δεν δραστηριοποιείται σε καμία αγορά ως αυτόνομη οντότητα.
- 3.1.4. *Κάθετες συμφωνίες που εφαρμόζονται σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη*
70. Οι κάθετες συμφωνίες και τα δίκτυα ομοειδών κάθετων συμφωνιών που εφαρμόζονται σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη δύνανται καταρχήν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών εάν εκτρέπουν τα εμπορικά ρεύματα προς ορισμένη κατεύθυνση. Τα δίκτυα επιλεκτικών συμφωνιών διανομής σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, για παράδειγμα, κατευθύνουν το εμπόριο με ορισμένο τρόπο εφόσον το περιορίζουν στα μέλη του δικτύου, επηρεάζοντας έτσι τα εμπορικά ρεύματα σε σύγκριση με μια κατάσταση στην οποία δεν θα υπήρχε παρόμοια συμφωνία⁽⁵¹⁾.
71. Το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί επίσης να επηρεαστεί από κάθετες συμφωνίες που αποκλείουν τους ανταγωνιστές από την αγορά. Αυτό μπορεί να συμβαίνει, για παράδειγμα, στην περίπτωση των συμφωνιών με τις οποίες διανομείς σε περισσότερα κράτη μέλη συμφωνούν να αγοράζουν μόνο από συγκεκριμένο προμηθευτή ή να πωλούν μόνο τα προϊόντα του. Οι συμφωνίες αυτές μπορούν να περιορίσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών στα οποία εφαρμόζονται ή το εμπόριο με κράτη μέλη που δεν καλύπτονται από τις συμφωνίες. Ο αποκλεισμός από την αγορά μπορεί να είναι το αποτέλεσμα μεμονωμένης συμφωνίας ή δικτύων συμφωνιών. Όταν συμφωνίες ή δίκτυα συμφωνιών που καλύπτουν περισσότερα κράτη μέλη έχουν αποτελέσματα αποκλεισμού από την αγορά, δύνανται από την ίδια τη φύση τους να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.
72. Οι συμφωνίες μεταξύ προμηθευτών και διανομέων οι οποίες επιβάλλουν ορισμένη τιμή μεταπώλησης και καλύπτουν δύο ή περισσότερα κράτη μέλη είναι καταρχήν ικανές από την ίδια τη φύση τους να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών⁽⁵²⁾. Οι συμφωνίες αυτές μεταβάλλουν τα επίπεδα τιμών που θα είχαν διαφορετικά διαμορφωθεί ελλείψει των συμφωνιών και επηρεάζουν έτσι τα εμπορικά ρεύματα.
- 1.5. *Καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης που καλύπτουν περισσότερα του ενός κράτη μέλη*
73. Όσον αφορά την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, είναι σκόπιμο να γίνει διάκριση ανάμεσα στις καταχρήσεις που δημιουργούν εμπόδια στην είσοδο ή παραγκωνίζουν τους ανταγωνιστές (καταχρηστικός αποκλεισμός από την αγορά) και τις καταχρήσεις με τις οποίες η δεσπόζουσα επιχείρηση εκμεταλλεύεται την οικονομική της ισχύ, για παράδειγμα με την εφαρμογή υπερβολικών τιμών ή τιμών που εισάγουν διακρίσεις (καταχρηστική εκμετάλλευση οικονομικής ισχύος). Και τα δύο είδη καταχρήσεων μπορούν να διαπραχθούν είτε με συμφωνίες, οι οποίες υπόκεινται επίσης στο άρθρο 81 παράγραφος 1, είτε με μονομερή συμπεριφορά η οποία, όσον αφορά την κοινοτική νομοθεσία περί ανταγωνισμού, εμπίπτει μόνο στο άρθρο 82.
74. Στην περίπτωση της καταχρηστικής εκμετάλλευσης οικονομικής ισχύος με την εφαρμογή εκπτώσεων με τρόπο που εισάγει διακρίσεις, το σύστημα έχει επιπτώσεις στους εταίρους στα επόμενα στάδια εμπορίας, οι οποίοι είτε επωφελούνται είτε ζημιώνονται από αυτές τις εκπτώσεις, γεγονός που μεταβάλλει την ανταγωνιστική τους θέση και επηρεάζει τα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών.
75. Όταν μια επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση υιοθετεί συμπεριφορά αποκλεισμού από την αγορά σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, η κατάχρηση αυτή δύναται καταρχήν από την ίδια τη φύση της να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Η εν λόγω συμπεριφορά επιδρά αρνητικά στον ανταγωνισμό σε μια γεωγραφική περιοχή που υπερβαίνει τα όρια ενός κράτους μέλους και είναι πιθανό ότι οδηγεί σε εκτροπή του εμπορίου από την κατεύθυνση που θα είχε ακολουθήσει ελλείψει της κατάχρησης. Για παράδειγμα, τα εμπορικά ρεύματα μπορούν να επηρεάζονται όταν επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση χορηγεί εκπτώσεις σε τακτικούς πελάτες. Είναι πιθανό ότι οι πελάτες που καλύπτονται από παρόμοιο σύστημα εκπτώσεων που εφαρμόζεται στο πλαίσιο συμπεριφοράς αποκλεισμού, θα αγοράσουν μικρότερες ποσότητες από ανταγωνιστές της δεσπόζουσας επιχείρησης από ό,τι εάν δεν υπήρχαν οι εκπτώσεις αυτές. Οι συμπεριφορές αποκλεισμού που αποσκοπούν άμεσα στον παραγκωνισμό ενός ανταγωνιστή, όπως η επιθετική τιμολόγηση, είναι επίσης ικανές να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών λόγω της επίπτωσης που έχουν στη διάρθρωση του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της Κοινότητας⁽⁵³⁾. Όταν μια επιχείρηση η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση υιοθετεί συμπεριφορά που αποσκοπεί στον παραγκωνισμό ενός ανταγωνιστή που δραστηριοποιείται σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, το εμπόριο δύναται να επηρεαστεί με διάφορους τρόπους. Πρώτον, υπάρχει ο κίνδυνος να πάψει ο ανταγωνιστής αυτός να αποτελεί πηγή εφοδιασμού εντός της Κοινότητας. Ακόμα και εάν η σκοπούμενη επιχείρηση δεν παραγκωνίζεται εντελώς από την αγορά, είναι πιθανό ότι η μελλοντική ανταγωνιστική συμπεριφορά της θα επηρεαστεί, γεγονός που θα έχει επίσης επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Δεύτερον, η κατάχρηση μπορεί να έχει συνέπειες και για άλλους ανταγωνιστές. Πράγματι, η δεσπόζουσα επιχείρηση μπορεί, με την καταχρηστική συμπεριφορά της, να σηματοδοτήσει στους ανταγωνιστές της ότι θα πατάξει κάθε προσπάθεια εκ μέρους τους να την ανταγωνιστούν πραγματικά. Τρίτον, το ίδιο το γεγονός του παραγκωνισμού ενός ανταγωνιστή μπορεί να καταστήσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών ικανό να επηρεαστεί. Αυτό μπορεί να συμβαίνει ακόμα και στην περίπτωση που η επιχείρηση που κινδυνεύει να παραγκωνιστεί πραγματοποιεί κυρίως εξαγωγές προς τρίτες χώρες⁽⁵⁴⁾. Το κοινοτικό δίκαιο εφαρμόζεται στις περιπτώσεις αυτές εάν η διάρθρωση του ανταγωνισμού ενδέχεται να επιδεινωθεί ακόμα περισσότερο.

76. Όταν μια επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση εκμεταλλεύεται καταχρηστικά την ισχύ της στην αγορά ή αποκλείει καταχρηστικά ανταγωνιστές της από την αγορά σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, η κατάχρηση μπορεί από την ίδια τη φύση της να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Λαμβανομένης υπόψη της θέσης της δεσπόζουσας επιχείρησης στην αγορά και του γεγονότος ότι η κατάχρηση αφορά περισσότερα του ενός κράτη μέλη, η έκταση της κατάχρησης και η πιθανή της επίπτωση στα εμπορικά ρεύματα είναι κανονικά τόσο σημαντικές ώστε να μπορούν να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Σε περίπτωση καταχρηστικής εκμετάλλευσης της ισχύος στην αγορά, όπως οι τιμολογιακές διακρίσεις, η κατάχρηση μεταβάλλει την ανταγωνιστική θέση των εμπορικών εταιρών σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη. Σε περίπτωση καταχρηστικού αποκλεισμού από την αγορά, όπως η καταχρηστική συμπεριφορά που αποσκοπεί στον παραγκωνισμό ενός ανταγωνιστή, επηρεάζεται η οικονομική δραστηριότητα περισσότερων ανταγωνιστών σε άλλα κράτη μέλη. Η ίδια η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη συνεπάγεται ότι ο ανταγωνισμός έχει μειωθεί σε σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς⁽⁵⁵⁾. Όταν μια δεσπόζουσα επιχείρηση, με την καταχρηστική συμπεριφορά της, εξασθενεί ακόμα περισσότερο τον ανταγωνισμό, για παράδειγμα με την παρακώνιση ενός ανταγωνιστή, η καταχρηστική αυτή συμπεριφορά δύναται κανονικά να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.
- 3.2. Συμφωνίες και καταχρήσεις που καλύπτουν ένα μόνο κράτος μέλος ή μέρος μόνο κράτους μέλους**
77. Όταν συμφωνίες ή καταχρηστικές πρακτικές καλύπτουν το έδαφος ενός μόνο κράτους μέλους, ενδέχεται να είναι αναγκαία μια λεπτομερέστερη ανάλυση της ικανότητας των συμφωνιών ή καταχρηστικών πρακτικών να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Υπενθυμίζεται ότι για να υπάρξει επίδραση στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών δεν απαιτείται κατ' ανάγκη να περιορίζεται το εμπόριο. Αρκεί να υπάρχει δυνατότητα αισθητής μεταβολής των εμπορικών ρευμάτων μεταξύ κρατών μελών. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις που αφορούν ένα μόνο κράτος μέλος, η φύση της πιθανολογούμενης παράβασης, και ιδίως η ικανότητά της να εμποδίσει την είσοδο ανταγωνιστών στην εθνική αγορά, παρέχει επαρκείς ενδείξεις για το βαθμό στον οποίο η συμφωνία ή πρακτική δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Οι περιπτώσεις που αναφέρονται κατωτέρω δεν είναι εξαντλητικές. Είναι απλώς παραδείγματα περιπτώσεων στις οποίες συμφωνίες που περιορίζονται στο έδαφος ενός μόνο κράτους μέλους δύναται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.
- 3.2.1. Συμπράξεις που καλύπτουν ένα μόνο κράτος μέλος**
78. Οι οριζόντιες συμπράξεις που καλύπτουν το σύνολο ενός κράτους μέλους δύναται κανονικά να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Σε σειρά αποφάσεων τους, τα κοινοτικά δικαστήρια τόνισαν ότι συμφωνίες που εκτείνονται στο σύνολο του εδάφους κράτους μέλους έχουν από την ίδια τους τη φύση ως αποτέλεσμα την παγίωση εθνικών στεγανοποιήσεων των αγορών και εμποδίζουν έτσι την οικονομική αλληλοδιείσδυση που επιδιώκεται από τη Συνθήκη⁽⁵⁶⁾.
79. Η ικανότητα αυτών των συμφωνιών να κατακερματίζουν την εσωτερική αγορά οφείλεται στο γεγονός ότι οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε συμπράξεις που καλύπτουν ένα μόνο κράτος μέλος θα επιδιώξουν κανονικά να αποκλείσουν τους ανταγωνιστές από άλλα κράτη μέλη⁽⁵⁷⁾. Εάν δεν το πράξουν, και εάν το προϊόν που αφορά η συμφωνία μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο εισαγωγών⁽⁵⁸⁾, ο ανταγωνισμός εκ μέρους επιχειρήσεων άλλων κρατών μελών μπορεί να αποδυναμώσει τη σύμπραξη. Καταρχήν, οι συμφωνίες αυτές δύνανται επίσης, από την ίδια τη φύση τους, να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, λαμβανομένου υπόψη του βαθμού κάλυψης της αγοράς που απαιτείται για την αποτελεσματικότητα των συμπράξεων.
80. Η έννοια του επηρεασμού του εμπορίου περιλαμβάνει τις δυνητικές επιδράσεις και συνεπώς δεν έχει καθοριστική σημασία εάν λαμβάνονται πράγματι σε κάποια χρονική στιγμή μέτρα για την προστασία κατά των ανταγωνιστών από άλλα κράτη μέλη. Πράγματι, εάν οι τιμές που καθορίζει η σύμπραξη είναι ανάλογες με τις τιμές που εφαρμόζονται σε άλλα κράτη μέλη, μπορεί να μην υπάρχει επείγουσα ανάγκη να λάβουν τα μέλη της σύμπραξης μέτρα κατά των ανταγωνιστών από άλλα κράτη μέλη. Αυτό που έχει σημασία είναι εάν είναι ή όχι πιθανό ότι θα το πράξουν όταν οι συνθήκες της αγοράς μεταβληθούν. Η πιθανότητα ότι θα το πράξουν εξαρτάται από την ύπαρξη ή όχι φυσικών εμποδίων στην εμπορία του προϊόντος και ιδίως εάν το σχετικό προϊόν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο εμπορίου μεταξύ κρατών μελών. Για παράδειγμα, σε μια υπόθεση που αφορούσε ορισμένες υπηρεσίες τραπεζικών υπηρεσιών⁽⁵⁹⁾, το Δικαστήριο έκρινε ότι το εμπόριο δεν μπορούσε να επηρεαστεί αισθητά διότι οι δυνητικές διασυνοριακές συναλλαγές στα εν λόγω προϊόντα ήταν πολύ περιορισμένες και δεν αποτελούσαν καθοριστικό παράγοντα στην επιλογή επιχειρήσεων από άλλα κράτη μέλη να εγκατασταθούν ή όχι στο σχετικό κράτος μέλος⁽⁶⁰⁾.
81. Η προσοχή με την οποία τα μέλη μιας σύμπραξης παρακολουθούν τις τιμές και τους ανταγωνιστές από άλλα κράτη μέλη παρέχει μια ένδειξη του βαθμού στον οποίο τα προϊόντα που καλύπτονται από τη σύμπραξη μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διασυνοριακού εμπορίου. Η παρακολούθηση των τιμών υποδηλώνει ότι η σύμπραξη θεωρεί ότι απειλείται από τον ανταγωνισμό και ιδίως από ανταγωνιστές από άλλα κράτη μέλη. Επιπλέον, εάν υπάρχουν αποδείξεις ότι τα μέλη της σύμπραξης καθόρισαν σκοπίμως το επίπεδο των τιμών τους σε συνάρτηση με τις τιμές που εφαρμόζονται σε άλλα κράτη μέλη (οριακή τιμολόγηση), καταδεικνύεται σαφώς ότι τα σχετικά προϊόντα αποτελούν αντικείμενο διασυνοριακών συναλλαγών και ότι το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί.
82. Το εμπόριο δύναται καταρχήν να επηρεαστεί όταν τα μέλη εθνικής σύμπραξης παρέχουν σε ανταγωνιστές από άλλα κράτη μέλη κίνητρα να προσχωρήσουν στην περιοριστική συμφωνία προκειμένου να αμβλύνουν τις ανταγωνιστικές πιέσεις εκ μέρους αυτών των ανταγωνιστών, αλλά και όταν αποκλείουν τους ανταγωνιστές αυτούς από τη συμφωνία, αναγκάζοντάς τους να υποστούν ένα ανταγωνιστικό μειονέκτημα⁽⁶¹⁾. Στις περιπτώσεις αυτές, η συμφωνία είτε εμποδίζει αυτούς τους ανταγωνιστές να εκμεταλλευτούν το ενδεχόμενο ανταγωνιστικό πλεονέκτημά τους, είτε αυξάνει το κόστος τους, επηρεάζοντας έτσι αρνητικά την ανταγωνιστικότητα και τις πωλήσεις τους. Και στις δύο περιπτώσεις, η
79. Η ικανότητα αυτών των συμφωνιών να κατακερματίζουν την εσωτερική αγορά οφείλεται στο γεγονός ότι οι επιχειρήσεις

συμφωνία εμποδίζει τις δραστηριότητες ανταγωνιστών από άλλα κράτη μέλη στην εθνική αγορά. Το ίδιο ισχύει όταν μια σύμπραξη που περιορίζεται σε ένα μόνο κράτος μέλος συνάπτεται μεταξύ επιχειρήσεων οι οποίες μεταπωλούν προϊόντα που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη ⁽⁶²⁾.

3.2.2. Συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας που καλύπτουν ένα μόνο κράτος μέλος

83. Οι συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας και ιδίως οι μη λειτουργικά αυτόνομες κοινές επιχειρήσεις (βλέπε παράγραφο 66 ανωτέρω), οι οποίες περιορίζονται σε ένα μόνο κράτος μέλος και δεν αφορούν άμεσα εισαγωγές και εξαγωγές, δεν ανήκουν στην κατηγορία συμφωνιών που δύνανται από την ίδια τη φύση τους να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Ενδέχεται συνεπώς να είναι αναγκαία η προσεκτική εξέταση κάθε μεμονωμένης συμφωνίας για να διαπιστωθεί εάν επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

84. Οι συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας δύνανται σε ορισμένες περιπτώσεις να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών εάν έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό ανταγωνιστών από την αγορά. Αυτό μπορεί να συμβαίνει στην περίπτωση συμφωνιών που εισάγουν τομεακά πρότυπα τυποποίησης και πιστοποίησης τα οποία είτε αποκλείουν τις επιχειρήσεις από άλλα κράτη μέλη είτε μπορούν να τηρούνται πιο εύκολα από τις επιχειρήσεις του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους διότι βασίζονται σε εθνικούς κανόνες και παραδόσεις. Στις περιπτώσεις αυτές οι συμφωνίες δυσχεραίνουν τη διείσδυση επιχειρήσεων από άλλα κράτη μέλη στην εθνική αγορά.

85. Το εμπόριο μπορεί επίσης να επηρεαστεί όταν μια κοινή επιχείρηση αποκλείει επιχειρήσεις άλλων κρατών μελών από ένα σημαντικό δίαυλο διανομής ή από μια πηγή ζήτησης. Εάν, για παράδειγμα, δύο ή περισσότεροι διανομείς εγκατεστημένοι στο ίδιο κράτος μέλος αντιπροσωπεύουν σημαντικό τμήμα των εισαγωγών του σχετικού προϊόντος και δημιουργούν κοινή επιχείρηση μέσω της οποίας πραγματοποιούν συγκεντρωτικά τις αγορές συγκεκριμένου προϊόντος, η επακόλουθη μείωση του αριθμού των διαύλων διανομής περιορίζει τις δυνατότητες των προμηθευτών από άλλα κράτη μέλη να αποκτήσουν πρόσβαση στην εθνική αγορά. Το εμπόριο μπορεί συνεπώς να επηρεαστεί ⁽⁶³⁾, όπως άλλωστε και στις περιπτώσεις στις οποίες επιχειρήσεις που προηγουμένως εισήγαγαν ένα προϊόν δημιουργούν κοινή επιχείρηση για την παραγωγή του. Στην περίπτωση αυτή, η συμφωνία μεταβάλλει τα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών σε σχέση με την κατάσταση πριν από τη σύναψη της συμφωνίας.

3.2.3. Κάθετες συμφωνίες που καλύπτουν ένα μόνο κράτος μέλος

86. Οι κάθετες συμφωνίες που καλύπτουν το σύνολο ενός κράτους μέλους δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών ιδίως όταν δυσχεραίνουν την είσοδο, με εξαγωγές ή με εγκατάσταση, επιχειρήσεων από άλλα κράτη μέλη στη σχετική εθνική αγορά (αποτέλεσμα αποκλεισμού). Όταν κάθετες συμφωνίες έχουν παρόμοια αποτελέσματα αποκλεισμού, συμβάλλουν στον κατακερματισμό των αγορών σε

εθνική βάση και εμποδίζουν έτσι την οικονομική αλληλοδιείσδυση που επιδιώκεται από τη Συνθήκη ⁽⁶⁴⁾.

87. Αποκλεισμός μπορεί, για παράδειγμα, να υπάρχει όταν οι προμηθευτές επιβάλλουν στους αγοραστές υποχρεώσεις αποκλειστικής αγοράς ⁽⁶⁵⁾. Στην υπόθεση *Delimitis* ⁽⁶⁶⁾, η οποία αφορούσε συμφωνίες μεταξύ ενός παραγωγού μύρας και του ιδιοκτήτη καταστημάτων κατανάλωσης μύρας, με τις οποίες ο τελευταίος αναλάμβανε να αγοράζει μύρα αποκλειστικά από τον εν λόγω ζυθοποιό, το Δικαστήριο όρισε τον αποκλεισμό ως την έλλειψη, λόγω των συμφωνιών, πραγματικών και συγκεκριμένων δυνατοτήτων πρόσβασης στην αγορά. Κανονικά, οι συμφωνίες δημιουργούν σημαντικά εμπόδια στην είσοδο μόνο όταν καλύπτουν ουσιαστικό τμήμα της αγοράς. Το μερίδιο αγοράς και η κάλυψη της αγοράς μπορούν να αποτελέσουν κατάλληλους δείκτες από την άποψη αυτή. Κατά την εκτίμηση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνο η σχετική συμφωνία ή το σχετικό δίκτυο συμφωνιών, αλλά επίσης και τα άλλα παράλληλα δίκτυα συμφωνιών που έχουν παρόμοια αποτελέσματα ⁽⁶⁷⁾.

88. Οι κάθετες συμφωνίες οι οποίες καλύπτουν το σύνολο ενός κράτους μέλους και αφορούν προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο διασυνοριακών ανταλλαγών δύνανται επίσης να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, ακόμα και εάν δεν δημιουργούν άμεσα εμπόδια σ'αυτό. Οι συμφωνίες με τις οποίες οι επιχειρήσεις εφαρμόζουν ορισμένη τιμή μεταπώλησης δύνανται να επηρεάσουν άμεσα το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών εάν αυξάνουν τις εισαγωγές από άλλα κράτη μέλη και μειώνουν τις εξαγωγές από τα σχετικά κράτη μέλη ⁽⁶⁸⁾. Οι συμφωνίες που επιβάλλουν τιμή μεταπώλησης δύνανται επίσης να επηρεάσουν τα εμπορικά ρεύματα με τον ίδιο σχεδόν τρόπο με τις οριζόντιες συμπράξεις. Στο βαθμό που η επιβαλλόμενη τιμή μεταπώλησης είναι υψηλότερη από την τιμή που εφαρμόζεται σε άλλα κράτη μέλη, αυτό το επίπεδο τιμών είναι διατηρήσιμο μόνο εάν υπάρχει δυνατότητα ελέγχου των εισαγωγών από άλλα κράτη μέλη.

3.2.4. Συμφωνίες που καλύπτουν μέρος μόνο κράτους μέλους

89. Από ποιοτική άποψη, η εκτίμηση των συμφωνιών που καλύπτουν μέρος μόνο κράτους μέλους γίνεται με τον ίδιο τρόπο όπως και στην περίπτωση των συμφωνιών που καλύπτουν το σύνολο κράτους μέλους. Αυτό σημαίνει ότι εφαρμόζεται η ανάλυση που αναπτύσσεται στο Τμήμα 2. Ωστόσο, κατά την εκτίμηση του αισθητού χαρακτήρα του επηρεασμού, πρέπει να γίνεται διάκριση ανάμεσα στις δύο κατηγορίες συμφωνιών προκειμένου να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι μόνον ένα τμήμα του κράτους μέλους καλύπτεται από τη συμφωνία. Πρέπει επίσης να συνεκτιμηθεί η αναλογία του εθνικού εδάφους που μπορεί να επηρεαστεί από το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Εάν, για παράδειγμα, τα έξοδα μεταφοράς και η ακτίνα δράσης του διαθέσιμου εξοπλισμού καθιστούν οικονομικά ασύμφορη την εξυπηρέτηση του συνόλου του εδάφους κράτους μέλους από επιχειρήσεις άλλων κρατών μελών, το εμπόριο μπορεί να επηρεαστεί εάν η συμφωνία απαγορεύει την πρόσβαση στο τμήμα του εδάφους κράτους μέλους στο οποίο είναι δυνατή η διενέργεια συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών, εφόσον το τμήμα αυτό δεν είναι αμελητέο ⁽⁶⁹⁾.

90. Εάν μια συμφωνία αποκλείει την πρόσβαση σε μια περιφερειακή αγορά, το εμπόριο επηρεάζεται αισθητά εάν ο όγκος των επηρεαζόμενων πωλήσεων αντιπροσωπεύει ουσιαστική αναλογία του συνόλου των πωλήσεων των σχετικών προϊόντων στο εσωτερικό του κράτους μέλους. Η εκτίμηση αυτή δεν μπορεί να βασίζεται μόνο στη γεωγραφική κάλυψη. Πρέπει επίσης να δοθεί κάποια βαρύτητα στο μερίδιο αγοράς των μερών της συμφωνίας. Ακόμα και εάν τα μέρη έχουν υψηλά μερίδια αγοράς σε μια επακριβώς οριζόμενη περιφερειακή αγορά, το μέγεθος, από πλευράς όγκου, της επηρεαζόμενης αγοράς ενδέχεται να είναι αμελητέο σε σύγκριση με τις συνολικές πωλήσεις των σχετικών προϊόντων στο εσωτερικό του κράτους μέλους. Γενικά, ο καλύτερος δείκτης της ικανότητας μιας συμφωνίας να επηρεάζει (αισθητά) το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών θεωρείται συνεπώς το αποκλειόμενο μερίδιο της εθνικής αγοράς, εκφρασμένο σε όγκο. Συνεπώς, οι συμφωνίες που καλύπτουν περιοχές με υψηλή συγκέντρωση της ζήτησης έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα από τις συμφωνίες που καλύπτουν περιοχές με χαμηλότερη συγκέντρωση της ζήτησης. Πράγματι, το κοινοτικό δίκαιο εφαρμόζεται μόνο εάν το αποκλειόμενο μερίδιο αγοράς είναι σημαντικό.
91. Οι συμφωνίες που έχουν τοπικό χαρακτήρα δεν δύνανται, αυτές καθαυτές, να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Αυτό συμβαίνει ακόμα και εάν η τοπική αγορά βρίσκεται σε συνοριακή περιοχή. Αντίθετα, εάν το αποκλειόμενο μερίδιο της εθνικής αγοράς είναι σημαντικό, το εμπόριο δύνανται να επηρεαστεί ακόμα και εάν η εν λόγω αγορά δεν βρίσκεται σε συνοριακή περιοχή.
92. Για τις περιπτώσεις που εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή, ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές μπορούν να αντληθούν από τη νομολογία σχετικά με την έννοια του «σημαντικού τμήματος της κοινής αγοράς» του άρθρου 82 (70). Για παράδειγμα, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι συμφωνίες που εμποδίζουν την πρόσβαση ανταγωνιστών από άλλα κράτη μέλη σε μέρος κράτους μέλους που αποτελεί σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς επηρεάζουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.
- 3.2.5. Καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης που καλύπτουν ένα μόνο κράτος μέλος
93. Όταν μια επιχείρηση κατέχει δεσπόζουσα θέση που καλύπτει το σύνολο κράτους μέλους και η συμπεριφορά της έχει ως αποτέλεσμα τον καταχρηστικό αποκλεισμό ανταγωνιστών από την αγορά, το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών δύνανται κανονικά να επηρεαστεί. Η καταχρηστική αυτή συμπεριφορά δυσχεραίνει γενικά την είσοδο ανταγωνιστών από άλλα κράτη μέλη στην αγορά και συνεπώς μπορεί να επηρεάσει τα εμπορικά ρεύματα (71). Στην υπόθεση Michelin (72), για παράδειγμα, το Δικαστήριο έκρινε ότι το σύστημα εκπτώσεων σε πιστούς πελάτες απέκλειε τους ανταγωνιστές από άλλα κράτη μέλη και συνεπώς επηρέαζε το εμπόριο κατά την έννοια του άρθρου 82. Στην υπόθεση Renpet (73), το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι η κατάχρηση που συνίσταται στη επιβολή στους πελάτες υποχρέωσης αποκλειστικής αγοράς απέκλειε τα προϊόντα από άλλα κράτη μέλη.
94. Εάν καταχρηστικός αποκλεισμός από την αγορά επηρεάζει τη διάρθρωση του ανταγωνισμού στο εσωτερικό κράτους μέλους, για παράδειγμα με τον παραγκωνισμό ή την απειλή παραγκωνισμού ενός ανταγωνιστή, δύνανται επίσης να επηρεάσει και το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Εάν η επιχείρηση που απειλείται με παραγκωνισμό δραστηριοποιείται σε ένα μόνο κράτος μέλος, η κατάχρηση δεν επηρεάζει κανονικά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί εάν η απειλούμενη επιχείρηση πραγματοποιεί εξαγωγές σε ή εισαγωγές από άλλα κράτη μέλη (74) και ασκεί ταυτόχρονα δραστηριότητες σε άλλα κράτη μέλη (75). Επηρεασμός του εμπορίου μπορεί να προκύψει και από τον αποτρεπτικό αντίκτυπο που έχει η κατάχρηση στους άλλους ανταγωνιστές. Εάν η δεσπόζουσα επιχείρηση αποκτήσει, μετά από επανειλημμένες ενέργειές της, τη φήμη ότι υιοθετεί συμπεριφορές αποκλεισμού των επιχειρήσεων που επιχειρούν να την ανταγωνιστούν άμεσα, είναι πιθανό ότι οι ανταγωνιστές από άλλα κράτη μέλη θα είναι λιγότερο επιθετικοί, γεγονός που θα μπορούσε να επηρεάσει το διασυνοριακό εμπόριο ακόμα και εάν το θύμα της συμπεριφοράς αυτής δεν είναι επιχείρηση από άλλο κράτος μέλος.
95. Σε περίπτωση καταχρηστικής εκμετάλλευσης ισχύος στην αγορά, όπως οι διακρίσεις μέσω των τιμών και η υπερβολική τιμολόγηση, η κατάσταση ενδέχεται να είναι πιο πολύπλοκη. Η εφαρμογή τιμών που εισάγουν διακρίσεις μεταξύ εγχώριων πελατών δεν επηρεάζει κανονικά το διασυνοριακό εμπόριο. Μπορεί ωστόσο να το επηρεάσει εάν οι αγοραστές πραγματοποιούν εξαγωγές και βρίσκονται σε μειονεκτική θέση λόγω της διακριτικής διαφοροποίησης των τιμών ή εάν η πρακτική αυτή χρησιμοποιείται για την παρεμπόδιση των εισαγωγών (76). Οι πρακτικές που συνίστανται στην εφαρμογή χαμηλότερων τιμών σε καταναλωτές που διαφορετικά θα πραγματοποιούσαν εισαγωγές από άλλα κράτη μέλη δυσχεραίνουν την είσοδο στην αγορά ανταγωνιστών από άλλα κράτη μέλη. Στις περιπτώσεις αυτές το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί.
96. Όταν μια επιχείρηση κατέχει δεσπόζουσα θέση που καλύπτει το σύνολο κράτους μέλους, είναι καταρχήν αδιάφορο εάν η κατάχρηση που διαπράττει η δεσπόζουσα επιχείρηση επηρεάζει τμήμα μόνο του εδάφους του κράτους μέλους ή ορισμένους μόνο αγοραστές στο έδαφός του. Μια δεσπόζουσα επιχείρηση μπορεί να εμποδίσει το εμπόριο με ουσιαστικό τρόπο εάν υιοθετεί καταχρηστική συμπεριφορά σε τομείς ή έναντι πελατών που ενδέχεται να αποτελέσουν στόχο ανταγωνιστών από άλλα κράτη μέλη. Έτσι, ορισμένοι διαυλοί διανομής αποτελούν σε ορισμένες περιπτώσεις ιδιαίτερα σημαντικό μέσο για την απόκτηση πρόσβασης σε μεγάλες κατηγορίες καταναλωτών. Η παρεμπόδιση της πρόσβασης σε παρόμοιους διαυλούς μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Κατά την εκτίμηση του αισθητού χαρακτήρα του επηρεασμού, πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η ίδια η παρουσία δεσπόζουσας επιχείρησης που καλύπτει το σύνολο κράτους μέλους μπορεί να δυσχεράνει τη διείσδυση στην αγορά. Κάθε κατάχρηση που αυξάνει τα εμπόδια στην είσοδο στην εθνική αγορά πρέπει συνεπώς να θεωρείται ότι επηρεάζει αισθητά το εμπόριο. Ο συνδυασμός της θέσης της δεσπόζουσας επιχείρησης στην αγορά και της αντίθετης προς τον ανταγωνισμό φύσης της συμπεριφοράς της συνεπάγεται ότι οι καταχρήσεις αυτές έχουν, από την ίδια τη φύση τους, αισθητή

επίδραση στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Ωστόσο, εάν η κατάχρηση έχει καθαρά τοπικό χαρακτήρα ή αφορά αμελητέο μόνο τμήμα των πωλήσεων της δεσπόζουσας επιχείρησης εντός του σχετικού κράτους μέλους, το εμπόριο δεν μπορεί να επηρεαστεί αισθητά.

3.2.6. Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης που καλύπτει μέρος μόνο κράτους μέλους

97. Όταν η δεσπόζουσα θέση καλύπτει μέρος μόνο κράτους μέλους, ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές μπορούν να αναζητηθούν, όπως και στην περίπτωση των συμφωνιών, στην απαίτηση του άρθρου 82 να καλύπτει η δεσπόζουσα θέση σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς. Εάν η δεσπόζουσα θέση καλύπτει μέρος κράτους μέλους που αποτελεί σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς και η κατάχρηση δυσχεραίνει την πρόσβαση ανταγωνιστών από άλλα κράτη μέλη στην αγορά στην οποία η επιχείρηση κατέχει δεσπόζουσα θέση, πρέπει κανονικά να θεωρείται ότι το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών δύναται να επηρεαστεί αισθητά.

98. Κατά την εφαρμογή του κριτηρίου αυτού, πρέπει να ληφθεί ιδίως υπόψη το μέγεθος της σχετικής αγοράς από πλευράς όγκου. Οι περιοχές ενός κράτους μέλους, ή ακόμα και ένας λιμένας ή αερολιμένας σε αυτό, μπορούν, ανάλογα με τη σημασία τους, να αποτελούν σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς⁽⁷⁷⁾. Στην περίπτωση των λιμένων ή αερολιμένων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη εάν η υποδομή χρησιμοποιείται για την παροχή διασυνοριακών υπηρεσιών και, εάν ναι, σε ποιο βαθμό. Όταν κοινές υποδομές αερολιμένων και λιμένων είναι σημαντικές από την άποψη της παροχής διασυνοριακών υπηρεσιών, το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί.

99. Όπως και στην περίπτωση της δεσπόζουσας θέσης που καλύπτει το σύνολο κράτους μέλους (βλέπε παράγραφο 95 ανωτέρω), το εμπόριο ενδέχεται να μην μπορεί να επηρεαστεί αισθητά εάν η κατάχρηση έχει καθαρά τοπικό χαρακτήρα και αφορά αμελητέο μόνο τμήμα των πωλήσεων της δεσπόζουσας επιχείρησης.

3. Συμφωνίες και καταχρήσεις που αφορούν εισαγωγές από και εξαγωγές σε τρίτες χώρες και συμφωνίες και πρακτικές στις οποίες συμμετέχουν επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε τρίτες χώρες

3.1. Γενικές παρατηρήσεις

100. Τα άρθρα 81 και 82 εφαρμόζονται στις συμφωνίες και πρακτικές που δύναται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών ακόμα και εάν ένα ή περισσότερα από τα μέρη είναι εγκατεστημένα εκτός Κοινότητας⁽⁷⁸⁾. Τα άρθρα 81 και 82 εφαρμόζονται ανεξάρτητα από τον τόπο στον οποίο είναι εγκατεστημένες οι επιχειρήσεις ή τον τόπο στον οποίο συνάφθηκε η συμφωνία, εφόσον η συμφωνία ή πρακτική είτε εφαρμόζεται στο εσωτερικό της Κοινότητας⁽⁷⁹⁾, είτε έχει αποτελέσματα στο εσωτερικό της Κοινότητας⁽⁸⁰⁾. Τα άρθρα 81 και 82 μπορούν επίσης να εφαρμοστούν στις συμφωνίες και πρακτικές που αφορούν τρίτες χώρες, εφόσον δύναται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Η γενική αρχή του Τμήματος 2 ανωτέρω, σύμφωνα με την οποία η συμφωνία ή πρακτική πρέπει να δύναται να έχει αισθητή επίδραση, άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυναμική, στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών, εφαρμόζεται επίσης

στην περίπτωση των συμφωνιών και καταχρήσεων που αφορούν επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε τρίτες χώρες ή εισαγωγές από και εξαγωγές σε τρίτες χώρες.

101. Για τους σκοπούς της οριοθέτησης του πεδίου του κοινοτικού δικαίου αρκεί η συμφωνία ή πρακτική που αφορά τρίτες χώρες ή επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε τρίτες χώρες να δύναται να επηρεάσει τη διασυνοριακή οικονομική δραστηριότητα στο εσωτερικό της Κοινότητας. Οι εισαγωγές σε ένα κράτος μέλος μπορούν από μόνες τους να έχουν παρόμοια αποτελέσματα. Πράγματι, οι εισαγωγές μπορούν να επηρεάσουν τους όρους του ανταγωνισμού στο κράτος μέλος εισαγωγής, γεγονός που μπορεί με τη σειρά του να έχει επιπτώσεις στις εξαγωγές και τις εισαγωγές ανταγωνιστικών προϊόντων σε και από άλλα κράτη μέλη. Με άλλα λόγια, οι προκύπτουσες από τη συμφωνία ή πρακτική εισαγωγές από τρίτες χώρες μπορούν να προκαλέσουν εκτροπή του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών, επηρεάζοντας έτσι τα εμπορικά ρεύματα.

102. Κατά την εφαρμογή του κριτηρίου του επηρεασμού του εμπορίου στις συμφωνίες και πρακτικές που αναφέρονται ανωτέρω, πρέπει να εξεταστεί, μεταξύ άλλων, ποιος είναι ο σκοπός της συμφωνίας ή πρακτικής, όπως προκύπτει από το περιεχόμενό της, ή από την πρόθεση των συμμετεχουσών επιχειρήσεων⁽⁸¹⁾.

103. Εάν σκοπός της συμφωνίας είναι να περιορίσει τον ανταγωνισμό στο εσωτερικό της Κοινότητας, η απαίτηση για επηρεασμό του εμπορίου πληρούται πιο άμεσα από ό,τι εάν ο σκοπός της συνίσταται κυρίως στη ρύθμιση του ανταγωνισμού στο εξωτερικό της Κοινότητας. Πράγματι, στην πρώτη περίπτωση, η συμφωνία ή πρακτική έχει άμεση επίπτωση στον ανταγωνισμό στο εσωτερικό της Κοινότητας και στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Καταρχήν, αυτές οι συμφωνίες και πρακτικές, οι οποίες μπορούν να αφορούν τόσο εισαγωγές όσο και εξαγωγές, δύναται από την ίδια τη φύση τους να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

3.3.2. Συμφωνίες που έχουν ως σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της Κοινότητας

104. Όσον αφορά τις εισαγωγές, η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει τις συμφωνίες που οδηγούν στην απομόνωση της εσωτερικής αγοράς⁽⁸²⁾, όπως στην περίπτωση των συμφωνιών με τις οποίες επιχειρήσεις που ανταγωνίζονται μεταξύ τους στην Κοινότητα και σε τρίτες χώρες διαμοιράζονται μεταξύ τους τις αγορές, αναλαμβάνοντας για παράδειγμα μια πραγματοποιούν πωλήσεις στην εθνική αγορά του άλλου ή των άλλων ανταγωνιστών ή συνάπτοντας αμοιβαίες συμφωνίες (αποκλειστικής) διανομής⁽⁸³⁾.

105. Όσον αφορά τις εξαγωγές, η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει τις περιπτώσεις στις οποίες επιχειρήσεις που ανταγωνίζονται μεταξύ τους σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη συμφωνούν να εξάγουν ορισμένες (πλεονάζουσες) ποσότητες σε τρίτες χώρες, προκειμένου να συντονίσουν τη συμπεριφορά τους στις αγορές της Κοινότητας. Αυτές οι συμφωνίες εξαγωγών χρησιμοποιούνται για να μειωθεί ο ανταγωνισμός τιμών με τον περιορισμό της παραγωγής που είναι διαθέσιμη στο εσωτερικό της Κοινότητας, επηρεάζοντας έτσι το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Χωρίς τη συμφωνία εξαγωγών, οι ποσότητες αυτές θα είχαν ίσως πωληθεί στο εσωτερικό της Κοινότητας⁽⁸⁴⁾.

3.3.3. Άλλες συμφωνίες

106. Στην περίπτωση των συμφωνιών και πρακτικών που έχουν ως σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της Κοινότητας, πρέπει κανονικά να εξεταστεί πιο διεξοδικά εάν η διασυννοριακή οικονομική δραστηριότητα στο εσωτερικό της Κοινότητας, και συνεπώς τα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών, μπορούν να επηρεαστούν.

107. Από την άποψη αυτή είναι σκόπιμο να εξεταστούν οι επιπτώσεις της συμφωνίας ή πρακτικής στους καταναλωτές και τους άλλους φορείς στο εσωτερικό της Κοινότητας οι οποίοι αγοράζουν τα προϊόντα των επιχειρήσεων που είναι μέρη της συμφωνίας ή πρακτικής⁽⁸⁵⁾. Στην υπόθεση *Compagnie maritime belge* (86), η οποία αφορούσε συμφωνίες ναυτιλιακών εταιρειών που εκμεταλλεύονταν γραμμές μεταξύ κοινοτικών λιμένων και λιμένων της Δυτικής Αφρικής, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι συμφωνίες μπορούσαν να επηρεάσουν έμμεσα το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών διότι τροποποιούσαν τη ζώνη προσέλευσης των λιμένων της Κοινότητας που καλύπτονταν από τις συμφωνίες και επιπλέον επηρέαζαν τις δραστηριότητες άλλων επιχειρήσεων στο εσωτερικό των ζωνών αυτών. Ειδικότερα, οι συμφωνίες επηρέαζαν τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων που βασιζόνταν στα μέρη για την παροχή μεταφορικών υπηρεσιών είτε για τη μεταφορά αγαθών που αγόραζαν ή πωλούσαν σε τρίτες χώρες, είτε ως σημαντική συνιστώσα των υπηρεσιών που προσέφεραν οι ίδιοι οι λιμένες.

108. Το εμπόριο μπορεί επίσης να επηρεαστεί όταν η συμφωνία εμποδίζει τις επανεισαγωγές στην Κοινότητα. Αυτό μπορεί, για παράδειγμα, να συμβαίνει στην περίπτωση κάθετων συμ-

φωνιών μεταξύ κοινοτικών προμηθευτών και διανομέων από τρίτες χώρες, οι οποίες επιβάλλουν περιορισμούς στη μεταπώληση εκτός της ζώνης δραστηριότητας που τους έχει παραχωρηθεί, περιλαμβανομένης της Κοινότητας. Εάν ελλείψει της συμφωνίας η μεταπώληση στην Κοινότητα θα ήταν δυνατή και πιθανή, οι εισαγωγές αυτές μπορούν να επηρεάσουν τα εμπορικά ρεύματα εντός της Κοινότητας (87).

109. Ωστόσο, για να είναι πιθανές οι επιπτώσεις αυτές, πρέπει να υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ των εντός και εκτός της Κοινότητας τιμών των σχετικών προϊόντων και αυτή η διαφορά τιμών να μην μειώνεται λόγω δασμών ή κόστους μεταφοράς. Επιπλέον, ο όγκος των εξαγόμενων προϊόντων, συγκρινόμενος με το σύνολο της αγοράς για τα προϊόντα αυτά στο έδαφος της κοινής αγοράς, δεν πρέπει να είναι αμελητέος (88). Εάν ο όγκος των προϊόντων αυτών είναι αμελητέος σε σχέση με εκείνα που πωλούνται εντός της Κοινότητας, η επίδραση της επανεισαγωγής στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών δεν θεωρείται αισθητή. Κατά την εκτίμησή της πρέπει να ληφθεί υπόψη όχι μόνο η μεμονωμένη συμφωνία μεταξύ των μερών, αλλά και ο ενδεχόμενος σωρευτικός αντίκτυπος ομοειδών συμφωνιών που συνάπτονται από τον ίδιο προμηθευτή και τους ανταγωνιστές του. Έτσι, οι ποσότητες του προϊόντος που καλύπτονται από μεμονωμένη συμφωνία μπορούν να είναι πολύ περιορισμένες, ενώ οι ποσότητες που καλύπτονται από περισσότερες ομοειδείς συμφωνίες να είναι σημαντικές. Στην περίπτωση αυτή, οι συμφωνίες δύνανται, στο σύνολό τους, να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Υπενθυμίζεται ωστόσο (βλέπε παράγραφο 49 ανωτέρω), ότι μια μεμονωμένη συμφωνία ή δίκτυο συμφωνιών πρέπει να συμβάλλει με ουσιαστικό τρόπο στο συνολικό αποτέλεσμα του επηρεασμού του εμπορίου.

(1) ΕΕ C 368 της 22.12.2001, σ. 13.

(2) ΕΕ L 1 της 4.1.2003, σ. 1.

(3) Βλέπε για παράδειγμα τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 56/64 και 58/64, *Consten και Grundig*, Συλλογή 1966 σ. 429, και τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 6/73 και 7/73, *Commercial Solvents*, Συλλογή 1974 σ. 223.

(4) Βλέπε την υπόθεση 22/71, *Béguelin*, σκέψη 16, Συλλογή 1971 σ. 949.

(5) Βλέπε την υπόθεση 193/83, *Windsurfing*, σκέψη 96, Συλλογή 1986 σ. 611, και την υπόθεση T-77/94, *Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijproducten*, σκέψη 126, Συλλογή 1997 σ. II-759.

(6) Βλέπε τις, σκέψεις 142 έως 144, στην της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 5 υπόθεση *Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijproducten*.

(7) Βλέπε την υπόθεση T-2/89, *Petrofina*, σκέψη 226, Συλλογή 1991 σ. II-1087.

(8) Η έννοια του αισθητού επηρεασμού εξετάζεται στο Τμήμα 2.4 κατωτέρω.

(9) Βλέπε την υπόθεση 85/76, *Hoffmann-La Roche*, σκέψη 126, Συλλογή 1979 σ. 461.

(10) Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, ο όρος «προϊόντα» καλύπτει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες.

(11) Βλέπε την υπόθεση 172/80, *Züchner*, σκέψη 18, Συλλογή 1981, σ. 2021. Βλέπε επίσης την υπόθεση C-309/99, *Wouters*, σκέψη 95, Συλλογή 2002 σ. I-1577, την υπόθεση C-475/99, *Ambulanz Glöckner*, σκέψη 49, Συλλογή 2001 σ. I-8089, τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-215/96 και 216/96, *Bagnasco*, σκέψη 51, Συλλογή 1999 σ. I-135, την υπόθεση C-55/96, *Job Centre*, σκέψη 37, Συλλογή 1997 σ. I-7119, και την υπόθεση C-41/90, *Höfner και Elser*, σκέψη 33, Συλλογή 1991 σ. I-1979.

(12) Βλέπε για παράδειγμα τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-24/93 και λοιποί, *Compagnie maritime belge*, σκέψη 203, Συλλογή 1996 σ. II-1201, και τη σκέψη 23 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 4 απόφασης στην υπόθεση *Commercial Solvents*.

(13) Βλέπε για παράδειγμα τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-213/95 και T-18/96, *SCK και FNK*, Συλλογή 1997 σ. II-1739, και Τμήματα 3.2.4 και 3.2.6 κατωτέρω.

(14) Βλέπε Τμήμα 3.2 κατωτέρω.

(15) Βλέπε για παράδειγμα την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 11 απόφαση στην υπόθεση *Züchner*, καθώς και την υπόθεση 319/82, *Kerpen & Kerpen*, Συλλογή 1983 σ. 4173, τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 240/82 και λοιποί, *Stichting Sigarettenundustrie*, σκέψη 48, Συλλογή 1985 σ. 3831, και τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-25/95 και λοιποί, *Cimenteries CBR*, σκέψη 3930, Συλλογή 2000 σ. II-491.

- 6) Σε ορισμένες αποφάσεις που αφορούσαν κυρίως κάθεται συμφωνίες, το Δικαστήριο προσέθεσε μια διατύπωση στην οποία διευκρινιζόταν ότι η σύμφωνια ήταν ικανή να εμποδίσει την επίτευξη των στόχων μιας ενιαίας αγοράς μεταξύ των κρατών μελών· βλέπε για παράδειγμα την υπόθεση T-62/98, *Volks-wagen*, σκέψη 179, Συλλογή 2000 σ. II-2707, τη σκέψη 47 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 11 απόφασης στην υπόθεση *Bagnasco*, και την υπόθεση 56/65, *Société Technique Minière*, Συλλογή 1966 σ. 337. Κατά συνέπεια, η επίπτωση της συμφωνίας στο στόχο της ενιαίας αγοράς αποτελεί ένα στοιχείο που μπορεί να ληφθεί υπόψη.
- 7) Βλέπε για παράδειγμα την υπόθεση T-228/97, *Irish Sugar*, σκέψη 170, Συλλογή 1999 σ. II-2969, και την υπόθεση 17/77, *Miller*, σκέψη 15, Συλλογή 1978, σ. 131.
- 8) Βλέπε την υπόθεση C-250/92, *Gøtttrup-Klim*, σκέψη 54, Συλλογή 1994 σ. II-5641.
- 9) Βλέπε την υπόθεση C-306/96, *Javico*, σκέψη 17, Συλλογή 1998 σ. I-1983, και τη σκέψη 18 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 5 απόφασης στην υπόθεση *Béguelin*.
- 10) Σύγκριση από την άποψη αυτή τις προαναφερθείσες στην υποσημείωση 11 αποφάσεις στις υποθέσεις *Bagnasco* και *Wouters*.
- 11) Βλέπε την υπόθεση T-141/89, *Tréfleurope*, Συλλογή 1995 σ. II-791, την υπόθεση T-29/92, *Vereniging van Samenwerkende Prijsregelende Organisaties in de Bouwnijverheid (SPO)*, Συλλογή 1995 σ. II-289, όσον αφορά τις εξαγωγές και την απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση *Volkswagen (II)* (EE L 262 της 2.10.2001, σ. 14).
- 12) Βλέπε την υπόθεση 71/74, *Frubo*, σκέψη 38, Συλλογή 1975 σ. 563, τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 και λοιποί, *Van Landewyck*, σκέψη 172, Συλλογή 1980 σ. 3125, την υπόθεση T-61/89, *Dansk Pelsdyravl Forening*, σκέψη 143, Συλλογή 1992 σ. II-1931, και την υπόθεση T-65/89, *BPB Industries* και *British Gypsum*, σκέψη 135, Συλλογή 1993 σ. II-389.
- 13) Βλέπε την υπόθεση T-86/95, *Compagnie Générale Maritime* και λοιποί, τη σκέψη 148, Συλλογή 2002 σ. II-1011, και τη σκέψη 202 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 12 απόφασης στην υπόθεση *Compagnie Maritime Belge*.
- 14) Βλέπε την υπόθεση 123/83, *BNIC/Clair*, σκέψη 29, Συλλογή 1985 σ. 391.
- 15) Βλέπε την απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση *Zanussi*, EE L 322 της 16.11.1978, σ. 36, σημείο 11.
- 16) Βλέπε την υπόθεση 31/85, *ETA Fabrique d'Ebauches*, σκέψεις 12 και 13, Συλλογή 1985 σ. 3933.
- 17) Βλέπε τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-241/91 P και C-242/91 P, *RTE (Magill)*, σκέψη 70, Συλλογή 1995 σ. I-743, και την υπόθεση 107/82, *AEG*, σκέψη 60, Συλλογή 1983 σ. 3151.
- 18) Βλέπε τη σκέψη 60 της προαναφερθείσας στην προηγούμενη υποσημείωση απόφασης στην υπόθεση *AEG*.
- 19) Βλέπε την υπόθεση 5/69, *Völk*, σκέψη 7, Συλλογή 1969 σ. 295.
- 20) Βλέπε για παράδειγμα τη σκέψη 17 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 20 απόφασης στην υπόθεση *Javico* και τη σκέψη 138 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 23 απόφασης στην υπόθεση *BPB Industries* και *British Gypsum*.
- 21) Βλέπε τη σκέψη 138 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 23 απόφασης *BPB Industries* και *British Gypsum*.
- 22) Βλέπε για παράδειγμα τις σκέψεις 9 και 10 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 17 απόφασης στην υπόθεση *Miller* και τη σκέψη 58 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 28 απόφασης στην υπόθεση *AEG*.
- 23) Βλέπε τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 και λοιποί, *Musique Diffusion Française*, σκέψη 86, Συλλογή 1983 σ. 1825. Στην υπόθεση αυτή, τα σχετικά προϊόντα αντιπροσώπευαν μόλις το 3 % των πωλήσεων στις ενδιαφερόμενες εθνικές αγορές. Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι συμφωνίες που εμποδίζουν τις εισαγωγές ήταν ικανές να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών λόγω του υψηλού κύκλου εργασιών των μερών και της σχετικής θέσης στην αγορά των προϊόντων αυτών σε σύγκριση με εκείνη των προϊόντων των ανταγωνιστών προμηθευτών.
- 24) Βλέπε τις σκέψεις 179 και 231 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 17 απόφασης στην υπόθεση *Volkswagen* και την υπόθεση T-213/00, *CMA CGM* και λοιποί, σκέψεις 219 και 220, Συλλογή 2003.
- 25) Βλέπε την υπόθεση T-7/93, *Langnese-Iglo*, σκέψη 120, Συλλογή 1995 σ. II-1533.
- 26) Βλέπε τις σκέψεις 140 και 141 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 5 απόφασης στην υπόθεση *Vereniging van Groothandelaren in Bloemenkweek-nijproducten*.
- 27) Βλέπε την ανακοίνωση της Επιτροπής για τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας οι οποίες δεν περιορίζουν σημαντικά τον ανταγωνισμό σύμφωνα με το άρθρο 81 παράγραφος 1 της Συνθήκης, EE C 368 της 22.12.2001, σ. 13, παράγραφος 3.
- 28) EE L 107 της 30.04.1996, σ. 4. Από την 1.1.2005, η σύσταση αυτή θα αντικατασταθεί από τη σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων (EE L 124 της 20.5.2003, σ. 36).
- 29) Ο όρος «ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις» περιλαμβάνει τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις όπως ορίζονται στην παράγραφο 12.2 της ανακοίνωσης της Επιτροπής για τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας που δεν περιορίζουν αισθητά τον ανταγωνισμό μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (EE C 368 της 9.12.1997, σ. 13).
- 30) Βλέπε προηγούμενη υποσημείωση.
- 31) Για τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανακοίνωση για τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού (EE C 372 της 9.12.1997, σ. 5).
- 32) Βλέπε επίσης παράγραφο 14 ανωτέρω.
- 33) Βλέπε τη σκέψη 8 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 16 απόφασης στην υπόθεση *Kerpen & Kerpen*. Πρέπει να σημειωθεί ότι το Δικαστήριο δεν αναφέρεται στο μερίδιο αγοράς αλλά στο μερίδιο των γαλλικών εξαγωγών και στους όγκους των σχετικών προϊόντων.
- 34) Βλέπε για παράδειγμα την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 17 απόφαση *Volkswagen* και υπόθεση T-175/95, *BASF Coatings*, Συλλογή 1999 σ. II-1581. Για την περίπτωση οριζόντιας συμφωνίας που εμποδίζει το παράλληλο εμπόριο βλέπε τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 96/82 και λοιποί, *IAZ International*, σκέψη 27, Συλλογή 1983 σ. 3369.
- 35) Βλέπε για παράδειγμα την υπόθεση T-142/89, *Usines Gustave Boël*, σκέψη 102, Συλλογή 1995 σ. II-867.
- 36) Οι συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας αναλύονται στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας (EE C 3 της 6.1.2001, σ. 2). Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές εξετάζουν την εκτίμηση των διαφόρων ειδών συμφωνιών με βάση τους κανόνες του ανταγωνισμού, αλλά όχι το θέμα της επίδρασης των συμφωνιών στο εμπόριο.
- 37) Βλέπε τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (EE L 24 της 29.1.2004, σ. 13).
- 38) Η ανακοίνωση της Επιτροπής για την έννοια της λειτουργικά αυτόνομης κοινής επιχείρησης βάσει του κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων (EE C 66 της 2.3.1998, σ. 1) ορίζει το πεδίο εφαρμογής της έννοιας αυτής.

- (49) Βλέπε την απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση *Ford/Volkswagen*, (ΕΕ L 20 της 28.1.1993, σ. 14).
- (50) Βλέπε τη σκέψη 146 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 24 απόφασης στην υπόθεση *Compagnie Générale Maritime*.
- (51) Βλέπε τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 43/82 και 63/82, *VBVB* και *VBBB*, σκέψη 9, Συλλογή 1984 σ. 19.
- (52) Βλέπε την υπόθεση T-66/89, *Publishers Association*, Συλλογή 1992 σ. II-1995.
- (53) Βλέπε την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 4 απόφαση στην υπόθεση *Commercial Solvents*, τη σκέψη 125 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 8 απόφασης στην υπόθεση *Hoffmann-La Roche* και την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 27 απόφαση στην υπόθεση *RTE* και *ITP*, καθώς και την υπόθεση 6/72, *Continental Can*, σκέψη 16, Συλλογή 1973 σ. 215 και την υπόθεση 27/76, *United Brands*, σκέψεις 197 έως 203, Συλλογή 1978 σ. 207.
- (54) Βλέπε τις σκέψεις 32 και 33 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 4 απόφασης *Commercial Solvents*.
- (55) Σύμφωνα με την πάγια νομολογία, η δεσπόζουσα θέση είναι μια θέση οικονομικής ισχύος που κατέχει μια επιχείρηση και η οποία της επιτρέπει να εμποδίζει τη διατήρηση πραγματικού ανταγωνισμού στην οικεία αγορά, παρέχοντάς της τη δυνατότητα να ενεργεί σε ουσιαστικό βαθμό ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές και τους πελάτες της και, τελικά, από τους ίδιους τους καταναλωτές. Βλέπε για παράδειγμα τη σκέψη 38 της απόφασης στην προαναφερθείσα στην υποσημείωση 10 απόφασης στην υπόθεση *Hoffmann-La Roche*.
- (56) Για ένα πρόσφατο παράδειγμα βλέπε τη σκέψη 95 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 11 απόφασης στην υπόθεση *Wouters*.
- (57) Βλέπε για παράδειγμα την υπόθεση 246/86, *Belasco*, σκέψεις 32-38, Συλλογή 1989 σ. 2171.
- (58) Βλέπε τη σκέψη 34 της προαναφερθείσας στην προηγούμενη υποσημείωση απόφασης *Belasco* και τις πιο πρόσφατες συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-202/98 και λοιποί, *British Sugar*, σκέψη 79, Συλλογή 2001 σ. II-2035. Αντίθετα, αυτό δεν συμβαίνει όταν δεν είναι πιθανό ότι η αγορά θα επηρεαστεί από τις εισαγωγές, βλέπε τη σκέψη 51 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 11 απόφασης *Bagnasco*.
- (59) Εγγυήσεις για το άνοιγμα πίστεως σε αλληλόχρεο λογαριασμό.
- (60) Βλέπε την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 11 απόφαση στην υπόθεση *Bagnasco*.
- (61) Βλέπε την υπόθεση 45/85, *Verband der Sachversicherer*, σκέψη 50, Συλλογή 1987 σ. 405, και την υπόθεση C-7/95 P, *John Deere*, Συλλογή 1998 σ. I-3111. Βλέπε επίσης τη σκέψη 172 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 23 απόφασης στην υπόθεση *Van Landewyck*, στην οποία το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι η συμφωνία περιόριζε αισθητά τα κίνητρα για την πώληση εισαγόμενων προϊόντων.
- (62) Βλέπε την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 16 απόφαση στην υπόθεση *Stichting Sigarettenundustrie*, σκέψεις 49 και 50.
- (63) Βλέπε την υπόθεση T-22/97, *Kesko*, σκέψη 109, Συλλογή 1999 σ. II-3775.
- (64) Βλέπε για παράδειγμα την υπόθεση T-65/98, *Van den Bergh Foods*, Συλλογή 2003, σ. II-... , και την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 36 απόφαση στην υπόθεση *Langnese-Iglo*, σκέψη 120.
- (65) Βλέπε για παράδειγμα την απόφαση της 7.12. 2000 στην υπόθεση C-214/99, *Neste*, Συλλογή 2000 σ. I-11121.
- (66) Βλέπε την απόφαση της 28.2.1991 στην υπόθεση C-234/89, *Delimitis*, Συλλογή 1991 σ. I-935.
- (67) Βλέπε την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 36 απόφαση *Langnese-Iglo*.
- (68) Βλέπε για παράδειγμα την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 22 απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση *Volkswagen (II)*, σημεία 81 και επόμενα.
- (69) Βλέπε τις σκέψεις 177 έως 181 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 14 απόφασης στην υπόθεση *SCK* και *FNK*.
- (70) Σχετικά με την έννοια αυτή βλέπε την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 11 απόφαση στην υπόθεση *Ambulanz Glöckner*, σκέψη 38, την υπόθεση C-179/90, *Merci convenzionali porto di Genova*, Συλλογή 1991 σ. I-5889, και την υπόθεση C-242/95, *GT-Link*, Συλλογή 1997 σ. I-4449.
- (71) Βλέπε την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 23 απόφαση στην υπόθεση *BPB Industries* και *British Gypsum*.
- (72) Βλέπε την υπόθεση 322/81, *Nederlandse Banden Industrie Michelin*, Συλλογή 1983 σ. 3461.
- (73) Βλέπε την υπόθεση 61/80, *Coöperative Stremsel- en Kleursel-fabriek*, σκέψη 15, Συλλογή 1981 σ. 851.
- (74) Βλέπε την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 18 απόφαση στην υπόθεση *Irish Sugar*, σκέψη 169.
- (75) Βλέπε τη σκέψη 70 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 28 απόφασης *RTE (Magill)*.
- (76) Βλέπε την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 18 απόφαση στην υπόθεση *Irish Sugar*.
- (77) Βλέπε για παράδειγμα την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 70 παραπομπή στη νομολογία.
- (78) Βλέπε την υπόθεση 28/77, *Tepea*, σκέψη 48, Συλλογή 1978 σ. 1391, και τη σκέψη 16 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 53 απόφασης στην υπόθεση *Continental Can*.
- (79) Βλέπε τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-89/85 και λοιποί, *Ahlström Osakeyhtiö (Woodpulp)*, σκέψη 16, Συλλογή 1988 σ. 651.
- (80) Βλέπε την υπόθεση T-102/96, *Gencor*, Συλλογή 1999 σ. II-879, στην οποία το κριτήριο του επηρεασμού του εμπορίου εφαρμόζεται στις συγχωνεύσεις.
- (81) Βλέπε τη σκέψη 19 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 20 απόφασης στην υπόθεση *Javico*.
- (82) Βλέπε την υπόθεση 51/75, *EMI/CBS*, σκέψεις 28 και 29, Συλλογή 1976 σ. 811.
- (83) Βλέπε την απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση *Siemens/Fanuc*, ΕΕ L 376 της 18.12.1985, σ. 29.
- (84) Βλέπε τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 29/83 και 30/83, *CRAM* και *Rheinzinc*, Συλλογή 1984 σ. 1679, και τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 και λοιποί, *Suiker Unie*, σκέψεις 564 και 580, Συλλογή 1975 σ. 1663.
- (85) Βλέπε τη σκέψη 22 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 20 απόφαση στην υπόθεση *Javico*.
- (86) Βλέπε την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 13 απόφαση στην υπόθεση *Compagnie maritime belge*.
- (87) Βλέπε την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 20 απόφαση *Javico*.
- (88) Βλέπε τις σκέψεις 24 έως 26 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 20 απόφασης στην υπόθεση *Javico*.

ΠΗΓΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Διεθνές Εμπόριο, Δασκάλου Γεώργιος Χρ., Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 1995.*
- *« Παγκόσμια Διακυβέρνηση ή Ηγεμονική Παγκοσμιοποίηση;», Ρουμελιώτης Παναγιώτης Β., Εκδοτικός Οίκος ΛΙΒΑΝΗ, Αθήνα 2002.*
- *Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί, Ζαχαριάδη – Σούρα Δημ., Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα – Πειραιάς 1993.*
- *Διεθνές Εμπόριο, Μορφοβασίλης Δημ. Στ., Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 1991.*
- *« Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Στην Ευρωπαϊκή Ένωση Θεσμοί και Πολιτικές», Μούσης Νικόλαος Σ., Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1994.*
- *Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο, Χολέβας Γιάννης Κ., Εκδόσεις "INTERBOOKS", Αθήνα 1997.*
- *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Καραντώνης Ηλίας, Εκδοτικός Οίκος Κυριακίδη, 1992.*
- *« Η Ενιαία Αγορά και η Αυριανή Ευρώπη », Έκθεση προόδου εκπονηθείσα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Παρουσίαση Mario Monti, Υπηρεσία*
- *Επίσημων Εκδόσεων Των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, David Buchan, Εκδόσεις Παπαζήση ΑΕΒΕ.*
- *« Ευρωπαϊκή Ένωση και Παγκόσμιο Εμπόριο», Ενημερωτικό Έντυπο, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.*

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *The Global Governance of Trade (Η Παγκόσμια Διακυβέρνηση του Εμπορίου), Rodrik D., UNDP, 2001.*

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

- *Ηλεκτρονική Διεύθυνση: www.commercialunion.gr*
- *Ηλεκτρονική Διεύθυνση: <http://europa.eu.int/forum>*
- *Ηλεκτρονική Διεύθυνση: www.afs.edu.gr*
- *Ηλεκτρονική Διεύθυνση : www.nafemporiki.gr*

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 27.4.2004, C 101/81 – C 101/96.*
- *Ναυτεμπορική, 19 Αυγούστου 2003*
- *Ναυτεμπορική, 17 Σεπτεμβρίου 2003*
- *Οικονομικός Ταχυδρόμος, 18 Ιανουαρίου 2003.*

